

A közösségnek kell meghatároznia, mit szeretne

10 - 12. oldal

Az idősek ellátása nem gazdasági kérdés

28 - 31. oldal

Juhász Gyula
Alapiskola

50 - 53. oldal

www.onkormanyzas.sk

VII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM, 2017. DECEMBER

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

Körkép megyei választások után

16 - 23. oldal

Tartalom

VII. Önkormányzati Szabadegyetem	4
A közösségnek kell meghatároznia, mit szeretne	10
Óvodaprogram segíti a felvidékieket	13
Körkép megyei választások után	16
Kotleba búcsúztatásán a hangsúly	24
Az idősek ellátása nem gazdasági kérdés	28
2019 nyarára elkészülhet az új komáromi Duna-híd	32
A Cultacross projekt	35
Reflektorfénybe kerül a dunaszerdahelyi termálfürdő tava	36
A Gútai Malom az év határon túli magyar vállalkozása lett	38
„Cheuthurthuc (1217 – 2017)	39
Alsóbodokon kialakulóban van a falusi turizmus	45
Juhász Gyula Alapiskola – a lévai magyarság egyik védőbástyája	50
Kutyaszorítóban lévő falvak	54
Almágy, ahol mindig történik valami jó Hiányos intézményrendszer	55
A Csallóköz egyik legnagyobb falujában jártunk	57
Nagytárkány élni és fejlődni akar	60

Ismét egy évet zárunk, összegezzünk, de készülődünk is.

Most nem a szokásos teendőkre gondolok, kicsivel több motoszkál bennem annál. Gondolom, településeink más közszolgái sincsenek vele másként. Mindegy, kinek milyen a hite, pártállása, mostanában azt is számba veszi: a milyen állapotban van a közössége. Vannak-e nagy csörték, ádáz viták és összecsapások, áskálódások, hogy már megint... Vagy kölcsönös a belátás.

Aki döntéshozói felelősséget vállalt és kapott – igen, a megválasztásakor ezt a felelősséget is megkapja! –, köteles döntéseket hozni. Annak tudatában is, hogy csak addig nyújthat, ameddig a takarója ér. S hogy nem fog általános sikert és elismerést aratni vele.

Mindig van egy fontossági sorrend az önkormányzatoknál is. Számtalan, a folyóiratunkban évközben megjelent írás tanúsítja, hogy még az egészen kis településeken is történnek olyan dolgok, amire érdemes odafigyelni, amire nem lenne szabad rálegyinteni, hanem méltányolni kellene. Tudom, egyszerűbb az mondani, itt nem történik semmi, nincs fejlődés, nincs elmozdulás, egyre rosszabbul mennek a dolgok. De talán körülnézni, mérlegelni sem ártana. Tudatosítani, hogy a községi önkormányzatoknak számos olyan közösséggel szembeni kötelessége van, ami alól nem tud kibújni, s ezek a kötelességek állandóak, folyamatosak, minden korosztállyal szemben.

Utak, közművek, közszolgáltatások... Óvodák, sok helyen bölcsődék, iskolák, de idősellátás, sőt megfelelő infrastruktúra orvosi rendelőnek, egyebeknek. A rendelkezésre álló pénzösszeg pedig véges, lélekszám függvénye. Ha esetenként valamely településen sürgető probléma merül fel, arra is kell forrást találni, teremteni. Szóval: nem egyszerű az elvárásoknak megfelelni, higgadtan, pragmatikusan dönteni. Nem belefáradni.

Szerencsések azok a falvak és városok, ahol a lakosság egyben jó, összetartó közösség is, amely a maga tehetsége és lehetőségei szerint a helyi közösséget is gyarapítja. Olyan korban élünk, mely nem kedvez a közösségben gondolkodásnak, az egyént favorizálja, az ő érdekeit helyezi első helyre. A település sorsa azonban mindig a több-kevesebb egyén (lakosság) közös érdekeinek összehangolásán múlik. Ahogyan minden családban is.

Nagyon fontos hát újraépíteni helyi közösségeinket. Különösen, hogy az országos politikában megint előkerült a közigazgatási rendszer újbóli megreformálásának gondolata, melyből a „központi települések” létrehozásának eszméje sem hiányzik. Közösségeink sokat veszíthetnek rajta.

Ezért hát nem csupán a nagypolitika szintjén megfogalmazódó törekvésekre, hanem a közösségeinkre is több időt kell szánnunk. Mert számunkra, magyarulta települések számára különösen fontos ügyről van szó. Türelmet, megértést, sok-sok párbeszédet vár el közösségeinktől ez a készülődő kihívás.

De erőt is adhat – a megmaradásunkhoz.

Óry Péter

VII. Önkormányzati Szabadegyetem Szakmai konferencia, konkrét eredmények bemutatásával

A tanácskozáson számos magyarországi és hazai szakember és közéleti szereplő vett részt, elsősorban olyanok, akik hosszabb ideje segítik és építik a magyar-szlovák határ menti gazdasági és társadalmi kapcsolatokat, illetve tevékenyen részt vesznek a felvidéki magyarság szellemi, kulturális életének fejlődésében. A kétnapos konferencia első napján a nemzetpolitika, a fejlesztési programok és a pályázati lehetőségek szerepeltek.

A konferenciát a házigazda, **Öry Péter**, a Pro Civis polgári társulás elnöke nyitotta meg. Miután a délelőtti blokkot Öry Péter vezette, érdemes idézni néhány gondolatát, melyek minden szóvirágnál beszédesebben tükrözik a magyar kormány és a felvidéki magyarság közötti viszony fontos aspektusait. „Fontos elmondanunk, ami az elmúlt húsz évben folyamatosan elhangzott: függetlenül attól, hogy ki a pártelnök, és melyik az a párt, amelyik a magyar érdekképviseletet tudja biztosítani, miért tart folyamatosan kapcsolatot a magyar kormánnyal. Azon kívül, hogy a magyar kormánynak most már alaptörvényben rögzített kötelessége a határon túli nem-

Az előző évekhez hasonlóan az idén is tartalmas programmal és gondolatébresztő előadásokkal, eszmecserékkel várta résztvevőit az Önkormányzati Szabadegyetem, a dél-szlovákiai magyar polgármesterek és választott képviselők tanácskozása, amelyre október 12-14-én került sor a Nagymegyeri Városi Művelődési Központban. Közismert, hogy a szabadegyetem egyedülálló fórum a maga nemében a Felvidéken. Az idei konferencia iránt is nagy volt az érdeklődés, ráadásul az előző évekhez viszonyítva idén szép eredményekről is hallhattunk beszámolókat.

zetrészekkel való törődés, vannak olyan helyzetek, amelyeknek megoldására a magyar kormányzat támogatása nélkül a mi közösségünk nem lenne képes. Hadd említsek két példát. Amikor 1996-ban a Mečiar-kormány eltörölte a magyar kulturális intézmények támogatását, elsősorban az intézmények fenntartását tették lehetetlenné. Ez a szlovák kulturális rendszerben a mai napig így él tovább, és a magyar állam és kormányzat támogatása nélkül ezen intézményrendszer működésképtelen lenne. Az országos vagy nagyrégiós intézményeknek (pedagógusszövetség, színházak, kulturális egyesületek stb.) nincs alapjogon járó támogatása. A szlovákiai Kisebbségi Kulturális Alap (amely ugyan dicséretesen megnöveli a támogatások összegét) egy politikai marketing, amelynek megalapításakor ezt az alaptézist nem mondták el. A magyar kormányzattól a Felvidékre érkező összes kulturális és egyéb támo-

gatások összege harminc millió eurónak megfelelő összeg, s ennek az összegnek az áfa-befizetése meghaladja azt az összeget, amit a szlovák kormány visszaad

az itteni kultúra működtetésére.” A Pro Civis polgári társulás elnöke még egy szemléltető példát említett: döbbenetes, hogy Csallóközcsütörtök polgármestereként hat alkalommal nyújtott be pályázatot a település óvodájának tatarozási költségeire, s egyetlen alkalommal sem sikerült elnyerni a támogatást. „Miközben az állam az önkormányzatokra testálta az oktatási intézmények fenntartását, nem tartja fontosnak azok rendbe tételét. S az új kategorizálás nagyon sok intézményt kizár a pályázat lehetőségéből, hiszen ötven-hatvan éves épületekről beszélünk. Idén pályázatot nyertünk – köszönhetően a magyar állam önzetlen támogatásának.“

Első előadóként **Menyhárt József**, az MKP elnöke üdvözölte a jelen levő önkormányzati képviselőket és előadókat, majd kitért arra, mennyire hasznos az önkormányzati szabadegyetem a közösség életében, hiszen immár hetedik alkalommal hozza össze azokat az embereket, akik nemcsak vállalatokat tesznek, de dolgoznak és áldozatot is vállalnak a közösségért. A tanácskozás ugyanakkor lehetőséget nyújt a tapasztalatcserére, hiszen itt első kézből megtudhatjuk, mi történik a Csallóközben, az Ungvidéken vagy éppen a Gömörben. Kitért arra is, mekkora tétje van a megyei választásnak. Egyrészt, mert öt évre szól, mi több, öt év múlva egyszerre lesz az önkormányzati választással. Felhívta a figyelmet arra a veszélyre is, hogy a Mečiarék által megálmodott megyerendszer több év múlva fogja megmutatni a valódi szándékot, ráadásul öt év múlva, amikor a megyei választások egyszerre lesznek az önkormányzati választással, már nem húsz, hanem ötven-hetven szá-

zalékos részvételi arány lesz, és a magyar közösség nem tudja megőrizni jelenlegi pozícióit. A megyei parlamentek hatáskörénél kiemelte: nem mindegy, milyen állapotban lesznek a másod- és harmadrendű közutaink, hány osztályt nyithatunk megyei és magánkézben levő középiskoláinkban, akarunk-e előbbre lépni a vidéki turizmus terén. Nem mindegy, hogy lesznek-e szociális intézményeink. A megyéken tehát olyan pártnak kell jelen lennie, amely regionálisan erős. A pártelnök szólt a nemzetpolitikában végbement paradigmaváltásról is, hiszen iskolát, kultúrát csak úgy lehet megtartani, ha a fiatalok otthon maradnak. A magyar kormányt ezért köszönet illeti a gazdasági segítségnyújtásért is.

Elsődleges az óvoda és iskola

Greza István kormánybiztos a Kárpát-medencei óvodafejlesztési programot ismertette. Mint ismeretes, a 2010-ben végbement paradigmaváltás óta a magyar polgári kormány a gazdaságfejlesztést állította a nemzetpolitika fókuszába, hogy Trianon után száz évvel megérje magyarnak lenni. A Kárpát-medencei óvodafejlesztési program is ilyen rendszerszintű beavatkozást jelent. Első lépésben a felsőoktatással és a középiskolákkal – tehát az épület kupolájával – kellett foglalkozni, most pedig eljött az ideje, hogy az alapokkal is törődjünk, mondta. A Kárpát-medencében ez az anyaországon kívül (nyári adatok alapján) 1674 intézményt érint 3000 óvodai csoporttal és 54 079 magyar óvodással. A Felvidék a program második ütemében 5,4 milliárd forint támogatásban részesül, ennek köszönhetően 11 új óvoda épül és 95 intézményt újítanak fel. Az óvodafejlesztési program első ütemében lakosságárányosan a Felvidék kapta a

legtöbb támogatást. „Úgy látjuk, hogy itt van szükség a legnagyobb segítségre“ – mondta a kormánybiztos, hangsúlyozva, hogy „a Felvidéken számos kiaknázatlan lehetőség van az óvodák fejlesztésében, mert 500 olyan település van, ahol 15 százalékot meghaladja a magyar lakosság részaránya, mégis van 200 olyan település, ahol nincs magyar óvoda, s ami még fájdalmasabb, fel sem merült annak a lehetősége, hogy legyen. Várjuk, hogy a Felvidék betöltse a magyar politikában azt a súlyt, amely létszám, földrajzi elhelyezkedés és gazdasági erő alapján megilleti. Ebben a kérdésben a huszonnegyedik órában vagyunk“ – fogalmazott a kormánybiztos. Emlékeztetett arra, hogy a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program első ütemében a 17,1 milliárd forintos keretből 6,3 milliárd került Felvidékre, 5 új bölcsőde, illetve 16 új óvoda kialakítása van már folyamatban. A meghívásos önkormányzati óvodafejlesztési pályázatoknak köszönhetően 58 magyar tanítási nyelvű óvoda infrastrukturális fejlesztésére, valamint szakmai továbbképzésekre is nyílik lehetőség. „Nyilván nem kell hangsúlyozni, mit jelent a magyar anyanyelvű óvoda. Itt találkozik először a gyermek – a családon kívül – a magyar nyelvvel, az anyanyelven, a mesevilágon keresztül pedig a nemzeti identitás felé tett első lépések itt alakulnak ki. Hiszen az óvoda egyben belépője is a magyar kisiskoláknak. Az óvodaprogramnak végső célja az, hogy növeljük a magyar kisiskolások számát is.“

Kiss Beáta, az MKP oktatásügyi alelnöke a szlovákiai magyar oktatásügyről szóló előadásában elmondta, hogy a Tanuló Szlovákia nevet viselő 258 oldalas stratégiában összesen két oldal foglalkozik a nem szlovák nyelvű oktatással. A terület fejlesztésére nincs állami akarat.

A politikus rámutatott, az iskolák létét veszélyezteti az alacsony gyermeklétszám, az oktatás színvonalát pedig csökkenti, hogy az oktatásügy nem ad lehetőséget nemzetiségi specialitások, például az eltérő történelem megjelenésére. Szükség lenne egy magyar oktatási módszertani központ megteremtésére. (Ami egykor létezett – szerk. megj.) Kiss Beáta a gazdaságfejlesztést nevezte az MKP oktatási stratégiája egyik alapkövének, mivel a vidéki vállalkozások megerősödésével az itt élők elköteleződnek a magyar közösség felé. Az összes iskola megőrzésére nincs reális esély, az oktatás színvonalának megőrzését a kistérségi megállapodások jelenthetik. Az MKP szeretné elérni, hogy az iskolák alacsony diáklétszámából származó többletköltségét finanszírozzák, bővítsék az iskolabuszok hálózatát, megteremtődjön az oktatást szakmailag támogató intézmény, valamint rendszeresítsék az iskolahálózat optimalizálását szolgáló kutatásokat. Kiss Beáta tájékoztatása szerint Szlovákiában 2017-ben 252 magyar tanítási nyelvű alapiskola működik, közel 30 ezer tanulóval, közülük 2 798 első osztályos. A 25 gimnáziumba 2016-ban 3 465 diák járt, a 40 szakközépiskolában 5 637 fiatal tanult.

Nemzetpolitika és fejlesztési programok nélkül nem megy

Erdélyi Rudolf Zalán, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. vezérigazgatója a múlttól szólva kiemelte: a magyar nemzetpolitika fogalma Antall József miniszterelnöksége idején jelent meg. Az Antall-kormány idején alakult meg

a Határon Túli Magyarok Hivatala, később a szocialista kormányok megpróbálták leépíteni a rendszert. 2011-ben fordulat következett be, amikor a forrásokat egységesítve létrehozták a Bethlen Gábor Alapot. Az alap elkülönült pénzalappal dolgozik. A Felvidék a BGA-n keresztül majdnem kilenc milliárd eurót kapott. Erdélyi Rudolf Zalán szerint ez az összeg magasabb is lehetne, de még így is a szlovák állami pályázatadási rendszeren keresztül a jövő évre előirányzott négy millió euró többszöröse. A vezérigazgató szerint jogos a kritika, hogy a megítélt támogatásokat későn küldik, ezért szeretnének visszatérni a novemberi kiírásokhoz, hogy a megítélt támogatásokat korábban tudják utalni.

Magyar Levente, a Magyar Külgazdasági és Külügyminisztérium parlamenti államtitkára előadásában hangsúlyozta, a magyar kormány arra törekszik, hogy újjáélessze a kisléptékű vasúti személy-

forgalmat Magyarország és Szlovákia között. Jelenleg hat olyan sínpar köti össze a két országot, amely alkalmas lenne vasúti személyforgalomra, ám ezek közül egyikén sem lehet utazni. Ennek megváltoztatásáért tárgyalások folynak a szlovák kormány vezetőivel. Az államtitkár azt is elmondta, hogy Magyarország és Szlovákia között az egyik legjelentősebb közlekedési kapcsolat a komáromi új Duna-híd lesz. A politikus emlékeztetett arra, hogy magyar-szlovák határ az unió második leghosszabb s mégis legrosszabban átjárható határszakasza. Az Orbán-kormány két ciklusa alatt a határátkelő pontok száma harmadával nőtt, jelenleg 34 átkelő üzemel. Hozzátette, néhány éven belül teljes hosszában autópálya köti majd össze Budapestet Kassával és Pozsonnyal, hiszen épül a Miskolc és Kassa közötti autópálya-szakasz, s Rajkánál is megépül majd az autópálya, amelyhez csak tíz kilométer hiányzik. További fejlesztéseket terveznek, az Ipolyon átívelő új híd is épülőben van. Sajnos, szlovák részről a lelkesedés nem olyan erős, mint a magyar fél részéről. Az államtitkár azt is elmondta, hogy nagy reményeket kelt a felvidéki gazdaságfejlesztési program pályázata. Az érdeklődők nagy számából látszik, sikerült megszólítani az érintetteket. *„Az elmúlt hetven évben ennyi segítséget még nem nyújthattunk a felvidéki magyarságnak. Ez annak tudható be, hogy az elmúlt években rendkívüli mértékben javult a szlovák-magyar államközi viszony, aminek fenntartásában továbbra is érdekelték vagyunk, mert Pozsony ellenében soha nem lehetünk sikeresek“.*

Farkas Iván, az MKP gazdasági alelnöke a Baross Gábor Tervről szólott, amelyet a közgazdász társaság felújított. Ez

egy stratégiai terv volt, amely átfogta az egész Felvidéket. Amikor elkészült, csak reménykedtek abban, hogy lesznek megpályázható források is. „Mára ezt elértük, Magyarországnak hála. A Baross Gábor Terv a hasonló magyarországi tervekhez kapcsolódik. Magyarországról nézve Szlovákia gazdasága dinamikusnak tűnik. A szlovák gazdaság viszont csak egy lábbon áll. Nagyon nagy regionális eltérések vannak, amelyek a magyarok által lakott térségeket sújtyják.” Farkas Iván szerint ki kell mondani: zajlik a déli régiók kiheztetése. A gazdaságfejlesztési terv ezért is népszerű, rengeteg pályázatot adnak be a felvidéki vállalkozók. „Húsz-huszonöt év után meg kell állapítanunk, hogy gazdag régióból szegény régióvá vált a déli járások zöme. A mezőgazdaság leépítése és az állami támogatások elosztása is hozzájárult ehhez a gazdasági állapothoz. A vállalkozásfejlesztés és a mezőgazdaság, valamint az élelmiszeripar támogatása lehet a kítörési pont.” Magyarország állami költségvetéséből

a Széchenyi Programiroda által meghirdetett pályázatokból vállalkozásfejlesztésre és mezőgazdasági, élelmiszeripari fejlesztésre lehetett pályázni október végéig. Farkas Iván szerint sajnálatos, hogy az élelmiszeripart Szlovákiában leépítették, s míg 1993-ban az élelmiszer 90 százaléka hazai volt, ma ez csak 39 százalék. A korábbi háromszázezer helyett mindössze huszonnyolcezer személy él mezőgazdaságból.

Iván Tamás, a Baross Gábor Alapítvány elnöke az Alapítvány által kiírt pályázatokról szólt. Az eddigi beérkezett pályázatokból úgy tűnik, sokkal kevesebb mezőgazdasági vállalkozó nyújtott be pályázatot, a legtöbb pályázat a vállalkozások eszközbeszerzésére érkezett. Az elnök ismertette azokat a feltételeket, amelyeket teljesíteni kell a pályázóknak. Többek között csak új eszközbeszerzésre lehetett pályázni. Két pályázó azonos lakcímről nem pályázhatott, ha valakinek több vállalkozása van, csak egy pályázatot nyújthatott be. Csak a 2017 ja-

nuárja előtt létrejött cégek pályázhattak, kizárólag létező vállalkozás fejlesztése támogatható.

Lelkes Gábor, a Szlovákiai Magyar Közgazdász Társaság elnöke a felvidéki régiók gazdasági helyzetéről szólva kiemelve, hogy a gazdasági leszakadás együtt jár a demográfiai hullámvölgygel is. A rendszerváltás és az európai uniós csatlakozás új helyzetet teremtett a felvidéki magyar nemzetiség számára, aminek sajnós, régióink a vesztesei. A pozitív jósálatok, amelyek a gazdasági felemelkedést előrejelezték, nem váltak be, Rimaszombat és Rozsnyó környéke továbbra is a leszakadó régiók közé tartozik. A gazdasági fejlesztés egyik alapja, hogy az ott élőknek legyen kötődésük az adott régióhoz. Az egymást követő szlovák kormányok sajnálatos módon a közigazgatási rendszerrel a regionális kötődést a természetes régiók megbontásával igyekeztek megszüntetni. Olyan megoldásokat kell keresni a fejlesztésre, amelyek megtalálhatóak az adott régióban.

Létezik-e Felvidék-tudat?

Szili Katalin miniszterelnöki biztos előadása elején feltette a költői kérdést: vajon létezik-e Felvidék-tudat? Majd a nem kevésbé izgalmas kérdést: vajon átléptünk-e a huszonegyedik századba? A választ is megadva megjegyezte, mindaddig nem lépünk át a 21. századba, amíg a kisebbségek a közösségi jogukat nem élhetik meg. A rendszerváltástól sokan azt várták, hogy a jogállamiság elnyerésével, a demokrácia kiterjedésével automatikusan bekövetkezik az őshonos kisebbségek jogainak biztosítása. 2004-ben, az Európai Unióba való belépéstől is azt is vártuk, hogy beteljesednek a kisebbségi jogok, ami sajnós

ismét nem történt meg. Szólt a gyászos 2004-es népszavazásról is, amely gellert adott a kisebbségi kérdésnek, és legalább hét évvel visszavetette azt, hogy a nemzet egyáltalán együtt gondolkodjon. Az európai példák közül megemlítette a Feröer-szigetek helyzetét, ahol területi autonómia létezik. Ehhez képest Közép-Európában sehol sem beszélhetünk hasonló modellről. A magyarság nem a probléma, hanem a megoldás részese kíván lenni. Azokat a kívánalmakat, amelyeket egy-egy nemzetrészt szeretne elérni, maguknak kell elsősorban megfogalmazniuk, így a felvidéki magyar közösségnek is magának kell meghatároznia, hogy mit szeretne, melyik utat választja. A magyarságnak Szili Katalin szerint van joga itt maradni és eldönteni, mit szeretne saját maga jövőjeként megélni. A megmaradás kapcsán elmondta, hogy az elmúlt tizenöt év alatt tíz százalékkal csökkent az anyaországon kívül élő magyar népesség, ami arányaiban eltérő. Ugyanakkor az öngazgatásnak egyik előfeltétele a gazdasági prosperitás, amire törekedni kell. Ezt szolgálják a kisvállalkozások támogatása is.

Megmaradásunk sürgető kérdései

A konferencia második napján *Az őshonos kisebbségek jogai az Európai Unióban és a határon túli magyar közösségekben* címmel összeállított blokkban többek közt Csóti György, a Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója és Berényi József, Nagyszombat megye alelnöke tartott előadást.

Csóti György, a Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója szerint a rendszerváltás óta semmi sem történt annak érdekében, hogy a megmaradásunkat biztosítsuk. Az igazgató szerint fennmaradásunknak az is a feltétele, hogy azokban az országokban, ahol kisebbségre szorult a magyarság, társnemzetté válunk-e, avagy megmaradunk másodrangú állampolgároknak. Felvidék, Kárpátalja és Erdély esetében ettől nagyon messze vagyunk, Vajdaságban az autonómiának köszönhetően jobb helyzetben vannak az ott élő magyarok. Csóti úgy véli, az őshonos kisebbségeknek alanyi jogon járnia az önrendelkezés, ám sajnálatos módon ezt a többségi nemzet nem fogadja el. Ennek ellenére az önrendelkezésről beszélni kell. Csóti kifejtette, az autonómia kialakulásának három feltétele van. Az első, hogy azt az adott közösségnek akar-

nia kell. A másik feltétele a jogi háttér, amely hiányzik, és a nemzetközi gyakorlat, amire viszont van példa. Az autonómia kialakulásának harmadik feltétele, hogy a többségi nemzet hajlandóságot mutasson az autonómia kialakítására. A Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója beszélt az intézet tevékenységéről is. Az egész Kárpát-medence magyarságának próbálnak jogi segítséget nyújtani abban az esetben, ha jogsértés éri őket a nemzetiségük miatt. Az intézet felvidéki partnerekkel is együttműködik, többek közt a Szövetség a Közös Célokért irodahálózatával is. A szlovák kárpótlási törvény kapcsán kialakult helyzetről Csóti kifejtette: az Európai Bizottság döntésére várnak, hiszen a szlovák jogszabály sérti az Európai Unió alapelvét, amely a tőke és az emberek szabad áramlásáról szól. Az ügy kapcsán már több mint kétezer sértett adatait gyűjtötte össze az intézet. Az igazgató abban bíz, hamarosan döntés születik az ügyben.

Berényi József, az őshonos nemzeti kisebbségek jogainak európai uniós szabályozásáért indított petíció koordinátora előadásában kitért azokra a nemzetekre,

amelyek kivívták maguknak az autonómiát. Kifejtette: vita folyik arról, mit értünk az őshonos nemzetiség fogalma alatt. Vannak olyan nézetek, melyek szerint a 19. században már a térségünkben élő nemzeteket kell őshonosnak tekinteni, vannak olyanok, akik a török időkig térnek vissza. Akárhogy is, a több mint ezer éve itt élő magyarságot őshonosnak kell tekinteni. Európában mintegy hatvanmillió ember él kisebbségben. Berényi József pozitív példaként említette a baszkokat, akik anyanyelvüket a kihalástól mentették meg azzal, hogy kiharcolták maguknak az autonómiát. Elmondta, nem ért egyet az erőszakos cselekményekkel, mégis fel kell nézni erre a közösségre, hiszen elérték, hogy anyanyelvüket ismét oktassák és használják a hivatalokban is. Berényi József számos pozitív öngazgatási modell mellett szólt a katalánok küzdelméről is, akik békésen, népszavazáson kívántak dönteni saját sorsukról, amit a spanyol rendőrség erőszakosan próbált megakadályozni. Az ügy még nem zárult le, de Berényi József bíz abban, hogy a katalánoknak sikerül békés úton elérniük céljaikat. Kitért arra is, hogy a nemzeti közösségek

sorsa sokszor a saját kezükben van, utalva ezzel a novemberi megyei választásra is. A törvényi keret sajnálatos módon semmit sem garantál Szlovákiában, de ha jó helyen vagyunk és jókor kérünk, akkor megvalósulhatnak az igényeink. Példaként hozta fel a dunaszerdahelyi és galántai kórházak eladásáról szóló szerződést, melyben kikötötték, hogy a tulajdonosnak biztosítania kell a magyar nyelvhasználatot az intézményben. A pácienseket magyarul is informálják, és az egészségügyi dolgozók is tudnak magyarul. Jó példaként említette a Nagyszombatban leleplezett Kodály Zoltán- emléktáblát is. Ilyen aktusra 1920 óta nem volt példa.

Anyanyelvű kommunikáció

Öry Péter, a Pro Civis elnöke kifejtette: a kétnyelvűsége az önkormányzati nyelvhasználaton kívül nem nagyon találunk példát, holott a többi hivatalnak is biztosítania kellene a nemzeti közösségek számára az anyanyelvhasználati feltételeket.

Bárdos Gyula, a Csemadok elnöke hozzászólásában arra kérte a jelenlévőket, hogy éljenek a meglévő nyelvi jogokkal, és kezdjék ezt akár a saját házuk táján, használják a nevüket a magyar nyelv szabályai szerint.

A regionális sajtó szerepéről és jelentőségéről két előadót hallgathatott meg a közönség. **Rajkovics Péter**, a dunaszerdahelyi.sk főszerkesztője előadásában kifejtette, hogy az önkormányzatok munkáját nagyban segítheti a sajtó, hiszen a polgárokat így is lehet tájékoztatni az eseményekről és az őket érintő kérdésekről. Rajkovics kiemelte: a felvidéki magyar eseményekről a szlovák sajtó csak akkor tudósít, ha botrányszaguk

van. A felvidéki média nincsen jó helyzetben. A közszolgálati televízió és rádió kötelékében működik a Pátria Rádió és a televízió magyar adása, de állandó viták tárgyát képezi már az adásidő is. Az országos lapok terén sem állunk jól. Országos portálokból több van, kérdés, elég-e, avagy nem, nevezhető-e már soknak is? Ezekon kívül vannak önkormányzati lapjaink, amelyek Rajkovics Péter szerint nagy lehetőségek előtt állnak. A dunaszerdahelyi.sk portált az emberek 66 százaléka mobilról keresi fel. Elindítása óta, azaz húsz hónap alatt 1 722 668 elérése volt a portálnak, az IP számok alapján 2000 rendszeres olvasója van a portálnak, és ez akár sikertörténetnek is nevezhető. Emellett ugyanez a szerkesztőség évi húsz alkalommal lapot is kiad. A helyi média tájékoztató szerepe mellett szolgálja a közösséget, elősegíti a városi összefogást, jó ügyek mellé áll. Ilyen volt tavaly a beíratási kampányszorozat, amelyben az anyanyelvű oktatás fontossága mellett szóltak.

Lőrincz Adrián kommunikációs szakértő a média és a sajtó közötti különbségre is felhívta a figyelmet, a közösségi háló ugyanis szintén médiának számít, viszont nem sajtótermék. Szlovákiában 1839 lapot tart nyilván a kulturális minisztérium, ezek a rendszeresen megjelenő lapok, az önkormányzatok által kiadott újságok nem tartoznak közéjük, hiszen azok megjelenése nem periodikus. Annak ellenére, hogy számos hír-

portál működik, azok egy jogi vákuumban léteznek, hiszen a törvények nem definiálják őket. Több olyan jogszabály van, amelyet ismerniük kellene azoknak, akik lapokat adnak ki: ilyen az alkotmány, amely meghatározza a szólásszabadságot és az információhoz való jogot. A szerzői jogokról és a személyes adatok védelméről szóló törvény ismerete is fontos. A helyi média elsődleges feladata a tájékoztatás, ezek a lapok, honlapok a lakossághoz szólnak és azokhoz a szervezetekhez, vállalkozókhoz, akik a településen tevékenykednek.

A szabadegyetem idei vendége Szímó község polgármestere, **Bób János** volt. Nem véletlenül, hiszen Szímó „Az Év faluja 2017” verseny második helyezette lett az idén. A Jedlik Ányosról és az általa feltalált szikvízről ismert falu október 19-én vette át a kitüntetést. A polgármester kiemelte: tizenkilenc éve harmincnégy prioritást fogalmaztak meg. Az volt cél, hogy dolgozzanak, tegyenek a településért. Ezek közt az egyik legfontosabb a munkahelyteremtés volt, aztán a lakások biztosítása. Ha van munkahely és van hol lakni, biztosítani kell a kultúrát és az oktatást is, ez pedig megvalósult. A község vezetésének jelszava: a falu, ahol mindig történik valami, illetve ahol a természet elvarázsol. Szímón Jedlik Ányos állandó kiállítása látható a róla elnevezett kultúrházban.

Kövesdi Károly

A közösségnek kell meghatároznia, mit szeretne

Interjú Szili Katalinnal

Milyen helyzetben van a Kárpát-medencében a magyarság, milyen alaphelyzetből kiindulva mondhatjuk azt, hogy szükségünk van az önrendelkezés valamilyen formájára ahhoz, hogy megmaradjunk?

Az elmúlt tizenöt évben a határon kívülre szorult magyarság száma 10 százalékkal csökkent. Ez az arányaiban régióként eltérő, 2021-re várhatóan még tovább csökken a magyarág aránya az összlakossághoz képest. Már Erdélyben is rossz a helyzet, és most szándékosan nem felvidéki példát említek, hiszen azt ismerik a szlovákiai magyarok is, és az is nagyon lehangoló. Nemrégiben egy székelyföldi konferencián jártam, ahol az is elhangzott, hogy 2030-ra vélhetően egymillió alá csökken a magyarság és a székelység száma, ott, ahol tömbben élnek. Már csak ezért is feltehetjük magunknak a kérdést: mi az, amit szeretnénk.

Európában a lakosok 10 százaléka őshonos kisebbségként él saját szülőföldjén. A problémáikra a megoldás az önkormányzatiság, az autonómia kialakítása lehetne, amelyre számos európai példa van. Szlovákiában a politikusok és ezzel együtt az állampolgárok nagy része is negatívumként értékeli az öngazgatás kialakításának tervét, holott a nemzeti közösségek megmaradásának alapja lehetne ez a közigazgatási forma.

A Kárpát-medencei autonómia törekvések korántsem egységesek, és a Felvidéken még a magyarok sem gondolkodnak egyformán az önrendelkezés kialakításáról. A határon túli autonómiaügyekben közreműködő magyar miniszterelnöki megbízott, Szili Katalin az Önkormányzati Szabadegyetemen nyilatkozott lapunknak.

Már több helyütt elmondta, hogy Európa még nem lépett be a huszonegyedik századba. Hasonló ez ahhoz, hogy sokan a huszadik századot sem 1900-tól számolják. Október elején egy, a kitelepítettek emléknapi alkalmából szervezett rendezvényen az őszinte bocsánatkérés, az Önkormányzati Szabadegyetemen pedig a kisebbségi jogok kapcsán fogalmazta ezt meg. Van összefüggés, hiszen mindkét kérdés a felvidéki magyarságot érinti. Miben látja a problémát?

Van összefüggés a második világháború utáni jogtípró intézkedések és a kisebbségi jogok között. Trianontól számítjuk a magyarság kálváriáját. De a második világháború utáni események emberi méltóságában alázták meg a magyarságot. Amikor a kitelepítésekről beszéltünk, és arról, amit a magyarság 1945 után megélt, akkor kijelenthetjük: amíg magunkkal cipeljük azokat a jogszabályokat, azt a magatartást, mulasztást, ami ma is érzékelhető a beneši dekrétumok kapcsán - hiszen azt néhány éve a szlovák parlament újra szentesítette -, addig valóban nem mondhatjuk el, hogy belépünk a huszonegyedik századba. Amíg a Beneš-dekrétumok több passzusa életben lehet, amíg egy európai országban

a kollektív bűnösség még mindig jogszabály által alátámasztott lehet, amíg Európa azt az értékvilágot, amit képvisel a hétköznapokban, nem kéri számon, amíg Európa nem tesz különbséget az őshonos közösségek és a bevándorlók között, amíg nem biztosítja az őshonos kisebbségeknek azt, hogy ugyanolyan jogokkal élhessenek, mint a többségi társadalmak, addig úgy gondolom, hogy abból a szempontból, ami a társadalom helyzetét és az európai világunkat jelenti, nem léptünk át a huszonegyedik századba. De más is bizonyítja, hogy van negatív megkülönböztetés, ami viszont már nemcsak a kisebbségeket érinti, hanem mindenkit, aki az újonnan csatlakozó országokban él. Megkülönböztetnek bennünket az élelmiszeripar területén is azzal, hogy azt a minőségi kritériumot, amelyet Nyugat-Európában elfogadnak, ránk nem vonatkoztatják, más, rosszabb minőségű élelmiszert gyártanak a kelet- és közép-európai piacra. Amíg léteznek ilyen megkülönböztetések, addig nem lépünk át. A huszonegyedik századtól az ember azt várja, hogy az emberi jogok teljes egészében érvényesüljenek, hogy ember és ember között – úgy, ahogy az a különböző nemzetközi okmányokban, szerződésekben szerepel - ne lehessen különbséget tenni, hogy mindenkinek egyenlő esélye legyen különböző forrásokhoz hozzájutni. Azt hiszem, hogy ezeket a kritériumokat teljesen természetes módon elvárhatjuk Európa többi országától.

Van esély átlépni, vagy politikailag ott ragadunk a múlt században?

Akkor lép be igazán Európa a 21. századba, ha minden egyes közösségének biztosítja azt, hogy a közösségi jogait önmaga élhesse meg. Mindenki azt gondolta, hogy a rendszerváltással a demokrácia kiteljesedik. Azt várták az emberek, legalábbis a kisebbségben élők, hogy a jogállamiságnak az elérése magával hozza az őshonos kisebbségek jogainak biztosítását. De gondoljunk csak az 1990-et követő időszakból Duray Miklós és társai politikai törekvéseire, amiből nem lett semmi. Utána eltelt jó néhány év, a kérdés le is került a napirendről, majd jött 2004, amikor Közép- és Kelet-Európa több országa csatlakozott az Európai Unióhoz, köztük Magyarország és Szlovákia is. Akkor megint jött egy hullám és azt gondoltuk, ha már beléptünk az EU-ba, akkor elérjük a jogbiztonságot. Bízunk a Római Szerződés, Maastrich-

ti Szerződés, illetve a később született Lisszaboni Szerződés rendelkezéseiben. Hittük, hogy az uniós csatlakozás kiteljesíti ezeket a jogokat. Csatlakozás előtt újra asztalra kerültek a kisebbségi jogok és az autonómia kérdései, de ha 2004. december 5-ére gondolunk, tudjuk, megtört a nemzet gerince. Másrészt: az a népszavazás legalább öt évvel visszavetette azt, hogy a nemzet együtt gondolkodjon az öngazgatásról.

Milyen európai példákat ismerünk?

Több autonómiamodellt ismerünk, és egy kicsit mindegyik másként működik. Ezekre jó példa - a teljesség igénye nélkül - a Belgiumban élő németek autonómiája, vagy a Finnországban élő svédek és az Olaszországban élő német és latin nemzet autonómiája. Spanyolországban a baszkoknak, a galíciaiaknak és a katalánoknak van autonómiájuk, igaz, a spanyolországi történelem ma nem adnak bizalomra okot. A Feröer-szigetek, amely Dániához tartozik, manapság sokat szerepel a híradókban is, elsősorban a foci miatt, itt 1948-ban alakították ki az autonómiát, van külön törvényhozásuk is. Érdekes megfigyelni, hogy térségünkben, Kelet-Közép - Európában nem létezik területi elvű autonómia, nyilván ez a huszadik századi történelmünkől is fakad. De egyébként is kevés példát tudunk ebből a térségből említeni, hiszen az öngazgatástól szinte minden országban elzárkóznak, pozitív példaként csak a Vajdaságot említhetjük. Ám nem nevezhető autonómiának egy kulturális alap létrehozása, amelyet a szlovák kormány felügyel. Azt azonban tisztázni kell, a nemzeti közösségeknek önmaguknak kell megfogalmazniuk, hogy milyen jövőt szeretnének, hogy milyen formában akarnak élni.

Sokszor felmerül a Felvidék esetében, hogy a déli járásokat, a magyarok által lakott régiókat a kormány kiéhezteti. Valószínűleg ez egy szándékos jelenség a szlovák kormány részéről. Mit tudunk tenni mi, felvidéki magyarok ez ellen, és miben segíthet az anyaország?

Némi maliciával mondhatjuk, hogy ezek a gazdasági dekrétumok (Beneš-dekrétumok – a szerk. megj.). A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy így is elő szeretnék segíteni az asszimilációt. A gazdasági és szociális nehézségek a mai ember számára kiszolgáltatottságot, kietettséget jelentenek. Ha pedig valaki

boldogulni szeretne a saját hazájában, szülőföldjén, akkor nyilvánvaló, hogy ott szeretne munkát kapni, ott szeretne élni és erőforrásokhoz hozzájutni, ahol az ősei is tették mindezt. Azzal, hogy különbséget tesz a szlovák állam az északi és a déli régió között, diszkriminálja azt, annak a régióknak a teljes lakosságát, tehát nemcsak a magyarokat, hanem a velük élő szlovákokat is. Ez a diszkrimináció pedig burkolt formája a kollektív büntetésnek. A déli járásokban élők ugyanúgy adófizetők, mint a többi térség lakója. Az állami kötelezettségeket pedig a szlovák államnak kell állnia az állampolgáraival szemben. Értem ez alatt az állami oktatást, a nemzeti közösség nyelvén való informálást, a kulturális életet, ezzel együtt a hagyományok éltetésének és továbbadásának a lehetőségét is. A többségi társadalomnak ezt el kell fogadnia, és ehhez hozzá kell járulnia. A szlovákok a diszkrimináció ellenére elvárják, hogy a nemzeti közösségek hűséges állampolgárai legyenek az országnak. A felvidéki magyarok azok, és ez 98 éve így van. Szlovákia viszont a saját kötelezettségeit nem teljesíti. Ez esetben feltehető a kérdés, hogyan várja el a szlovák állam a lojalitást, ha különbséget tesz állampolgár és állampolgár között. E mellett azonban 2010-től nagy változás történt a magyar állam hozzáállásban. Ahogy a Vajdaság és Kárpátalja, így a Felvidék számára is biztosítja azokat a pénzüsségeket, ami a gazdasági és az óvodafejlesztést, valamint bölcsődei hozzáférést segíti. Mindezt Magyarország úgy teszi meg, hogy egy másik állam területére fektet be pénzt. Ha a szlovákiai magyarok a kötelezettségeiket teljesítik, akkor Szlovákiának is teljesítenie kell azt. A magyar állam erőn felül is megtesz mindent a lelki nemzetegyesítés érdekében. Szlovákia részéről viszont ez is kettős mérce, hiszen Magyarország támogatja a dél-szlovákiai régió lakóit, önkormányzatait, aminek a hasznát mindenki élvezni majd, aki ott él, ugyanakkor, aki felveszi a magyar állampolgárságot, attól elveszik a szlovákokot. Valahol ezek a dolgok nincsenek a helyükön.

Az MKP oktatási alelnöke az Önkormányzati Szabadegetemen tartott előadásában az oktatási törvény hiányosságairól szólt. Ismételtelen elmondta, hogy az említett jogszabály nem tartalmazza a nemzetiségi oktatás kifejezését, csak tanítási nyelvben tesznek különbséget. Az oktatásunk fejlesztéséhez ez kevés, ahhoz, hogy megfelelő módon

befolyásolhassuk a magyar iskolák oktatási színvonalát és az oktatási program tartalmát, oktatási önrendelésre, autonómiára lenne szükségünk. Milyen európai példákat ismerünk az oktatási autonómiákra?

Az autonómia egyik velejárója, hogy egy közösség a saját sorsáról maga dönthet. Ebbe beletartozik az anyanyelvű oktatás is. A legfontosabbnak a nyelvi jogok gyakorlását, a kultúrához és a már említett oktatáshoz való hozzáférést és a saját médiához való hozzáférést tartom. Egy közösségnek ahhoz, hogy hosszú távon megmaradjon, ezekre a dolgokra szüksége van. Vegyünk egy helyi példát. Ha azt szeretnénk, hogy Nagymenyeren ötven év múlva is legyenek magyarok és magyarul beszélhessünk, az itt élő közösségnek az előbb felsorolt jogokat meg kell kapnia. Fontos, hogy egy kisebbség dönthessen a saját intézményeiről és ehhez a megfelelő anyagi hozzájárulás is meglegyen, és arról saját maga határozhasson. Azt gondolom, a minimális elvárás, hogy a nyelvhasználatban, az oktatásban, a kultúra területén és a médiában a legszélesebb jogokat kell biztosítani egy közösségnek.

A fiatalok körben készül egy fókuszintézkedés, amely részben az identitást is kutatja. Nemrégiben megjelent a kutatás részeredménye, és ránk, felvidéki magyarokra nézve nagyon rossz értékelést

hozott. Mit várhatunk ettől a kutatástól? Még nem készült el a teljes kép a Kárpát-medencéről. Az volt a kérésem, amikor elindult a felmérés, hogy ott, ahol tömbmagyarság él, fókuszcsoportos vizsgálatokkal, és telefonos - kérdőíves vizsgálatokkal próbáljuk meg megvizsgálni a 16-35 év közötti fiatalokat. Azokat, akik már ebben a mai Európában szocializálódtak. Próbáljuk megtudni, mit jelent számukra az autonómia kérdése, igénylik-e a közösségi jogokat. Mi a véleményük az önkormányzatiságról. Arra is kíváncsiak vagyunk, hogy mi a véleményük az önrendelésről, fontos-e nekik abban a tudatban, hogy ma már megválaszthatják a lakóhelyüket és munkahelyüket Európában. Az első visszajelzések számomra sem vidítóak. Készült felmérés például Dunaszerdahelyen is. Ennek eredménye szerint, sajnos nem tájékozottak a fiatalok arról, hogy mit is jelent az autonómia. A közösségeinknek, akár politikai, civil vagy társadalmi közösségeinknek, van feladatuk az edukáció terén, és ehhez a sajátjuk is hozzá kell járulnia. Hiszen hiába kérdezem meg valakitől, hogy szeretted-e a frakócat. Nem tudod, mi az. Én sem tudom. Ezt a gimnáziumi osztálytársaim találták ki, de azóta ezt hozom fel példának. Ha nem tudja valamiről az ember, hogy létezik, akkor nem érzi a hiányát, akkor nem akar azzal az eszközzel együtt élni. Ezért fontos, hogy a Kárpát-medencei Autonómia Tanács szeptember végén

tartott egy konferenciát, amin majdnem hetven Kárpát-medencei fiatal vett részt. A konferencián két napig az autonómiáról volt szó. A fiataloknak is tudatosítani kell, hogy európai keretek között mihez van joguk a szubszidiaritás elve alapján. Fontos, hogy tudják, van olyan kollektív joguk, ami alapján önmaguk dönthetnek saját magukról. De hangsúlyozom: a közösségnek kell megfogalmaznia, mi a fontos számára, az anyaországból ezt nem mondhatjuk meg.

A katalán példa mennyire segítheti a Kárpát-medencei magyar autonómia-törekvéseket?

Félek attól, hogy inkább fékezi a tendenciákat, elképzeléseket az, ami Spanyolországban a katalánok körül zajlik. A katalánok a saját autonómiájuk mellett már egy következő lépést szerettek volna megtenni, ugyanakkor Spanyolország ragaszkodik az egységes államhoz. Az Európai Unió vezetői is inkább csendben voltak az első napokban. Ez inkább a tanácstalanságot jelzi. Az Unióban egyébként is sok ügy, ami a kisebbségek jogait illeti, elhúzódik. Úgy hiszem, hogy Európának ezt a szálát fel kell vennie, világosan, határozottan meg kell fogalmaznia az álláspontját, és el kell ítélnie a jogtiprást.

Neszméri Tünde
Fotó: a szerző

Óvodaprogram segíti a felvidékieket

A híradások gyakran szólnak arról, hogy kevés az óvodai férőhely Szlovákiában. Az óvodák fenntartói a helyi önkormányzatok, és bizony több olyan település van, amelyeknek egy-egy intézmény fenntartása is veszteséges, az épületek felújítása, esetleg új osztályok létrehozása pedig szinte lehetetlen feladat. Ugyan a szlovák kormány is ír ki időnként pályázatot óvodafejlesztésre, vagy –bővítésre, a déli járások önkormányzatai rendre sikertelenül pályáznak.

Szlovákiában még mindig van olyan település, ahol egyáltalán nincsen óvoda, és olyan település is van, ahol a magyar többség ellenére csak államnyelven nevelő óvoda van. A Szlovák Köztársaság kormánya ugyan időnként ír ki pályázatot újak létrehozására, de sikeresség esetén is nehézséget okoz azok megépítése, hiszen a befektetésnek csupán kisebb hányadát kapja meg az önkormányzat. Jelentős összeggel kell magának a településnek, a fenntartónak is hozzájárulnia az épület megépítéséhez, fejlesztéséhez, s ha nincsen megfelelő mértékű saját forrás, vagy nem tud hitelhez folyamodni egy község, akkor a támogatás ellenére nem tud óvodát bővíteni, fejleszteni. A felvidéki magyar óvodák most anyaországi segítségből újulhatnak meg.

A Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programról is szó esett az októberben megtartott Önkormányzati Szabadegyetemen Nagymegyeren. A program egy rendszerszintű beavatkozás, amely a Felvidéken a gazdaságfejlesztési programmal egy időben indult. „2010 után paradigmaváltás állt be a magyar nemzetpolitikában. Többször elmondtuk már a Felvidéken is, hogy az anyaországban a gazdaságfejlesztést állítottuk a nemzetpolitika fókuszába, hogy Trianon után száz évvel is megérje magyarnak lenni. A Kárpát-medencei óvodafejlesztési program is az ilyen típusú rendszerszintű beavatkozások körébe emelkedett” – mondta Grezsa István kormánybiztos a szabadegyetemen.

A Kormány 2016 decemberében döntött a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program első üteméről, amelynek köszönhetően 17,1 milliárd forintos forráskeret áll a külhoni magyar területek óvodai-bölcsődei hálózatának megerősítésére, megújítására, bővítésére.

Grezsa István előadásában a program kapcsán azt is elmondta, hogy a külhoni területeken összesen 1624 óvodai és/vagy bölcsődei intézmény van, egy 2017-es adat szerint a magyar csoportokat összesen 54 079 gyermek látogatja. A program és a sikeresség szempontjából is fontos az infrastruktúra és a szakmai kompetenciák kérdése. A kormánybiztos kiemelte, hogy a Kárpát-medence keleti felén - a Kárpátalján, Erdélyben, Székelyföldön és a Felvidék keleti régióiban - elsősorban az infrastruktúra és szakmai kompetencia fejlesztésére van szükség. Az úgynevezett gazdagabb részekben, azaz Horvátországban, a Muravidéken – bár itt jóval kisebb magyar közösség él - elsősorban minőségfejlesztésre és szakmai továbbképzésekre.

Kiemelt támogatás a Felvidéknek

A felvidéki adatokat kiemelve Grezsa István elmondta: Felvidék az óvodai gyermeklétszámot tekintve kiemelt támogatásban részesül. A Felvidéken 8 543 óvodás van, Erdélyben 33 309, a többi régióban pedig kevesebb gyermek jár óvodába.

Az erdélyi fejlesztésekre a magyar kormány az első ütemben 7 500 000 000 forintot különített el, míg a felvidéki óvodákra 6 260 000 000 forintot. Grezsa István szerint a Felvidéken számos kiaknázatlan lehetőség van, nagyon sok településen hiányzik a magyar nevelési nyelvű bölcsőde és óvoda. Szlovákiában nagyjából ötszáz olyan település van, ahol a magyarság lélekszáma meghaladja a tizenöt százalékot, de ebből kétszáz településen nincsen magyar óvoda, sőt ezeken a településeken fel sem merült annak a lehetősége, hogy magyar óvodai csoport nyíljon.

A Felvidéken kiemelten fontos az óvodák mellett a bölcsődékről is szót ejteni – mondta Grezsa István a szabadegyetemen. „A program megalkotásakor mi magunk is meglepődtünk azon, hogy míg Magyarországon megszokott a bölcsődei rendszernek a működése, a Felvidéken csak a nagyvárosokban, tettehetőbb szülők által fenntartott, lényegében magánintézmények működnek. Azt hiszem, ebből a szempontból is új lehetőséget nyit ez a program a partnereink számára” – jelentette ki a kormánybiztos.

„Az óvoda a belépője a magyar kisiskolának, az egész óvodaprogramnak a végső célja többek között az, hogy növeljük a magyar iskolások számát. Hiszen az anyanyelvi nevelés és oktatás vonatkozásában beláthatatlan jelentőséggel bírnak a óvodák”- fejtette ki a program célját Grezsa István.

„Úgy látjuk, hogy a Felvidéken van a legnagyobb segítségre szükség. Ezt nem csak az óvodarendszer vonatkozásában értem. Azt hiszem, hogy bármilyen anyaországi, nemzeti identitást, vagy gazdaságfejlesztő programot is fogalmazunk meg, önök nélkül ez nem fog menni. Ha a Felvidék nem mozdul meg, ha nem tudja magát olyan szinten megszervezni, hogy fogadóképző legyen az anyaországi, akár rendszerszintű programok iránt, akkor itt a Felvidéken biztosan nem fogja elérni a hatását, ami elengedhetetlen” – mondta a kormánybiztos.

A program része az is, hogy továbbképzéseket szervezzenek az óvodapedagógusok részére. „Hiába építünk bölcsődéket, óvodákat, ha nem tudjuk szakmai tartalommal megtölteni. Az óvodapedagógiában Magyarországon is komoly elmaradások vannak, de a program megalkotásakor meglepő volt, hogy mennyire egyenletlen a különböző óvodapedagógia eszközökhöz való hozzáférése, nemcsak Kárpát-medencei szinten, hanem még egy-egy nemzetrészen belül is. Szlovákia is két részre szakadt ebben a kérdésben” – fejtette ki Grezsa.

Lesz folytatása a programnak

Az első ütemben 5 új bölcsőde és 16 új óvoda fog megépülni. „Öröm, hogy a BGA számlájára megérkezett az a forrás, amely a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével karöltve tett szakmai javaslat alapján, 58 önkormányzatot támogat, meghívásos pályázat keretén belül. Külön megtiszteltetés, hogy nemcsak MKP-s polgármesterek, hanem Most-Híd-as és független polgármesterek által vezetett önkormányzatok is kapnak forrást” – mondta Grezsa István.

A programnak köszönhetően 1500 játszósarok alakul ki, ez alatt készségfejlesztő játékokat kell érteni. Az óvodaprogramnak köszönhetően tehát játszótérek is épülnek, korszerű és modern játékokat juttatnak el a felvidéki óvodákba. A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége szakmai képzéseket szervez, amelyeket a Felvidéken tartanak majd meg. Budapesten már október elején elkezdődtek a képzések, ezeken felvidéki pedagógusok is részt vehettek.

A program felvidéki partnerei a Szlovákiai Református Keresztény Egyház, a

Magyar Közösség Pártja, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége mint szakmai partner, a Videó Alapítvány és a Galánta és Vidéke Társulás – Cseperedő Programja.

A Kárpát-medencei óvodafejlesztés második ütemére a magyar kormány 21,5 milliárd forintos forrást biztosít, ezt még október elején jóváhagyta az anyaországi kormány. Ebből várhatóan 77 új óvoda vagy bölcsőde épül és 250 intézmény újul meg 2019 végéig. Felvidék a program második ütemében 5,4 milliárd forint támogatásban részesül, várhatóan 11 új óvoda épül és 95 intézményt újítanak fel. A két ütemben 38,5 milliárd forintos ráfordítással az óvodaprogram a legnagyobb futó nemzetpolitikai program a Kárpát-medencében.

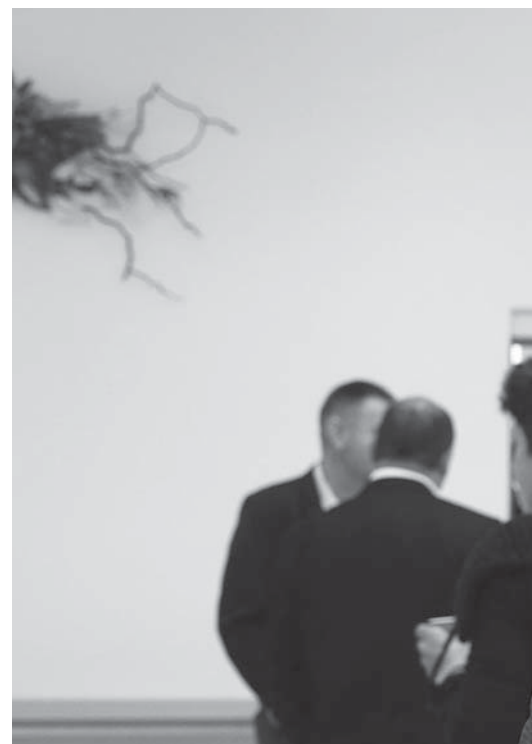
Deákin felújítják az óvodát

Ahogy Grezsa István kormánybiztos az Önkormányzati Szabadegyetemen elmondta a program első ütemében 57 önkormányzat kapott meghívást az óvodafejlesztési programra.

Deáki is ezek közé tartozik. **Jakócs Krisztina** polgármestert kérdeztük a program fontosságáról. „2016-ban 36 gyermek járt az óvodába, jelenleg 39-en látogatják azt. Két osztállyal működik az intézmény. Az óvoda épületét még az 1960-as években építették a magyar szülők összefogásával és segítségével. Azóta csak egyszer esett át felújításon, a 2010-es évek elején kicseréltük az ablakokat. Az épület lapos tetős és sajnos nagyon rossz állapotban van. Beázik, a falakon csurog a víz, ha esik. A nedvességtől pedig az egészségre is káros penészfoltok alakulnak ki. Szép berendezése van az óvodának, de a nedvesség azt károsítja. Azért lenne szükséges, hogy megkapjuk ezt a pénzt a magyar államtól. Szeretnénk egy tetőt felhúzni, és mivel nagy az energiavesztés, szigetelni kellene az épületet. A településnek nincsen saját forrása, nincsen elég pénze a falunak arra, hogy felújítsa az intézményt” – mondta el Jakócs Krisztina.

Deáki többször is nyújtott be pályázatot a szlovák oktatási minisztériumhoz, csupán egyszer volt sikeres, abból cserélték ki a nyílászárókat éveken keresztül.

A polgármestertől azt is megtudtuk, hogy a gyermek létszáma várhatóan ezen a szinten marad. „A tavalyi évben

és idén is jártak az intézménybe peredi gyerekek is. Nagyon jó pedagógusaink vannak. Szakképzett óvónők dolgoznak az óvodában, nagyon szép a belső elrendezése is az intézménynek. Minden gyermek és szülő számára a maximumot nyújtja az óvoda. Amit szakmailag meg lehet tenni, azt megteszük. Egy gondunk van, hogy rekonstrukcióra szorul az épület.”

Jakócs Krisztina kérdésünkre azt is elmondta, fontos, hogy legyen magyar nevelési intézménye a községnek, hiszen az anyanyelvű óvodai nevelés ugyanolyan fontos, mint az iskolai. „Deáki ősi magyar falu, nagyon fontos, hogy megőrizzük magyarságunkat, és tovább adjuk azt unokáinknak. Azt tartom, az a magyar, akinek a gyermekei is magyar iskolába járnak, ezért is fontos, hogy a faluban legyen magyar nevelési és oktatási intézmény. Csak akkor tudjuk a helyes döntésben támogatni a szülőket, ha biztosítjuk az anyanyelvű oktatást, csak akkor várhatjuk el tőlük, hogy a magyar intézményt válasszák, ha az van helyben is. Ha az színvonalas, megfelelőek a körülmények, akkor még inkább segíteni tudjuk őket a helyes döntésben. Fontos, hogy óvodánk legyen, ahova szívesen járnak a gyerekek” – mondta Deáki polgármestere.

Rimaszécsen bővül az óvoda

Vannak települések, ahol kevés az óvo-

dai férőhely. „Rimaszécson működik egy három osztályos óvoda, ami fel lett újítva.” – mondta megkeresésünkre Stubendek Márta, Rimaszécs község polgármestere. Korábban önkormányzati forrásból mind a három osztály megújult. „Rimaszécson viszont az a probléma, hogy kicsi az óvoda, nagyon sok gyerek születik évente. Sok gyereket, évente körülbelül nyolcvan, nem tudunk felvenni óvodába, nincsen elég szabad helyünk. Ezért bővítenünk kell az osztályokat.”

Stubendek Márta elmondta: az előző polgármester adott be pályázatot a szlovák kormányhoz is, de nem jártak sikerrel, arra hívatkoztak, hogy nem volt teljes a pályázat.

A magyar állami segítségnek köszönhetően két új osztállyal bővül a rimaszécsi magyar nevelési nyelvű óvoda. A kapacitás még így sem lesz elegendő, de vannak olyan tanévek, amikor kevesebb gyermeket íratnak be a szülői óvodába, függ ez a születések számától is. A tervdokumentációt egyébként már az előző vezetés elkészítette, ugyanaz a projekt lett beadva, amit a szlovák kormány előzőleg nem támogatott. „Nagyjából negyven férőhellyel bővül az óvoda. Rimaszécson csak magyar nevelési nyelvű intézményünk van, az iskola is magyar. Voltak olyan évek, amikor még a környék településeiről is jártak az óvodánkba gyerekek, ma már csak a rimaszécsi gyerekeket veszünk fel, hi-

szen így is kevés a hely, őket sem tudjuk mindet felvenni.”

Rimaszécson és környékén nagyon sok a szociálisan hátrányos helyzetben élő család, így a gyermekek is nehéz helyzetben élnek. „Olyan információm van a pedagógusoktól, hogy azok a gyerekek, akik nem látogatják az iskola megkezdése előtt az óvodát, hanem egyből iskolába mennek, és e mellett még hátrányos helyzetű családból is származnak, több nehézséggel küzdenek. Alapvető viselkedési formákat nem ismernek, az óvodában a pedagógusok meg tudnák őket tanítani ezekre az alapvető dolgokra, például arra, hogyan kell megfogni a kanalat, vagy a ceruzát. Az óvodában a gyerekek fejlődik a szókincse, megtanítják neki felismerni a színeket. Egy szakképzett óvodapedagógus nagyon sokat tud segíteni a gyermeknek abba, hogy később az első osztályban megállja a helyét. Abban is segíthet az óvoda, hogy az iskolaérettségi teszteken átmenjenek, és a pszichológus ne speciális iskolába küldje a gyerekeket” – sorolta az óvodabővítés mellett szóló érveket Stubendek Márta. „Nagyon nagy szükség van rá, hogy előnyhöz jusson a gyermek, hogy felkészülhessen az óvodának köszönhetően az első osztályra. Nem mellesleg azzal, hogy bővül az intézmény, új munkahelyeket is teremtünk. Kell majd új pedagógus, új takarítónő. Valószínűleg kell majd felvennünk még egy asszisztent, már van egy, de a bővítés után való-

színűleg még egyre szükségünk lesz. Rimaszécson több szempontból is hasznos lesz az óvoda, a mellett, hogy több gyermek készül majd fel az iskolára, munkahelyeket is teremtünk, ami ebben a régióban szintén nagyon fontos” - tette hozzá a polgármester.

Erősíteni az anyanyelvű oktatást

Kiss Beáta, a Magyar Közösség Pártjának oktatási alelnöke az óvodaprogram fontosságáról szólva kérdésünkre kifejtette „ahogy az Önkormányzati Szabadegyetemen is elhangzott, a Kárpát-medence tekintetében a Felvidék van a legrosszabb helyzetben. Szlovákiában annak ellenére, hogy több száz óvoda létezik, elég gyér a hálózatunk, és nem fedi az le a magyarlakta régiók valamennyi települését. Az is elég nagy gondot jelent, hogy az önkormányzatok hatáskörébe tartoznak az óvodák. Az intézmények fenntartása és az épületek álagának megóvása is elég komoly összegekbe kerül, amelyet sok esetben nem tudnak fedezni a községek saját költségvetésből. Pályázati lehetőségekből pedig kevés van. Az óvodafejlesztési program ezért a magyar kormány részéről egy nagyon hasznos támogatás.”

Az MKP oktatási alelnöke úgy véli, „a cél is egyértelmű, a magyar óvodákból több gyermek kerül magyar iskolába, így is erősödik az anyanyelvű oktatás. Előzetesen a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével készült egy felmérés, amely arra irányította a figyelmet, hogy nagy szükség van az óvodákra. A magyar kormány által indított program első körében 57 felvidéki önkormányzat kap támogatást felújításra és új óvodák létesítésére. A szerződéseket a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. még ez év végéig megkötöti. További pénzsomagot pedig a Református Keresztyén Egyház kapott, elsősorban bölcsődék és óvodák létesítésére. Ez utóbbi kapcsán a tárgyalások még folynak. A magyar kormány még októberben elfogadta az óvodafejlesztési program második ütemét is, amely szintén nagy segítséget jelent a magyarok által lakott települések önkormányzatainak.”

A program hatását évek múlva fogja megérezni a magyar közösség – vélik a szakértők.

Neszmeri Tünde

Körkép megyei választások után

2017. november 4-én megyei választásokat tartottak Szlovákiában, melyeken megválasztották a 8 megye elnökeit és önkormányzati képviselőit (hivatalosan kerületekről van szó, ám a köznyelvben már meghonosodott a „megye” kifejezés, így a következőkben mi is így használjuk.). A következőkben áttekintjük a választási eredményeket, miközben a magyarok által lakott régiókra, illetve a választások magyar vonatkozású jellemzőire helyezzük a hangsúlyt, és külön odafigyelünk a Magyar Közösség Pártja, illetve a Most-Híd eredményeire.

Nyolc megye – öt magyar jelenléttel:

Megyeszékhely	Lakos (2011)	Magyar (2011)	%	Magyei parlament	Ebből magyar	Magyar választókörzetek
Pozsony	602 436	23 888	3,97%	50	4 (8%)	Pozsony (2), Szenci járás (3)
Nagyszombat	554 741	120 784	21,77%	40	14 (35%)	Dunaszerdahely, Galánta
Nyitra	689 867	169 460	24,56%	54	16 (29,63%)	Komárom, Léva, Nyitra, Érsekújvár, Párkány, Vágsellye
Besztercebánya	660 563	67 596	10,23%	49	6 (12,24%)	Losonc, Nagyrőce, Rimaszombat, Nagykürtös
Kassa	791 723	74 743	9,44%	57	9 (15,79%)	Kassa (3), Kassa-vidék, Rozsnyó, Nagymihály, Tóketerebes
Trencsén	594 328	797	0,13%	47	0	-
Zsolna	688 851	553	0,08%	57	0	-
Eperjes	814 527	646	0,08%	62	0	-
Összesen	5 397 036	458 467	8,5%	416	49 (11,78%)	

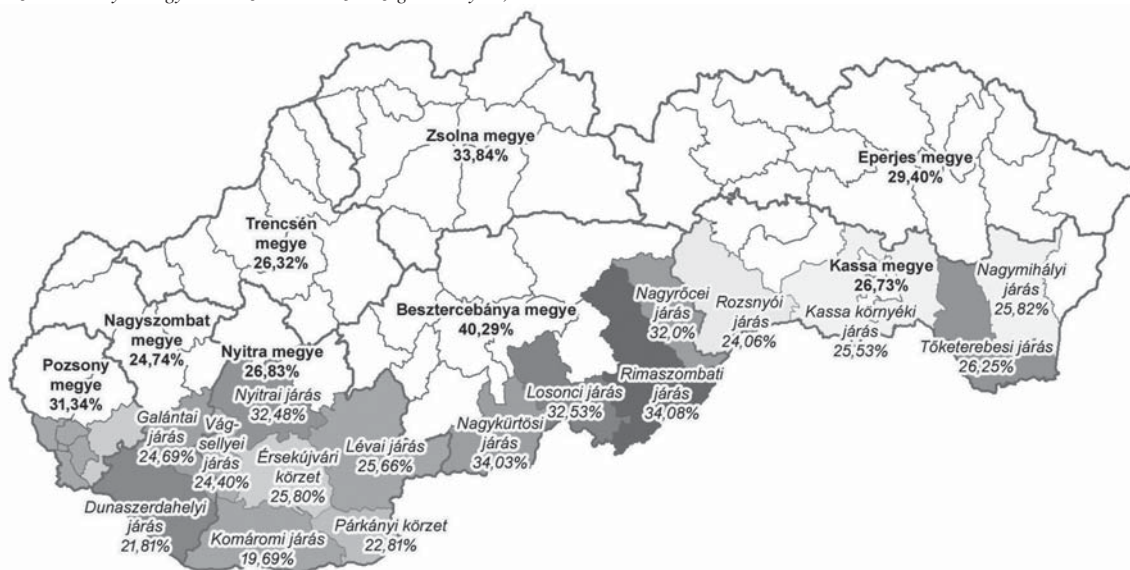
A 49 magyar megyei képviselő összességében a 416 megyei képviselőnek a 11,78%-át teszi ki, azaz a magyarok számarányuk felett vannak ott a megyei önkormányzatokban. Komoly eredmény, hogy ez egyenként elmondható mind az öt magyarok által lakott megyéről.

I. ORSZÁGOS EREDMÉNYEK ÉS ELNÖKVÁLASZTÁS

Növekedő részvételi arány, de az átlagnál alacsonyabb mozgósítás a magyarok által lakott régiókban

2013-ban még csak 20,11%-os országos részvételi arány mellett zajlottak a megyei választások, ez idén csaknem másfélszeresével növekedett. Sőt, a Besztercebányai kerületben meghaladta a 40%-ot is, nyilván a Kotleba-jelenség is közrejátszott ebben.

1. térkép: Részvételi arány a megyei választásokon. Az országos arány 29,95% volt

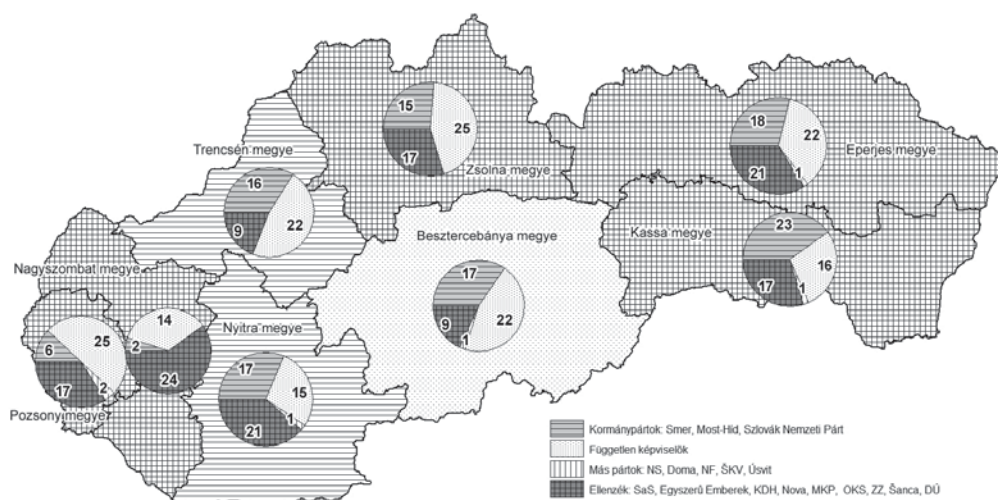
A magyarok által lakott járásokban a megyei átlagok alatti volt a részvétel. Ez alól a Nyitrai járás volt kivétel, ám az ott élő zoboraljai szóránymagarság nem nagyon befolyásolhatta az eredményt. (A térképről hiányzik Pozsony és Kassa, valamint a Szenci járás – ezek több választókörzetre voltak osztva.) A legalacsonyabb értéket a többségben magyarok által lakott Komáromi járásban látni, ám a Dunaszerdahelyi járásban és a párkányi (szintén magyar többségű) körzetben is jóval a megye átlag alatt maradt a részvétel. Az

alacsonyabb részvételi arány azért is figyelmeztető, mert a mozgósításnak egy listás szavazás esetében (mint például a parlamenti) még nagyobb szerepe lehet a végeredmény alakulásában.

Kormányváltó hangulat

A kormánypártok a megyeelnök-választáson két helyen győztek (Trencsén és Nyitra megye), Besztercebányában a Kotleba-elleni összefogás független jelölt győzelmét hozta, a további öt megyében ellenzéki megyefőnököt választottak. A jelenlegi ellenzék 135 mandátumot szerzett a megyei önkormányzatokban, a kormánypártok 114-et. Van 161 független képviselő, és 6 más párthoz tartozó is.

2. térkép: Ellenzék kontra kormánypártok

A szlovák ellenzéki pártok valamennyi megyében közösen indultak, Pozsonyban a Magyar Közösség Pártja is az ellenzéki koalíció része volt, és három képviselői hellyel járult hozzá az ellenzék 17 pozsonyi mandátumához.

Az MKP a további négy megye képviselőválasztásán önállóan indult, ezeken a helyeken további 30 mandátumot szerzett. A megyei képviselők számát tekintve az önállóan induló pártok közül az MKP-t országos összesítésben csak a Smer előzte meg.

A Most-Híd Pozsonyban egy szlovák képviselővel (Peter Pilinský) veszi ki részét a kormánypártok 6 mandátumából, Nyitra megyében koalícióban (SMER-SD, SNS, MOST - HÍD) indulva szereztek mandátumot, a további három magyarok által lakott megyében önállóan indulva összesen 8-at.

A megválasztott megyeelnökök (szavazat és arány):

megye	megyeelnök	szavazat	arány
Pozsony megye	Juraj Droba	SaS, OĽANO, MKP, NOVA, OKS, ZZ, DÚ	36 864 20,42%
Nagyszombat megye	Jozef Viskupič	OĽANO, SaS, KDH, OKS, ZZ, DÚ	48 584 42,90%
Trencsén megye	Jaroslav Baška	SMER-SD, SNS, MOST-HÍD, SZ	62 807 49,98%
Nyitra megye	Milan Belica	SMER-SD, SNS, MOST - HÍD	52 184 34,10%
Zsolna megye	Erika Jurinová	OĽANO, SaS, KDH, OKS, NOVA	82 034 43,67%
Besztercebánya megye	Ján Lunter	független	99 169 48,53%
Eperjes megye	Milan Majerský	KDH, SaS, OĽANO, NOVA	72 366 40,36%
Kassa megye	Rastislav Trnka	OĽANO, SaS, KDH, NOVA, ŠANCA	59 599 37,80%

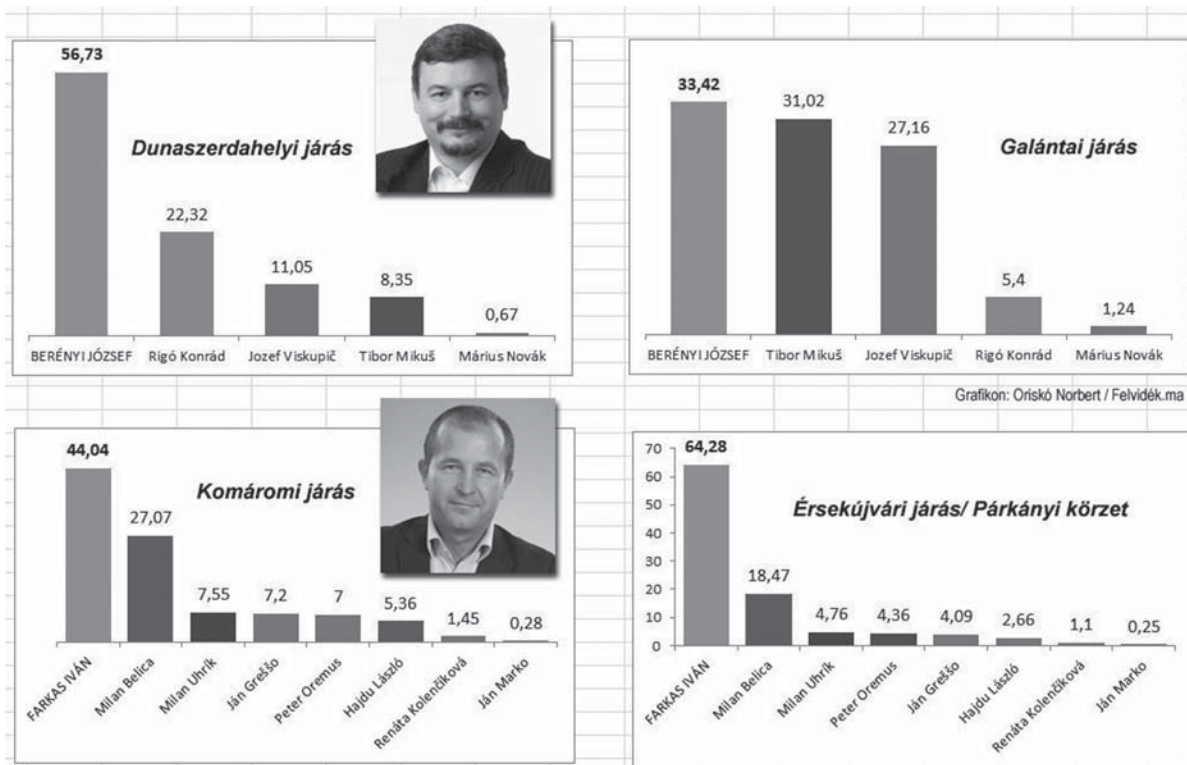
Most először fordult elő, hogy egyfordulós volt a megyeelnök-választás. Ha marad a régi választási rendszer, akkor valamennyi megyében tartottak volna második fordulót.

Magyar megyeelnök-jelöltek

Három megyében indultak magyar elnökjelöltek.

Nagyszombat megyében Berényi József (MKP) 19 414 szavazatot kapott. Ez az össz-szavazatok 17,14%-a, ezzel a harmadik lett a megye 5 jelöltje közül. Mögötte a Most-Híd jelöltje, Rigó Konrád végzett messze lemaradva, 6 362 szavazata 5,61%-ot jelentett. Nyitra megyében Farkas Ivánra (MKP) 21 084-en szavaztak (13,78%). Ötödik lett a nyolc jelölt közül. Az MKDSZ jelöltje, Hajdú László 2 571 szavazatot kapott (1,68%), hetedik helyen végzett.

Kassa megyében Pataky Károly (Most-Híd) 14 843 szavazattal (9,41%) a harmadik lett. (Ebben a megyében az elnökjelölteknel borul a „nagypolitikában” létező ellenzéki és kormánypárti összefogás. Richard Raši a SMER-SD, MKP, SZS, SaNK jelöltjeként a második lett 58 724 szavazattal)- Besztercebánya megyében az MKP és a Most-Híd a Kotleba-ellenes összefogás részeseiként nem indítottak saját elnökjelöltet.

A többségi magyarországi totális az MKP-fölény

A felvidéki magyarok többsége a Nagyszombat és Nyitra központú megyékben él. A 2011-es népszámlálás szerint e két megyében 290 244 a magyarok lélekszáma, ami a felvidéki magyarság (458 467 fő) 63 százaléka. E két megyében most 24 : 2 a magyar, illetve a vegyespárt által szerzett mandátumok aránya. Jól megmutatkozik az MKP-dominancia az elnökjelöltek voksaiban is.

Berényi József mindenütt győzött Rigó Konrád felett

A két önállóan indított Nagyszombat megyei elnökjelölt közül Berényi József (MKP) 19 414 szavazatot kapott, Rigó Konrád 6 362 voksot. Tehát 3,05-ször többen szavaztak az MKP jelöltjére. Négy évvel ezelőtt a Most-Híd-as Nagy József, ha megverni nem is, de megszorítani még képes volt Berényit, most ilyesmi szóba sem jöhetett. Rigó Konrád Berényit lejárató, arrogáns kampánya teljes csőd volt, és ez lehetett a Most-Híd „pénztárcájára” nézve is. A vegyespárt minden bizonnyal több százezres nagyságrendű kampánya tulajdonképpen egy szimpla közvélemény-kutatással silányult, amelynek eredményét egy arra szakosodott intézettől pár ezer euróért is megtudhatták volna.

Berényi József Nagyszombat megye mind a hét járásában legyőzte Rigó Konrádot. A Dunaszerdahelyi járásban 12 398 : 4 879, a Galántai járásban 6 485 : 1 048, a Galgóci járásban (Hlohovec) 69 : 67, a Pöstvényi járásban 103 : 91, a Szenicei járásban 71 : 62, a Szokolcai járásban 76 : 36, a Nagyszombati járásban pedig 219 : 179 volt közöttük a szavazatarány.

A csallóközi és mátyusföldi választóközrletben egyébként Berényi József nyerte az elnökválasztást nemcsak Rigóhoz viszonyítva, hanem az összes jelöltet nézve is. A Dunaszerdahelyi járásban Jozef Viskupič 2 415 szavazatot kapott, Tibor Mikuš pedig 1 825-öt, a Galántai járásban Viskupičra 5 270-en, Mikušra 6 020-an szavaztak.

Érdemes megjegyezni, hogy Berényi József 2013-ban az elnökválasztás első fordulójában 14 339-en szavaztak. Az MKP elnökjelöltje most 5 075 szavazattal többet kapott, mint négy évvel korábban.

A magyar többségű Nyitra megyei választóközrletekben Farkas Iván megverte Belicát

Nyitra megyében két magyar többségű választóközrlet van, egyik a Komáromi járás, a másik a két részre osztott Érsekújvári járás Párkányi központú választóközrlete. Noha a megyében Milan Belica nyerte a választást (a Smer, a Szlovák Nemzeti Párt és a Most-Híd koalíció jelölésében), a magyar választóközrletekben viszont az MKP-s Farkas Iván legyőzte Belicát.

Farkas Iván a Komáromi járásban 7 366 : 4 527 arányban győzött Belica felett, a párkányi körzetben pedig 4 301 : 1 236 volt az eredmény. Farkas Iván egyébként az egész megyében 21 084 szavazatot kapott, a Lévai járásban 3 800-at, a Nyitrai járásban 1 001-et, az érsekújvári körzetben 2 580-at, a Vágsellyei járásban 1 966-ot, a magyarok által nem lakott Tapolcsányi járásban 33-at, az Aranyosmaróti járásban pedig 37-et. Nyitra megyében egyébként a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség is indított elnökjelöltet, Hajdu Lászlóra 2 571-en szavaztak.

Patakynak jól jött a megyeelnöki indulás

A Most-Híd kassai elnökjelöltje Kassa megye egyik választókerzetében sem győzött – ebben a megyében nincsenek magyar többségű választókerzetek. Pataky a legjobb eredményt a Töketerébési járásban érte el, itt 6 050 szavazatot kapott (30%), ez a második helyre volt elég Richard Raši mögött. Ám a képviselőjelöltek közül elsőként jutott a megyei önkormányzatba.

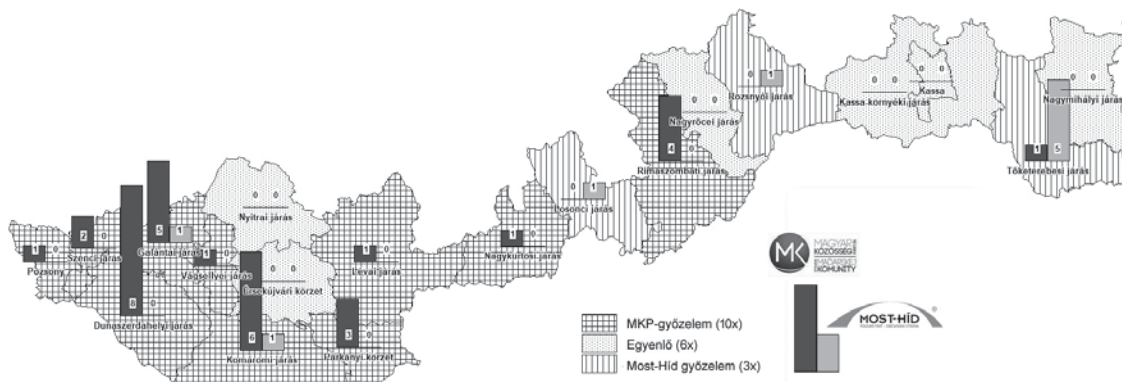
A MAGYAROK ÁLTAL LAKOTT JÁRÁSOK EREDMÉNYEI

1. ábra: Magyar képviselők a megyei önkormányzatokban (az MKP és a Most-Híd képviselői pártlogókkal különböztettük meg, F – független jelölt, NF – Független fórum, SZJK – szlovák ellenzéki koalíció)

Tekintsük át a magyarok által lakott megyék magyar vonatkozású választási eredményeit, azokon belül a magyar jelöltek által szerzett mandátumokat.

3.térkép: Magyar képviselet: Az MKP és a Most-Híd a magyarok által lakott választókerzetekben

POZSONY MEGYE (3 MKP-mandátum):

Pozsony, főváros (3,43% magyar)

- Az MKP részéről mandátumhoz jutott Schwartz Zsuzsanna Verecknyén (1 660 szavazat).
- Ožvald Erzsébet pedig Pozsonypüspökin (3 165) lett sikeres.

Szenci járás (13,8% magyar) – 2 MKP-mandátum

Két MKP-mandátum: Pomichal István (2 031) és Gujber László (1 380). A Szenci járás ismét több választókörzetre osztották, a bejutott MKP-képviselők különböző körzetekben indultak.

NAGYSZOMBAT MEGYE: 13 MKP-mandátum, 1 Most-Híd képviselő

Dunaszerdahelyi járás (74,98% magyar) – 8 MKP-mandátum

- Mind a nyolc mandátumot az MKP szerezte, nevezetesen: Menyhárt József (10 949), Fenes Iván (8 836), Hájos Zoltán (8 685), Bacso László (8 312), Orosz Csaba (7 402), Polák László (6 755), Hervay Rozália (6 616), Soóky Marián (6 367).

Galántai járás (35,04% magyar): 5 MKP-mandátum, 1 Most-Híd képviselő

- Az MKP képviselői: Berényi József (5 986), Forró Krisztián (4 913), Agócs Gergely (4 345), Bíró László (4 316) és Pék László (4 116).
- A Most-Híd egyetlen képviselője Ervin Chomča (3 474). (Parlamenti képviselőjük, Gál Gábor (3 200) mindössze a 10. lett.)

NYITRA MEGYE: 11 MKP-képviselő, 1 Most-Híd mandátum

Komáromi járás (63,81% magyar): 6

MKP-mandátum, 1 Most-Híd képviselő

- Az MKP képviselői: Viola Miklós (6 258), Horváth Árpád (5 846), Földes Csaba (5 187), Becse Norbert (4 919), Orosz Örs (4 885) és Gyarmati Tihamér (4 460).

- A Most-Híd mandátumát Jobbágy József (5 541) szerezte.
- Stubendek László, Komárom jelenlegi polgármestere függetlenként, 4 458 szavazattal jutott a megyei parlamentbe.

Érsekújvári járás és választókörzet (20,76% magyar)

- Függetlenként Klein Otokár (7 357) és Katona Gábor (4 535) szereztek mandátumot

Érsekújvári járás – Párkányi választókörzet (71,20%): 3 MKP-képviselő

- Az MKP begyűjtötte mind a 3 képviselői helyet: Farkas Iván (4 267), Bolya Szabolcs (3 755), Szigeti László (3 721). A Most-Hídnek nincs képviselője.

Nyitrai járás (5,70% magyar): nincs magyar képviselő

Lévai járás (24,34% magyar): 1 MKP-mandátum

- Az MKP mandátumát Csenger Tibor 4 088 szavazattal szerezte.
- Tolnai Csaba (ellenzéki koalíció, 5 356 szavazat)

Vágsellyei járás (31,37%): 1 MKP mandátum

- Az MKP Körösi Ildikó (2 761) révén jutott képviselőhez.

BESZTERCEBÁNYA: 5 MKP mandátum, 1 Most-Híd képviselő

Nagykürtösi járás (24,01% magyar): 1 MKP mandátum

- Az MKP-képviselő: Jámbor László (2 172).

Losonci járás (23,16% magyar): 1 Most-Híd képviselő

- A Most-Híd mandátumát Agócs Attila (3 921) szerezte.

Rimaszombati járás (35,95% magyar): 4 MKP mandátum.

- Az MKP önkormányzati képviselői: Juhász Péter (5 967), Cziprusz Zoltán (4 658), Auxt Ferenc (4 145) és Rigó László (4 060)

Nagyrocei járás (19,15% magyar): nincs magyar képviselő.

KASSA MEGYE: 1 MKP-képviselő, 6 Most-Híd mandátum

Rozsnyói járás (25,42% magyar): 1 Most-Híd képviselő

- A Most-Hídból Pavol Burdiga (2 340) volt eredményes.
- Nagy György (2 752) és Anna Attila (3 118) függetlenként szereztek mandátumot

Kassa város (2,65% magyar): : nincs magyar képviselő.

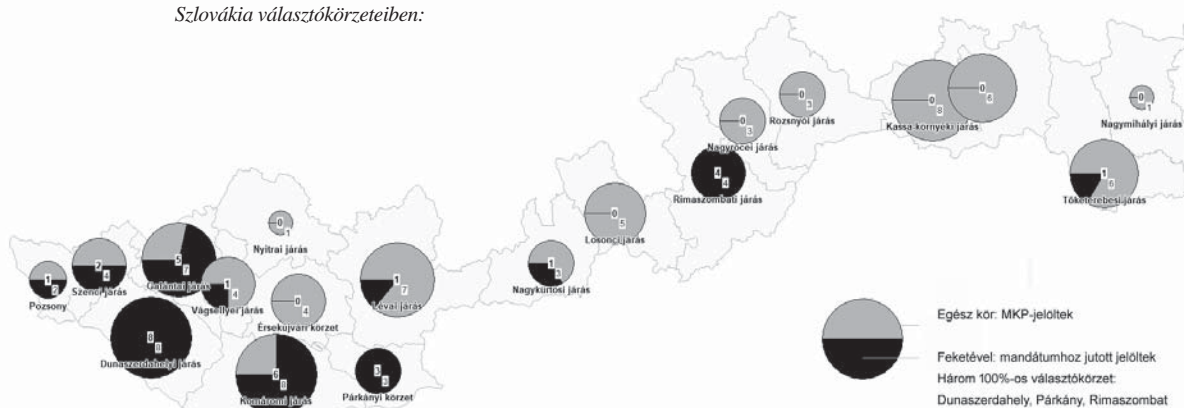
Kassa-környéki járás (9,93% magyar): nincs magyar képviselő.

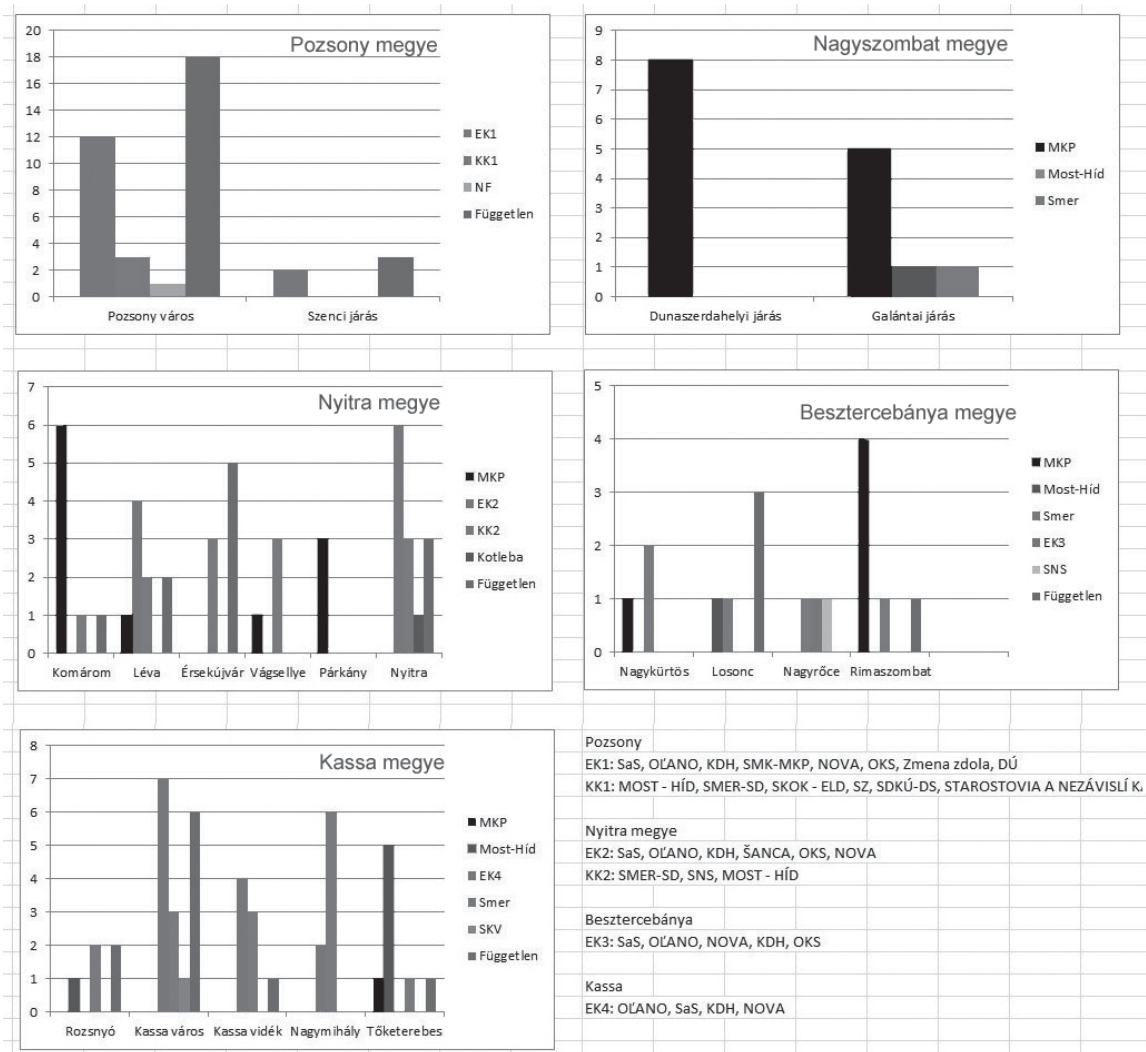
Nagyimihályi járás (10,94% magyar): nincs magyar képviselő.

Töketercebesi járás (26,53% magyar): 1 MKP-mandátum, 6 Most-Híd képviselő

- Az MKP mandátumát Furik Csaba (3 927) szerezte.
- A Most-Hídból 5-en, Pataky Károly (5 665), Želinský József (3 778), Pandý Péter (3 298), Sačko Géza (3 289) és Horváth József (3 196) lettek képviselők.

4. térkép: Az összes MKP-jelölt és a mandátumot szerzett MKP-képviselők aránya Dél-Szlovákia választókörzeteiben:

2. ábra: A pártok és koalíciók közötti mandátumelosztás a megyék magyarok által lakott választóközeteiben:

MAGYAR TÖBBSÉGŰ FELVIDÉKI VÁROSOK ÉS NAGYKÖZSÉGEK VÁLASZTÁSI SZEMLÉJE

Tizenhat ilyen település van, mégpedig: Bős, Nagymenyher, Dunaszerdahely, Somorja (Dunaszerdahelyi járás), Nagyfödémés (Galántai járás), Gúta, Komárom, Naszvad (Komáromi járás), Tardoskedd, Udvard, Párkány (Érsekújvári járás), Ipolyság (Lévai járás), Tornalja (Nagyrócei járás), Fülek (Losonci járás), Királyhelvec (Töketerebesi járás) és Nagykapos (Nagymihályi járás). Ezen településen a 2011-es népszámlálási adatok alapján 106 522 magyar él, azaz a felvidéki magyarság mintegy 23 százaléka.

Bős (5 361 lakos, 4 711 magyar): Az elnökválasztáson Berényi József 893, Rigó Konrád 153 szavazatot kapott. Ha a településen múlik, akkor is csak MKP-s képviselők jutnak mandátumhoz, a következő sorrendben: 1. Fenes Iván (ő a község polgármestere, 926 szavazat),

2. Menyhárt József (801), 3. Hájos Zoltán (615), 4. Bacsó László (514), 5. Hervay Rozália (487), 6. Orosz Csaba (485), 7. Soóky Marián (402), 8. Polák László (398). További sorrend: 9. Horváth Zoltán (207), 10. Rigó Konrád (198).

Nagymenyher (8 859 lakos, 6 696 magyar): Az elnökválasztáson Berényi József 761, Rigó Konrád 328 szavazatot kapott. A képviselői választáson az első nyolcba a 7 MKP-s közé bejutott egy helyi Most-Híd jelölt is: 1. Soóky Marián (ő Nagymenyheren él, az alapiskola igazgatója, 923 szavazat), 2. Polák László (685), 3. Menyhárt József (651), 4. Varga Albin (Most-Híd, Nagymenyheri lakos, 635), 5. Bacsó László (485), 6. Fenes Iván (475), 7. Hájos Zoltán (460), 8. Hervay Rozália (359). További sorrend: 9. Rigó Konrád (359), 10. Orosz Csaba (324).

Dunaszerdahely (22 477 lakos, 16 752 magyar): Az elnökválasztáson Berényi József 2 023, Rigó Konrád 1 029 szavazatot kapott. Az első nyolcba bejutott két dunaszerdahelyi független és egy Most-Híd-jelölt is: 1. Menyhárt József (2 056), 2. Hájos Zoltán (a város polgármestere, 1 820), 3. Horváth Zoltán (független, 1 354), 4. Fenes Iván (1 341), 5. Bacsó László (1 289), 6. Rigó Konrád (Most-Híd, 1 201), 7. Dakó Alexander (független, 1 077), 8. Orosz Csaba (1 074). További sorrend: 9. helyen Polák László, a 10. helyen Hervay Rozália (1 019), 11. Soóky Marian (945).

Somorja (12 726 lakos, 7 309 magyar): Az elnökválasztáson 1. Berényi József (1 078), 2. Jozef Viskupič (618), 3. Rigó Konrád (379). Az első 8 helyen: 1. Orosz Csaba (Somorja alpolgármestere, 1 385), 2. Menyhárt József (775),

3. Hervay Rozália (728), 4. Edita Lysinová (Most-Híd, 724), 5. Fenes Iván (687), 6. Bacsó László (588), 7. Nagy Jakub (Somorja, SZSZO, 578), 8. Hájos Zoltán (559). További sorrend: 9. Bölcs Marian (Somorja, Egyszerű Emberek, 517), 10. Rigó Konrád (456), 11. Soóky Marián (455), 12. Husár Ivan (Somorja, Egyszerű Emberek, 447), 13. Polák László (440).

Nagyfödemes (4 330 lakos, 2 757 magyar): Az elnökválasztáson Berényi József 376 szavazattal győzött, Rigó Konrád 33 szavazata csak a 4. helyre volt elég. A Galántai járásnak 7 helye van a megyei önkormányzatban, itt a következő sorrend alakult ki: 1. Berényi József (379), 2. Forró Krisztián (334), 3. Agócs Gergely (276), 4. Biró László (260), 5. Pék László (247), 6. Zuzana Csadyová (Most-Híd, 195), 7. Gál Gábor (Most-Híd, 195). További sorrend: 8. Klabuzai Andrea (192), 9. Zupko Tamás (156), 10. Ervin Chomča (a Most-Híd egyetlen képviselője Nagyszombat megyében, itt 150 szavazatot kapott).

Gúta (10 696 lakos, 8 201 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (MKP, 878 szavazat), Milan Belica 291 szavazatot kapott. A Komáromi járásnak 8 helye van Nyitra megye önkormányzatában. Itt a következő sorrend alakult ki: 1. Horváth Árpád (MKP, 1 150 szavazat, ő a város polgármestere), 2. Forró Tibor (független, 893), 3. Viola Miklós (MKP, 830), 4. Forgács Attila (független, 736), 5. Becse Norbert (MKP, 574), 6. Orosz Örs (MKP, 355), 7. Stubendek László (független, 354), 8. Földes Csaba (MKP, 323). További sorrend: 9. Knirs Imre (MKP, 281), 10. Varga Péter (MKP, 275), 11. Gyarmati Tihamér (273), a Most-Híd egyetlen Nyitra megyei képviselője, Jobbágy József a 14. helyre került 224 szavazattal.

Komárom (34 349 lakos, 18 506 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (2 040 szavazat), Belica 1 659 szavazatot kapott. A képviselői választás első nyolc helyezettje: 1. Stubendek László (a város polgármestere, független, 2 248 szavazat), 2. Varga Tamás (független, 2 042), 3. Knirs Imre (Komárom alpolgármestere, 1 703), 4. Viola Miklós (1 652), 5. Szénássy Tímea (független, 1 529), 6. Less Károly

(független, 1 480), 7. Horváth Árpád (1 405), 8. Jobbágy József (Most-Híd, 1 398). További sorrend: 9. Petheő Attila (független, 1 389), 10. Orosz Örs (1 369), 11. Földes Csaba (1 276), 12. Molnár Marián (Most-Híd, 1 079), 13. Gyarmati Tihamér (972), 14. Becse Norbert (959), 15. Varga Péter (918).

Naszvad (5 068 lakos, 2 717 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (271 szavazat), Belica 197 szavazatot kapott. A képviselői választás első nyolc helyezettje: 1. Becse Norbert (510), 2. Viola Miklós (291), 3. Horváth Árpád (203), 4. Földes Csaba (197), 5. Orosz Örs (180), 6. Gyarmati Tihamér (171), 7. Jobbágy József (Most-Híd, 165), 8. Petheő Attila (független, 143). További sorrend: 9. Knirs Imre (137), 10. Anna Žigová (Most-Híd, 133), 11. Varga Péter (130).

Tardoskedd (5 188 lakos, 3 234 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (MKP, 230 szavazat), Belica 159 szavazatot kapott. Az érsekújvári választóközetnek 8 helye van Nyitra megye önkormányzatában. Itt a következő sorrend alakult ki: 1. Nagy Dávid (MKP, 267), 2. Bób János (MKP, 252), 3. Bóna Bertalan (Most-Híd, 216), 4. Otokar Klein (független, 210), 5. Czuczor Mária (MKP, 195), 6. Dobai Tibor (MKP, 188), 7. Eva Polerecká (Most-Híd, 127), 8. Becik Branislav (független, 118).

Udvard (5 164 lakos, 3 208 magyar): Az elnökválasztást Belica nyerte (311), Farkas Iván lett a második, 290 szavazattal. A képviselőválasztás legeredményesebbjei a községben: 1. Branislav Becik (független, 763 szavazat), 2. Nagy Dávid (409), 3. Otokar Klein (független, 346), 4. Bób János (297), 5. Dobai Tibor (225), 6. Czuczor Mária (222), 7. Bóna Bertalan (Most-Híd, 204).

Párkány (10 919 lakos, 6 624 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (921 szavazat), Belica 383 szavazatot kapott. A képviselőválasztás legeredményesebbjei: Az MKP Nyitra megyébe jutott képviselőnek szavazatai: Farkas Iván (890), Szigeti László (852), Bolya Szabolcs (691).

Ipolság (7 624 lakos, 4 410 magyar): Az elnökválasztást Farkas Iván nyerte (521 szavazat), Belica 242 szavazatot kapott. Az MKP jelöltjei végeztek az

első hét helyen: 1. Zachar Pál (786), 2. Pálffy Dezső (666), 3. Köpöncei Peter (615), 4. Kiss Beáta (461), 5. Csenger Tibor (425), 6. Bögi Pathó Melinda (419), 7. Cseri Zita (363).

Tornalja (7 509 lakos, 4 331 magyar): Az elnökválasztást Ján Luntner nyerte 652 szavazattal. A képviselőválasztás dobogósai az MKP jelöltjei lettek: 1. Szögedi Anna (932), 2. Hunyák Zsuzsa (687), 3. Deák János (601).

Fülek (10 817 lakos, 5 792 magyar): Az elnökválasztást Ján Luntner nyerte 1051 szavazattal. A képviselőválasztáson a következő élboly alakult ki. 1. Agócs Attila (Most-Híd, 1 335), 2. Szvorák Zsuzsanna (MKP, 910), 3. Kerekes László (MKP, 701), 4. Csúsz Péter (MKP, 644), 5. György Péter (MKP, 468). További sorrend: 6. Milan Spodniak (DOMA, 431), 6. Denisa Nincová (független, 380), 7. Marcinkó Zoltán (MKP, 357), 8. Mázik István (MKDSZ, 274).

Királyhelmec (7 698 lakos, 5 670 magyar): Az elnökválasztást Pataky Károly nyerte (1402), 2. lett Richard Raši 337 szavazattal. A képviselőválasztás eredménye: 1. K. Pataky (1 281, Most-Híd), 2. J. Želinský (1 122, Most-Híd), 3. P. Pandy (930, Most-Híd), 4. G. Sačko (805, Most-Híd), 5. Furik Csaba (MKP, 720), 6. J. Horváth (Most-Híd, 570), 7. Kopasz József (MKP, 489), 8. Takács István (MKP, 400). További sorrend: 9. Ilko Zoltán (MKP, 393), 10. Viktor Palko (Most-Híd, 374), 11. Peter Rico (Most-Híd, 357), 12. J. Juhász (Most-Híd, 355), 13. Bálint Csilla (MKP, 320), 14. Sáradi Tibor (MKP, 306)

Nagykapos (9 406 lakos, 5 604 magyar): Az elnökválasztást Pataky Károly nyerte (532), 2. lett Richard Raši 376 szavazattal. Képviselőválasztás: 1. Mária Vargová (Most-Híd, 634), 2. Varga Tibor (MKP, 555), 3. Peter Jakab (Most-Híd).

ÉRDEKESÉGEK Akik súrolták a lécet

Néha csak pár szavazaton múlik a mandátum sorsa. Az MKP képviselőjelöltjei közül két olyan jelölt van, akiknek alig-alig hiányzott néhány voks a megyei önkormányzatba való jutáshoz. Az egyik a Komáromi járásban indult Knirs Imre (Komárom

alpolgármestere), aki 4 439 szavazatot kapott, és ez csak 19-cel kevesebb, mint a mandátumot szerzett Stubendek Lászlóé. A másik eset a Rozsnyói járásban történt, az MKP-s Beke Beáta 1 702 szavazatot kapott, míg az előtte végző Smer-es képviselő 31-gyel többet.

Furik Csaba, az üde folt

Kassa megye az egyetlen magyarok által lakott megye, ahol az MKP kevesebb mandátumot szerzett, mint a Most-Híd – 1:6 lett az arány. A Most-Híd önálló elnökjelöltet indított Pataky Károly személyében, az MKP Richard Rašit támogatta. Az MKP-mandátum Furik Csabáé, aki a Töketerebes járásban derekasan helyállt, a harmadik helyen jutott be a megyei önkormányzatba. Bodrogköz magyarok által lakott települései közül 12 helyen győzött (Bacska, Boly, Imreg, Kiszgérés, Kiskövesd, Ladmóc, Nagykövesd, Őrös, Perbenyik, Szinyér, Szolnocska, Véke), Pataky 10 településen (Bély, Bodrogszög, Királyhelme, Lelesz, Nagygéres, Pólyán, Rad, Szomotor, Újhely, Zemplén). Ki tudja, milyen eredménye lett volna a választásoknak, ha Furik Csaba indult volna a megyei elnöki tisztségért?

Önpusztítás Szencen

A megyei választásokon – mint eddig mindig – az MKP erős volt, a Most-Híd gyenge. Most először próbálták viszont Bugár Bélának a „ha megdöglik az én kecském, dögöljön meg a szomszédé is” elvet alkalmazni. Legjobb példa erre Pozsony megyében Szenc városa, ahol az MKP jelöltjeként az a Németh Gabriella indult, aki megyei alelnökként hosszú éveken át kiváló munkát végzett közösségünkért. 2013-ban még a Most-Híd is benne volt az öt indító széles jobboldali Pozsony megyei koalícióban, a Fico–Bugár–Danko paktum után azonban már nem kértek belőlük. Bugárék most elindították Morvay Petert, és így megosztották a magyarságot – és ez megbocsáthatatlan. Németh Gabriellára 1 181-en voksoltak, Morvayra mindössze 425-en, azaz, a Most-Híd jelöltje abszolút esélytelen volt a győzelemre. Arra viszont elég volt, hogy megfosszák megyei képviselőtől a Szencen már csak 15%-os lélekszámban élő magyarságot! Az MKP jelöltje mindössze 288 szavazattal lemaradva lett második az

egymandátumos választókeretben, pedig több szavazatot kapott, mint négy évvel korábban.

Meggyőző volt Menyhárt József első pártelnöki megmérettetése

A november 4-én tartott megyei választások jelentették a tisztújítás utáni Magyar Közösség Pártja választópolgárok általi első megmérettetését. A pártelnök Menyhárt József nyékvárkonyi lakosként a Dunaszerdahelyi járásban szállt ringbe a Nagyszombat megyei képviselői mandátumért.

A Dunaszerdahelyi járásban a 2011-es népszámlálási adatok szerint 75% a magyarok aránya. A járás 67 települése közül csak hatban él több szlovák, mint magyar. A járásnak Nagyszombat megye parlamentjében nyolc képviselői helye van, ezt mind az MKP szerezte meg.

Az MKP és a Most-Híd is önállóan, teljes listával indult. A nyolc MKP-s képviselő (Menyhárt József: 10 949, Fenes Iván: 8 836, Hájos Zoltán: 8 685, Bacsó László: 8 312, Orosz Csaba: 7 402, Polák László: 6 755, Hervay Rozália: 6 616, Soóky Marián: 6 367) összesen 63 922 szavazatot szerzett. A Most-Hídnál ez a szám 23 329 (9. Rigó Konrád 5 595, 12. Vangel Ferenc: 3 209, 14. Sárközy Irén: 3 001, 15. Varga Albin: 2 749, 16. Horváth Józán Gabriella: 2 518, 18. Lysina Edit: 2 198, 19. Ivan Seňan: 2 060, 20. Kovács Krisztián: 1 999).

Mi eredményezte a 8:0 arányú mandátumelosztást a Magyar Közösség Pártja javára? Az össz-szavazatok tekintetében 1 Most-Híd szavazatra 2,74 MKP-voks jutott, míg a két párt legeredményesebbje esetében Menyhárt József 1,96-szor többen szavaztak, mint a megyefőnöki kampányt is folytató Rigó Konrádra. A legtöbb szavazatot kapott jelöltek tekintetében 67 település közül 58-ban MKP-s győzelem született, és mindössze 4-ben volt a Most-Híd jelöltje eredményesebb (4 településen a szlovák jobboldali pártok koalíciója nyert, egy faluban pedig független jelölt kapta a legtöbb voksot). A járásban 25 olyan település van, melyekben „abszolút” MKP-győzelem született, ami alatt azt értjük, hogy az MKP valamennyi képviselője megelőzte a Most-Híd összes jelöltjét.

Menyhárt József MKP-elnök négy éve is mandátumot szerzett, az akkori 8 238 szavazatához most pártelnökként még további 2 711-et szerzett. Az 58 MKP-s győzelem megoszlását tekintve Menyhárt József pártelnök viszi a prímet 42 diadallal. Tehát az új elnöknek (tavaly júniusban választották meg) nemcsak az országos megmérettetése volt meggyőző (a magyar mandátumokat nézve 33:9-re verték a Most-Hídat), hanem a saját eredménye is. Az MKP többi jelöltje is helyállt, saját lakhelyükön győztek is, Fenes Iván, Orosz Csaba és Bacsó László több helyütt is (ez alól csupán Hájos Zoltán kivétel, aki Dunaszerdahely városában polgármesterként második lett Menyhárt József mögött, ám a szomszédos Csallóközkürtön győzött, Most-Híd-as kihívóját pedig simán lekörözte.)

Miután az MKP által indított „újoncok” (Hervay Rozália, Orosz Csaba és Soóky Marián először indultak megyei választásokon) is mind biztosan verték a Most-Híd államtitkár elnökjelöltjét, a Dunaszerdahelyi járásban főleg a pártszimpátia döntött. Bugár Béla ugyan azzal (is) magyarázza a bizonyítványt, hogy fiatal jelöltlistájuk volt (egyébként az MKP-nak is), ám igazából erősebbet nem is igen állíthattak volna össze. Kivel? A négy évvel ezelőtt megyei mandátumhoz jutott Nagy József ma európai parlamenti képviselő, és miután látványosan ignorálta a megyei önkormányzat üléseit, botrányos lett volna az indulása. Érsek Árpád miniszterként van megkötve. Csicsai Gábor és Berner Lajos 2013-ban elbuktak, aligha akarták ezt megismételni. Maradt volna esetleg Bugár Béla pártelnök számára az indulás lehetősége, azé az emberé, akire az egész párt épül, és akinek a választásokon való részvétele nélkül rendre alulmaradnak, legyen szó megyéről, helyi önkormányzatról vagy az Európai Parlentről. A szlovák parlamenti választások ugyan eddig „bejöttek” a Most-Hídnak (az MKP-nak pedig Bugárral szemben nem), ám a Smerrel és a Szlovák Nemzeti Párttal való kormányzás már most érezteti hatását a vegyes párt háza táján (elég csak a Pozsony megyei fiaskójukat nézni, mely szerint a szlovák szavazóik elpártoltak tőlük).

Kép és szöveg: Oriskó Norbert
Forrásanyagok: a statisztikai hivatal adatai

Kotleba búcsúztatásán a hangsúly

Megyei szinten Szlovákiában a legmagasabb részvételi arányt Besztercebánya megyében érték el, 40,30%-ot, azaz az 526 978 választópolgárból 212 360-an mentek el szavazni. (2013-ban, négy évvel ezelőtt az első körben a megyében 24,59%, a második körben 24,61% volt a részvételi arány.) Besztercebányán volt a legnagyobb a választói kedv, de a déli járásokban is 30% fölött teljesítettek. Ez annak volt köszönhető, hogy nagyon erős volt a szándék, hogy Marian Kotlebát leváltsák.

Besztercebánya megyében összesen tizenhárom választókörzet van, ebből mindössze négyben: a Nagykürtösi, a Losonci, a Rimaszombati és a Nagyrőcei járásban szavazhattunk magyar jelöltekre. Nagy megyéről és körzetekről van szó, a Losonci járásban 95, a Rimaszombati járásban 157, a Nagyrőcei járásban 66 szavazóhelyiségben folyt a választás, a részvételi arány a Losonci járásban 32,53%, a Rimaszombati járásban 34,08%, a Nagykürtösi járásban 34,03%, a Nagyrőcei járásban 32% volt.

A Besztercebányai Megyei Önkormányzat 49 tagú. Az idei választásokon a független képviselők szereztek többséget, összesen 22-en. A SMER-nak 15-re csökkent a képviselőinek a száma. Az MKP megtartotta az 5 képviselői széket, az az Oľano-Nova-KDH-OKS 4 mandátumot szerzett. Bejutott a képviselők

közé Marián Kotleba, az SNS, a Most-Híd 1-1 képviselője.

Lunter legyőzte Kotlebát

Rekordszámú elnökjelölt indult. Eredetileg ebben a megyében indult a legtöbb jelölt a megyelnöki posztra, tizenheten jelentkeztek, ebből hatan léptek vissza, így 11 jelölt közül lehetett választani. A jelöltek közül csak Ján Lunter független jelöltet tartották esélyesnek Kotlebával szemben. S várakozáson felül teljesített, összesen 98 016 szavazatot kapott, ezzel 48,54%-ot szerzett, míg Kotleba 23,25%-ot ért el (47 252 szavazat), harmadik helyen végzett Igor Kašper 10,64%-kal.

Ján Lunter független jelölt már az első részeredmények megjelenésekor a média elé állt, nagyon magabiztosan kije-

lentette, hogy győzött, mert a választópolgárok elégedetlenek voltak azzal az iránnyal, amibe Kotleba vitte a megyét. Mint mondta, az első dolga az lesz, hogy „kiszellőztet” a hivatalban, és kitérzi az uniós zászlót. Kifejtette, hogy nagyon várja a képviselő-testület összetételét. A sikerével azt üzeni egész Szlovákiának, hogy összefogással valóban lehetséges eredményt elérni.

Az elnök leváltásának az MKP képviselői is nagyon örülnek. Mint mondják, végre a győztes oldalára kerültek. „Félünk egy kicsit, mert akiket eddig támogattunk, mind elbukott. Reméljük, hogy az új elnöknek egy jó csapata lesz, és együtt tudunk majd működni. S Lunter előtt biztosan nyitva lesznek a kapuk is, így az egész megye jobban tudja majd láttatni magát. Meg vagyunk győződve, hogy jobb pozícióba kerülünk” – nyilat-

kozta a választások után Felvidék.ma-nak Auxt Ferenc járási elnök, aki a saját csapatára is nagyon büszke lehet, hiszen valóban szép eredményt értek el, mind a négyen mandátumhoz jutottak.

A Rimaszombati járás 100%-ot teljesített

A Rimaszombati járásban összesen 6 képviselőt lehetett választani a 49 fős listából. A Magyar Közösség Pártja négy jelöltet indított, s mind a négyüknek bizalmat szavaztak a polgárok. Juhász Péter rimaszombati főorvos az 5967 szavazatával az első helyen végzett; Cziprusz Zoltán rimaszombati építész, az MKP Országos Elnökségének a tagja 4658 szavazatot kapott (3. lett); Auxt Ferenc rimaszombati vállalkozó, az MKP járási elnöke 4145 szavazattal az 5. helyen végzett, és Rigó László rimaszombati alpolgármester 4060 szavazatot ért el, s ezzel hatodikként bekerült. Bejutott még Jozef Šimko, Rimaszombat polgármestere, függetlenként 5887 szavazattal a 2. helyen és Bagačka Michal a negyedikként 4440 szavazattal.

„Nagyon örülök, hogy az összes jelöltünk képviselő lett és így az MKP 100% eredményt ért el járásunkban. Viszont ez a győzelem nem 4 ember győzelme hanem az egész itt élő közösségé. Kellett hozzá az MKP, ICS, BK, Femaro, polgármestereink, aktivistáink és minden jó szándékú magyar ember segítsége! Köszönjük” – mondta az eredmények tudatában Cziprusz Zoltán.

Cziprusz Zoltán a választások éjszakáján a Felvidék.ma-nak kifejtette, maximálisan elégedettek, hiszen 100%-os eredményt értek el. „Nagyon örülünk, s bebizonyosodott, hogy jó döntés volt négy jelöltet indítani. Amennyiben a Most-Híd elfogadta volna az ajánlatunkat, akkor akár 6 déli jelölt van bent tőlünk” – mondta Cziprusz. Auxt Ferenc hozzátette, ha sikerült volna a magyar egység, akkor még erősebb csapat juthatott volna be, ha elfogadja a Most-Híd a 4+2 ajánlatot. Így nem került be innen egy jelöltjük sem.

A Losonci és Nagyrőcei járás képviselő nélkül maradt

A Losonci járásban összesen 5 számból lehetett karikázni a 44 fős listából.

Itt viszont Fülek polgármestere, Agócs Attila a Most-Híd színeiben ötödikként bekerült (3921 szavazatot), s részt vehet a megyei kormányzásban Baculík Pavol, Hámorník Branislav, Greska Pavel és Pelč Juraj társaságában. A Magyar Közösség Pártjának jelöltjei, Csúsz Péter losonci tanító, az MKP járási elnöke (3671 szavazatot), György Péter ragyolci polgármester (2008 szavazatot), Kerekes László füleki alpolgármester (1852 szavazatot), Marcinkó Zoltán bénai tanító, vállalkozó (1590 szavazatot), Szvorák Zsuzsanna füleki tanár (2653 szavazatot) nem kaptak elegendő voksot.

Füleken (10 817 lakos, 5 792 magyar) az elnökválasztást Ján Lunter nyerte 1051 szavazattal. A képviselőválasztáson a következő élboly alakult ki. 1. Agócs Attila (Most-Híd, 1 335), 2. Szvorák Zsuzsanna (MKP, 910), 3. Kerekes László (MKP, 701), 4. Csúsz Péter (MKP, 644), 5. György Péter (MKP, 468). További sorrend: 6. Milan Spodniak (DOMA, 431), 6. Denisa Nincová (független, 380), 7. Marcinkó Zoltán (MKP, 357), 8. Mázik István (MKDSZ, 274).

A Nagyrőcei járás MKP-s képviselői újfent nem jártak sikerrel. Itt összesen 3 jelöltre adhatták le voksukat a 21 főből. A Magyar Közösség Pártja jelöltjei Deák János tornaljai mezőgazdász, az MKP járási elnöke 1018, Hunyák Zsuzsa tornaljai hivatalnok 995, Szögedi Anna Tornalja polgármestere 1448 voksot kapott. Bekerült Kolesár Milan 2906 szavazattal a SAS-ból, Laššan Július 2480 szavazattal a Smertől és Buchta Július 2061 szavazattal az SNS-től.

Tornalján (7 509 lakos, 4 331 magyar) a következő eredmény született: Az elnökválasztást Ján Lunter nyerte 652 szavazattal. A képviselőválasztás dobogósai az MKP jelöltjei lettek: 1. Szögedi Anna (932), 2. Hunyák Zsuzsa (687), 3. Deák János (601).

A Nagykürtösi járásban összesen 3 jelöltre lehetett szavazni a 23 főből. A Magyar Közösség Pártja jelöltjei közül Jámor László vállalkozó megtartotta a székét, s újra bekerült a két SMER-es: Trojčák Mirko (4474 szavazatot) és Kollár Ondrej (2495 szavazatot) mellett. Az MKP-tól Balík László orvos (1907 voks) és Korcsok Anikó logisztikai asszisztens (889 voks) nem kapott elegendő szavazatot.

A Nagykürtösi járásban három mandátum sorsáról döntöttek. Mindhárom mandátumot szerzett képviselő az előző ciklusban is jelen volt a Besztercebányai megyei közgyűlésben. Az MKP színeiben az apátújfalusi **Jámor László** 2 172 szavazattal került be a megyei képviselő-testületbe. „Az új ciklusban erős a függetlenek frakciója, velük is egyeztetjük az érdekeinket, bízom benne, hogy ebben a felállásban jobb és korrektebb lesz az együttműködésünk. A régiók érdekeit továbbra is szem előtt tartjuk” – nyilatkozta Jámor László a Felvidék.ma-nak.

Összességében a négy járásból heten képviselhetik a megye déli járásainak az érdekeit. A Rimaszombati járás az eddig is megyei képviselő Auxt, Juhász, Rigó és Šimko mellett Cziprusz Zoltánnal erősödött, a Losonci járásban az MKP járási elnökét, Csúsz Pétert Fülek város polgármestere, Agócs Attila legyőzte, s így vele először került Most-Híd képviselő a megyei önkormányzásba. Nagykürtösről Jámornak sikerült megőriznie a képviselőségét, míg a Nagyrőcei járás magyar lakta részének a következő öt évben sem lesz képviselője.

A Rimaszombati járás eredményei

Besztercebánya megyében az egyik legnagyobb járás a rimaszombati. Lakosainak száma 84 889 (2011) fő, melynek 35,64%-a, azaz 30 516 személy vallotta magát magyar nemzetiségűnek. 2017-ben 64 469 választópolgárt regisztráltak a járásból, ebből 21 977 szavazó élt a választási jogával, ez 34,08%-os részvételt jelent.

A magyarlakta részen Szútorban (74,52%) és Nemesradnóton (51,62%) sikerült a leginkább a mozgósítás. Az előbbi település Šimko József, Rimaszombat polgármesterének származási helye, az utóbbi helyen pedig a Most-Híd listáján induló roma képviselőjelölt, Bari Aladár a polgármester.

Nagyon érdekes, hogy a Most-Híd képviselőjelöltjeinek a falvaiban is alacsony volt a részvétel. Csízi Csaba falujában, Csízben 27,06%, Vavrek István bejegyzett lakhelyén, Hubón 27,96% (ez mindössze 33 fő), Agócs Tamás falujában, Gömöralmágyon 31,49%, Rimasimonyiban, Lang László lakhelyén 38,66% szavazott.

A legalacsonyabb érdeklődést Dúlházán, a Balogvölgy egyik legkisebb településén mutatták (15,60%). De húsz százalék alatt maradt a részvétel Gortván (19,14%), Korlátton (14,04%), Oldalfalán (18,43%), Medveshidegkúton (18,18%) is.

A járásban a megyei választásokon az első helyen végzett, s a szavazatok 6,64%-át Juhász Péter főorvos (MKP, 5967 voks) szerezte meg. Második lett Šimko József, Rimaszombat polgármestere (6,55%), harmadik Cziprusz Zoltán (MKP, 5,18%), negyedik Bagačka Michal (4,94%), ötödik Auxt Ferenc, az MKP járási elnöke (4,61%), hatodik Rigó László, Rimaszombat alpolgármestere (4,52%). Ezzel maguk mögé utasították a Smer és a Most-Híd képviselőit.

A Most-Hídtól Vavrek István a 9. helyen végzett (2704 szavazattal, 3,01%), Agócs Tamás a 12. lett (2 245 szavazattal, 2,5%), Csízi Csaba járási elöljáró a 16. helyen végzett, 2027 szavazattal (2,25%), 18. lett Lang László, 1794 szavazattal (1,99%), 19. helyen végzett Bari Aladár (1774 szavazattal, 1,97%) és Sliva Tamás a 20. helyre zárkozott fel, 1757 szavazattal (1,95%). Ez fölveti a kérdést, hogy érdemes volt-e a Most-Hídnak önálló listát állítani, s ennyi szavazatot elvenni a magyar képviselőtől.

A roma képviselők és Kotleba képviselői a középmezőnyben helyezkednek el a 22-25. helyen: Kökény Béla (SRK) 1584, Cibuliak Pavel (ES) 1564, Stanislav Mizík 1561 (ES) és Szajkó Béla (SRK) 1477 szavazattal.

A járási székhely, Rimaszombat 24 640 lakosából (a 2011-es népszámlálási adatok szerint) mindössze 7298 fő vallja magát magyarnak. A városban a választást Šimko József független polgármester nyerte, 2739 szavazattal (9,65%), második lett Juhász Péter (MKP) 1751 szavazattal, harmadik az MKP-s alpolgármester, Rigó László 1570 szavazattal, őket két SMER-es képviselőjelölt követte, majd hatodik lett Cziprusz Zoltán (MKP) 1346 szavazattal, hetedik pedig Auxt Ferenc (MKP) 1341 szavazattal. Mindez nagyon szép eredmény a magyar képviselők részéről. A Most-Híd színeiben induló Sliva Tamás a lakóhelyén mindössze 858 szavazatot tudott elérni (3,02%).

A számokból látszik, hogy a Rimaszombati járásban nagyon fölényesen nyertek a Magyar Közösség Pártja képviselői úgy, hogy az északi, szlovákok lakta településeken nagyobb volt a részvétel, mint a déli, magyarok lakta településeken.

Auxt Ferenc: Nagyon örültem az eredménynek, s vártam a győzelmet

„Csapatunk erős, nemcsak a választások előtt egy hónappal kezdetünk dolgozni, hanem mi négy éve együtt vagyunk, felépítettük a csapatunkat. Különböző rendezvényeken láttattuk magunkat, ezeket nem politizáltuk túl, de azért az emberek tudták, hogy kikhez köthetik” – mondta az Önkormányzati Szemlének adott interjújában.

Milyen jelentőséggel bírtak a nyári találkozóik?

Sok kellemes élményt szereztek a polgároknak a kinti nagy fesztiválokkal is, ahol találkoztak katonacimborák, rég nem látott barátok. Ezzel is erősítették a közösséget. Meggyőződésük volt,

hogy közösséget formálni és erősíteni nemcsak beszélgetések, vagy ahogyan egyik kollégánomnak mondtam, gyöngyfűzéssel lehet, hanem igen is, ilyen szabadabb rendezvényekkel is, ahol borozgatnak, beszélgetnek és minőségi magyar zenét hallgatnak, s jól érzik magukat.

A csapat tagjait tudatosan választották ki?

Mindannyian meghatározói vagyunk a közéletnek. Van köztünk orvos, fiatal motor, s az alpolgármesterrel egyetemben még mindig nem tartozunk a megosztó régiós politikusok közé. Ezért a csapatot tudatosan így állítottuk össze. S meg is tettünk azért mindent, hogy a választópolgároknak elmondjuk, hogy ez a csapat a legerősebb.

Hogyan zajlott a kampány?

Ahol részt vettünk, nem támadtunk senkit. Elmondtuk, hogy mi mindent tettünk a négy év alatt, meg azt is, hogy nem voltunk könnyű helyzetben a megyében, mert Marian Kotleba volt a megyeelnök. Šimko Józsefről, Rimaszom-

bat polgármesteréről mindig is tudtuk, hogy kettős játékot űz, s meghagyta az utat Kotleba felé is, s természetesen velünk is barátkozott. Talán a mentségére az szolgál, ha ő Kotlebával bizonyos kapcsolatot nem tart fent, akkor valamivel kevesebbet tudtunk volna elérni. S a kiskapun keresztül néha mi is bejutottunk vele, amikor egy iskoláért, vagy valami más fontos dologban kellett dönteni, s úgy éreztük, hogy a testületben nincs elegendő támogatás, akkor előkészítettük a terepet a lobbizáshoz. Persze nagyon óvatosan kellett eljárunk, mert a liberális sajtó mindjárt lecsapott, s kegyetlenül bírálta, kritizálta, ha Kotlebával együtt láttak. Többször le is fényképezték bennünket, s össze is vontak Kotlebával, pedig egyáltalán nem elvi politizálásról volt szó, csak a gyakorlati dolgokat igyekeztünk megoldani. Lehetetlen lett volna úgy eredményt elérni, hogy valamilyen szinten ne tárgyaljunk vele. Ezt nehéz volt sokaknak megérteni, de szerencsére a választók többsége nem ítélte el bennünket, de azért kritika elhangzott. Győzelmünket nem is kellett sokat magyarázni, mégis kesernyés utóíz maradt a választás után.

Mi miatt csalódtak?

Helyi szinten ért bennünket támadás. A városi előljáró, Szántó István közvetlenül a választások előtt a Gömöri Hírlap vezércikkében, amit majdnem 15 ezer ember olvas, ugyan konkrétan nem mondja ki az írásában, de egyértelmű, hogy ránk utal. Sőt politikai prostitúcióról beszél, mivelhogy összefogtunk a Smerrel, a Most-Híddal és egyéb pártokkal Lunter mellett, s hogy így elvesztettük politikai arculatunkat. Ez nagyon fájt, mert helyi szinten perszehogyan támogatjuk a hivatalt, a polgármestert, s megjelenhetett egy ilyen cikk, ami befolyásolhatta volna a választások eredményét. Az emberek viszont mindezt másképp értékelték, s bíznak bennünk. Így egy kicsit megromlott a viszonyunk. Én nem akarok elzárkózni a város vezetésétől, tisztáztuk a polgármesterrel, hogy hogyan képzeljük a további együttműködést, de ez a kesernyés utóíz megmarad mindnyájunkban, s felmerül, hogy valójában milyen is ez a kapcsolat...

A városvezetés tovább kacérkodik Kotlebával, hiszen az önkormányzat átadása is Rimaszombatban lesz december 4-én.

Ez is a polgármester ötlete volt, azzal, hogy egy gyönyörű volt megyeházán legyen az alakuló ülés, amit úgy magyaráznak, hogy Rimaszombat ezzel meg lett tisztelve. Lehet itt Lunteret ünnepegni, de túlságosan nagy búcsút venni is Kotlebától. Ennek is megint kettős üzenete van. Én biztosan nem mentem volna ebbe bele, s nem örülök neki. S itt részükről a búcsúzáson van a hangsúly, nem az új fejezeten.

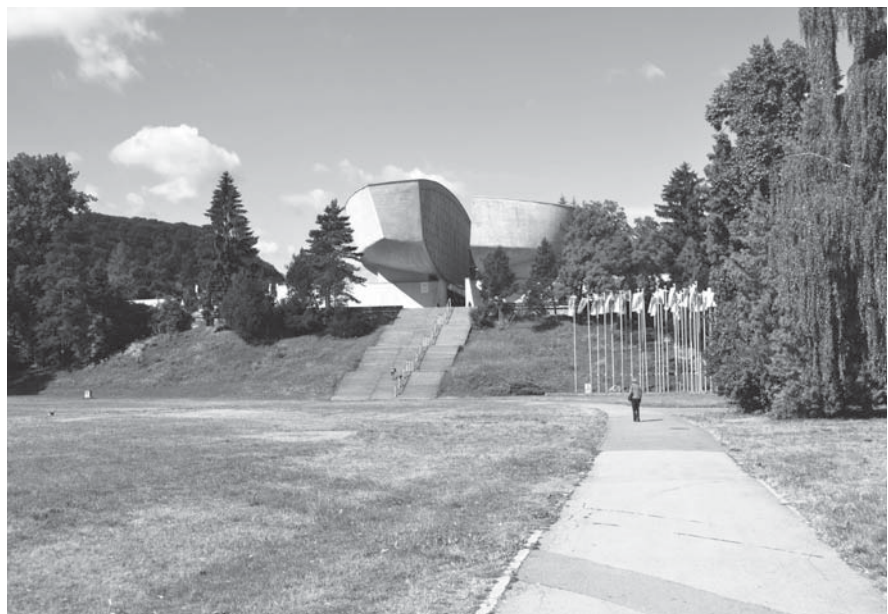
Milyen út vezetett ahhoz, hogy Luntert támogatta az MKP?

Valahogy úgy láttuk, hogy a két rossz közül a kisebbik rosszat fogjuk választani. S tudtuk, hogy Kotlebát csak ővele lehet legyőzni. S itt nem arról volt szó, hogy a Smerrel azonosultunk volna. A többiek hiába voltak szimpatikusabbak, nem volt olyan támogatottsági háttérük. Nem mondom azt, hogy annyira el lettünk volna ragadtatva az ő személyiségétől. Az a véleményünk, annak ellenére, hogy egy érett férfiről van szó, politikailag mégis elég éretlen. Lehet, jó vállalkozó, s jó ember, s meglesz benne a jóindulat irányunkban is. Mi abban bíztunk, hogy egy jó megyei hivatal áll fel, s hallgat majd a szakemberekre, mert akkor a megye lehet sikeres.

Mit várhat az MKP, hogyan tud helyezkedni a megyei önkormányzásban?

Biztosan lesznek a bizottságokban embereink, lesznek bizottsági elnökök, de az erőviszonyok még mindig nem alakultak ki. Nagy a függetleneknek a csapata (45%). Kétszer tárgyaltunk már a hivatallal, Lunter elnök úr fia vezette ezt a beszélgetést. Még vár ránk egy tárgyalás, s eldől, hogy hová fogunk tartozni, valószínűleg a függetlenekhez. Jó lett volna a mérleg nyelvének lenni, így a súlyunk nem lesz akkora, mint szeretnénk volna. Elhintették, hogy akár alelnöki posztunk is lehetne, s egyszerűen jött egy olyan hír, hogy mégsem, mert sokszor láttak bennünket Kotlebával. Mi próbáljuk bizonyítani, s nem is nehéz, hogy semmi közünk Kotlebához.

Pósa Erzsó

Az idősek ellátása nem gazdasági kérdés

A gútai idős, segítségre szoruló emberek jelenleg nyugodtan élhetik mindennapjaikat, hiszen a városban az Európai Unió Emberi Erőforrás operatív programjának köszönhetően jól működik az ápolói szolgálat. A szolgáltatás működéséről, lényegéről a működtető Idősek Otthona és Napközi Otthonának igazgatóját, Murányi Györgyöt kérdeztük.

A szociális ügyi minisztérium honlapján van fent egy koncepció a 2014-től 2020-ig terjedő időszakra, hogy mik azok a prioritások, amelyeket megpróbálnak támogatni. Nyugat-Európa nagy részén, alapvetően már nagyon régen megvalósították a házi gondozói-ápolói hálózatot, ebbe rengeteg pénzt befektettek, megteremtették a feltételeit, a szakemberi háttérrel, együtt dolgoztak az egészségügyi biztosítókkal, és elkezdték ezt működtetni. Tudjuk, hogy Szlovákiából is rengeteg ápoló és nővér dolgozik külföldön, mert ott már jól kiépített rendszer működik, illetve jól keresnek az emberek vele, és például Ausztriában munkaerőhiány van, közel van, megéri kijárni. Az említett koncepcióban benne van, hogy Szlovákiában ezt a házi gondozói szolgálatot meg kell erősíteni, hogy Szlovákiának is át kell vennie ezt a nyugat-európai trendet. Ennek köszönhetően indult el Gútán is a projekt.

A házi gondozáson kívül megmaradnak az idősek otthonai is?

Igen, de például ha új öregotthont akarunk valahol építeni, már komoly megkötések vannak, nem lehet nagyobb kapacitású, mint 40 fős, a meglévőket meg és fenn kell tartani, működtetni kell őket, de erősíteni kell a minél tovább tartó otthoni, saját környezetben való gondozást.

Kik vehetnek részt az Ápolási szolgáltatások támogatása (Podpora opatrovatel'skej služby) elnevezésű projektben?

Mintegy 30 millió eurós költségvetésű programról van szó, ami európai uniós projekt, ezt hirdették meg a falvaknak, városoknak, nonprofit szervezeteknek, intézményeknek. A gútai idősek otthona 2014 őszén lépett be, csatlakozott ehhez a programhoz, a második prog-

ram pedig 2016 februárjában indult.

A program során milyen nehézségekkel találkoztak?

Igazából a kezdet volt a legnehezebb, nagyon nehéz volt elfogadtatni a lakossággal Gútán ezt a szolgáltatást. Sokan úgy gondolták, hogy nem kell ez nekem, minék nekem ápoló, nem vagyok még magatehetetlen, nem vagyok olyan öreg és beteg, mit fog szólni a szomszéd, vagy az utcabeliek, vagy a család. A másik része, hogy mit fognak gondolni a családról, hogy nem tud, nem akar gondoskodni az idősebb családtagról, nehogy azt gondolják, hogy idegent hívok ide, ő gondoskodjon az anyámról, apámról. Pedig ez nem is erről szól. Idővel talán belegondoltak abba, hogy van ennek egy kényelmi háttérrel, a családtagnak is segítség, ha van ápolója hozzátartozójának. Az ápolói szolgálat nemcsak azt jelenti, hogy a

saját környezetében gondolja az ápoló vagy nővér a beteget. Sokan nem krónikus betegek, hanem elmagányosodnak, ízületi problémákkal küzdenek, nem tudják bevetni a saját ágyukat, alapvető, hétköznapi dolgokat nem tudnak egyedül ellátni: nem tudnak elmenni bevásárolni vagy orvoshoz, patikába. Mindezek elintézésében is segít az ápoló, megoldja helyette a kisebb nagyobb elintéznivalókat. De kezdeti nehézség volt az is, hogy a költségvetésünkben az első két hónapban meg kellett előlegeznünk a projektben részt vevő ápolók bérét, ugyanis ennyi késséssel érkezik a támogatás. Most majd áprilisban ér véget a program, és mi az utolsó támogatást júniusban fogjuk megkapni.

Nagyon fontosnak tartom kiemelni, hogy az ápolói munkának van egy másik jelentős része: a lelki támasz. Az, hogy az idős, ápolott embernek nem anynyi a külvilággal a kapcsolata, hogy ül a TV előtt, vagy a rádió mellett, hanem van társasága is. Nincsenek szigorúan a négy fal közé zárva. Van, akivel tud bármikor kommunikálni, ezzel egy kicsit bekapcsolódhat, visszatagozódhat a társadalomba, visszatérhet az életbe,

mert az ápolók kiviszik őket sétálni, és ez akkor is megoldható, ha a kliensünk a mozgásában korlátozott, mert tolokocsiban is ki lehet őt vinni az utcára. Találkozhat a szomszédokkal, friss levegőn van, kinyílik előtte újra a világ. Vannak olyan ápoltak, akiknél ez nem ment egyik napról a másikra. Van olyan kliensünk, aki agyvérzés vagy baleset után van, aki az egyik nap még teljesen aktív életet élt, és másnapra egy trauma miatt ágynak esett, nem tudta mozgatni a végtagjait, mozgásképtelenné vált. Az ő esetükben rehabilitációt is igénybe kellett venni, ez már egy másik fajta feladat.

Gútán hányan veszik igénybe az ápolókat? Mi kell hozzá, hogy valaki igénybe vehesse ezt a szolgáltatást?

Mi 29 embernek nyújtunk segítséget. Olyan ápolottunk nincs, akinél megvan az esély a gyógyulásra, és utána a teljesen hétköznapi életét tudná élni, segítség nélkül. Ahhoz, hogy valaki igénybe vehesse a szolgáltatást, orvosi és egy szociális elbírálásra, igazolásra van szüksége, ugyanúgy, mint azoknak, akik az idősök otthonában szeretnének elhelyezkedni.

Vannak pozitív élmények, amelyekről szívesen beszélnek?

Van egy kliensünk, aki agyvérzés után, a megfelelő szakmai hozzáállásnak köszönhetően járókerettel szépen tud közlekedni. Tudjuk, hogy valószínűleg csak kisebb volt a sérülése, de a megfelelő segítség és akarat nélkül ez nem sikerült volna. Persze, csodát tenni mi sem tudunk, de örülünk, mikor mi is részesei lehetünk ilyen javulásoknak.

Munkatársként kik vehetnek részt a programban?

Nálunk ebben a programban 29 ápoló dolgozik, ők különböző szakmai színvonalon vannak. Vannak olyanok, akik egészségügyi iskolába jártak, nővérek, akiknek már van ilyen fajta gyakorlatuk, és vannak olyanok is, akik egy 220 órás tanfolyamot végeztek el, mert szeretnék ezt csinálni. Mivel ilyen színes a választék, amikor a munkatársunknak „beteget” keresünk, tudnunk kell, milyen az állapota, hogy az ápoló el tudja látni a feladatát. Mert néha szükséges a tapasztalt nővér, a szakmai felkészültség, de van, mikor ilyesmi nem kell. A munka koordinálásánál ezért sok mindent figyelembe kell vennünk. Vannak kivételes példáink, előfordult, hogy egy néni jött az általa kiszemelt ápolóval, hogy ők ismerik egymást, és kérte, hogy az ismerőse lehessen az ápoló. Van néhány ember, az idős generációban többen is, akik nehezen engednek be idegent a házukba, lakásukba, a saját életükbe, életterükbe, ezeket az ellenérzéseket is le kell küzdeni.

Az ápolóknak megvan a konkrét feladatuk, úgymond a munkaköri leírásuk?

Bizony ezzel is akadt néha problémánk. A kliensek részéről is le kell tudni küzdeni, hogy az ápoló nem szobalány. Pontosan meg kellett határozni, hogy mi a feladatuk, nem azért vannak, hogy például nyáron befőzzenek. Az ápolónak határozott munkaideje van. Néhány ápoló mondta, hogy hétvégén is felhívják őket, hogy „kedveském, hozzá már nekem 2 kiló cukrot, vagy lisztet”, mert ezt hétköznapi megszokták. De ez talán természetes is, ha másfél-két évig dolgozik valahol egy ápoló, szinte családtaggá válik.

Amellett hogy jó, mert van munkahely, van jövedelem, a kliensnek meg, hogy

Gúta IDŐSEK OTTHONA ZARIADENIE PRE SENIOROV Kolárovo

valaki gondoskodik róla, az ápoló részéről van egy hátránya ennek a munkának: eléggé ingerszegény a környezet. Azt, hogy 1-2 napig vagy egy hétig járok egy nénihez vagy bácsihoz és itt vagyok 2-6 órát, még könnyen el tudja képzelni az ember, de ha én két évig csinálom, és mindig ugyanazzal az egy emberrel foglalkozom, nincs kollégám, vagy kolléganőm, akivel meg tudnám beszélni a gondjaimat, bajaimat, tapasztalataimat, az elég frusztráló lehet. Bizony hamarabb kiégnek, néha bizony helyet kell változtatni. Mert ők is emberek, van, aki ezt jobban bírja, van, aki lelkileg hamarabb elfárad. Vannak olyan klienseink is, akik betegségeikből kifolyólag agresszívak, őket is meg kell tanulni kezelni, vannak különböző helyzetek, mindenkinek más a személyisége, nem mindig lehet felkészíteni az ápolókat minden helyzetre.

Gútán 29 emberről van szó, ennyi ápoló vesz részt a programban. Milyen törvények, szabályok szerint működtethető jól a rendszer?

Gyakorlatilag ketté kell választani a dolgot. A szociális szolgáltatásokról szóló törvény is tartalmazza az ápolói szolgálatot, de amit mi működtetünk, az más, a miénk EU-s projekt. A szociális szolgáltatásokról szóló törvény alapján működtetett ápolói hálózat más finanszírozású, más szabályok szerint működő rendszer. Ahhoz regisztrálni kell a megyei hivatalban a szervezetet. A regisztráció a mi esetünkben Nyitrán történik, mert a regisztrációs hivatal megyei hatáskörű, a szociális szolgáltatást nyújtója lehet falu, város, vagy valamilyen nonprofit szervezet, amely megfelel a feltételeknek, ha meg van a

megfelelő háttere és feltételrendszere, lehet kérvényezni és működtetni a szolgáltatást. Ilyen esetben is meghatározott feltételekkel tudnak csak működni, a törvény szabályozza, hogy egy-egy ápoló után mennyi pénz jár, milyen feltételekkel lehet ápoló valaki. A gútai idősek otthona is regisztrálva van ebben a programba is, de a kettőt nem éri meg együtt csinálni. Lássuk be, ebben nincs pénz, ez nem fog senkinek profitot hozni, mert a törvény szerinti rendszerben nyújtott támogatás nem fedezi a kiadásokat, még az ápolóra költött kiadásokat sem, mert nem éri el a minimálbér összegét. Ilyet igazából csak az tud működtetni, akinek a fenntartója saját költségvetéséből tud rá áldozni, mert úgy gondolja, hogy a városában, falujában ez a szolgáltatás nagyon fontos, és van rá igény. Igazából ez olyan, mint az óvoda, az iskolai napközi, azok is viszik a pénzt, abba is be kell fektetni, ez a szolgáltatás soha nem gazdasági kérdés, ez szociális kérdés. Egyébként bármilyen szolgáltatás, amit mi nyújtunk, regisztrációhoz kötött, az ápolói, a napközi otthon és az idősek otthona is.

A városban az ápolói szolgálat és bentlakásos otthon mellett napközi ellátó is működik.

Igen, Gútán az idősek otthonában bentlakásos otthon és napközi otthon is működik, ezt egészíti ki az ápolói szolgálat. Igazából, ebből már lépcsőzetesen, a minisztérium prioritásainak megfelelően tudjuk működtetni az idősek ellátását. Ha elindulunk onnan, hogy tartunk otthon minél tovább, saját környezetükben az időseket, és ott tudunk nekik mindent biztosítani, s ha már ez

nem megy, akkor vigyük őket napközi otthonba, ahol napközben a saját korsztyáival lehet, foglalkozások vannak, ingergazdagabb helyen vannak, felügyelet alatt és a következő lépés, mikor már nincs más lehetőség, el lehet intézni számukra a bentlakásos idősek otthonát. A szociológusok és a szakma is azt mondja, hogy az utolsó stádium legyen az, mikor már kizökkentjük őket a saját környezetükből.

A napközi otthonban is állandó felügyelete van az időseknek, és ellátásban is részesülnek. A törvény megszabja, hány nővért kell alkalmaznunk, ápolók is vannak, ennek a kapacitása 20 fő, ez Gútán 2008-tól működik, a város az elsők között kapcsolódott be ebbe a projektbe, felszerelte, kiépítette és azóta is működteti, tehát lassan 10 éve, és reméljük, nagyon soká fenn tudjuk tartani.

Milyen költségvetéssel dolgoznak?

Augusztus végéig nekünk, illetve a fenntartónak, a városnak, igényelnünk

kell a következő költségvetési évre a létszám, a törvény, a lakók és a szolgáltatások száma szerint a pénzt. Ezt minden évben külön bírálja el a minisztérium, a támogatást a fenntartó, a város kapja és küldi tovább.

Ha össze kéne foglalni a programot, mik voltak a negatívumai és mik a pozitívumai a programnak?

Legnehezebbek az első hónapok voltak, amikor a közvélemény szintjén elfogadtattuk, hogy ez egy jó szolgáltatás, az hosszú hónapok munkája volt, mikor 1-2-3 ápolóval dolgoztunk, és tudtuk, hogy van benne lehetőség. Nem akartuk elhinni, hogy egy 11 ezres városban csak hárman igénylik ezt, áttörni a korlátokat, a kisvárosi konvenciókat, hogy nem kell nekem ez, hogy néz ki a szomszéd előtt... A második projektben már könnyebb volt, reklámoztuk a TV-ben, beszéltünk róla az önkormányzati üléseken, amit a Gúta TV is közvetít. Elmentem orvosokhoz, szerencsére, jó a munkakapcsolat, hogy megkérjem őket, mikor olyan esetekkel találkoz-

nak, világosítsák fel a beteget, a családtagokat, hogy van ilyen lehetőség, szólnak, küldjék be hozzám őket, utána kezdett igazán működni, az egyik utcából egy néni jelentkezett, nemsokára rá lett 6 további kliensünk ugyanonnan. A szerződés, melyet megkötöttünk a végrehajtó ügynökséggel (implementačná agentúra) elég szigorú. Konkrétan meghatározza, mit kell tenni elhalálozás esetén, vagy az ápolónak mit kell tennie, mi van, ha az ápoló kórházba kerül, vagy ha az ápoló megbetegszik. Néha sokat kell gondolkodni, 29 embernél már erős logisztika szükséges, hogy jól működjön a hálózat. Ha meghal például az ápoló, 30 napon belül új, másik klienst kell találnunk, különben megszűnik az ápoló munkahelye, elveszik a kvótát, így lecsökkenhet a munkatársaink száma. Biztosítanom kell, hogy állandóan legyen elegendő kliens, mert nem kapom meg a támogatást, és ha egyszer elvették, később már nem adják vissza. Ezek az ápolók egyébként szemérmetlenül alacsony bérért végeznek sokszor nehéz szellemi és fizikai munkát. Egyébként a szolgáltatás a kli-

ens részére nem teljesen ingyenes, mert óránként 60 centet kell fizetniük.

Az európai uniós projekt csak ez bizonyos időre szól. Mi várható?

Igen, ennek a projektnek az a hátránya, hogy csak 2018 áprilisáig tart, és az a baj, hogy nem is tudjuk, mi lesz utána. Már itt az év vége, nekem pedig fel kell készítenem az embereket, a munkatársaimat és a klienseket, hogy tudják, mire számíthatnak május elsejétől. Csak saját költségvetéséből az intézmény nem tudja vállalni 29 ápoló bérét – még akkor sem, ha minimálbéren alkalmazzuk őket, mint jelenleg – és a város, az önkormányzat szintén nem tud több mint 200 ezer eurót erre a célra elkülöníteni éves szinten. Sajnos, számítok rá, hogy az ápolókat és a klienseket is traumaként fogja érinteni a hír, ha ez a program nem folytatódik. Az első program és a második program között 3 hónapos szünet volt. 2015 októberében ért véget az első program, novemberben és decemberben értékelték ki, januárban írták ki újra a programot, és februárban indult el. De akkor sem tudtunk előre semmit, mindenki bizonytalanságban volt. Akkor Szilveszter napján jelent meg a pályázati kiírás, és sajnos, sokan le is maradtak róla, mert nem tudtak gyorsan bejelentkezni az interneten. Tudok olyan falvakról, melyek sajnos kimaradtak belőle, mert csak január 2-án vagy 3-án mentek be dolgozni, és mivel ők nem kértek időben kvótát, ki maradtak a projektből. Szerintem, sajnos, most áprilisban is ez várható majd, a bizonytalanság. A szomorú az, hogy több ezer emberről van szó, több ezer ápolóról és kliensről. Nem értem, miért kell ilyen felelőtlenül állnia a minisztériumnak a dolgokhoz, miért kell arrogánsan azt mondani, hogy oldja meg a fenntartó – azaz a város – a problémát, mert a város kompetenciája, hogy a szociális szolgáltatásokat megoldja. A szociális minisztérium, EU-s támogatással elindított egy programot, ami már természetes szolgáltatássá vált sok ember számára, és egy tollvonással megszüntetik... Úgy gondolom, egyáltalán nem vall szociális és empatikus viselkedésre, ha ezt a szociális tárca meglépi. Ehhez a kérdéshez talán nem hivatalként és hivatalnokként kéne hozzáállni, hanem szociális miniszterként, felelős szakmaisággal.

Vadkerti Neszméri Csilla

2019 nyarára elkészülhet az új komáromi Duna-híd

Magyarország és Szlovákia között az egyik legjelentősebb közlekedési kapcsolat a komáromi új közös, európai uniós projektként készülő Duna-híd lesz, amely a vasúti összekötő hídtól 170 méterrel nyugatra épül meg. Október 17-én a dél-komáromi Monostori-erődben tartották meg a hídépítéssel kapcsolatos nyitóünnepséget, amelyen Orbán Viktor magyar és Robert Fico szlovák miniszterelnök a közös projektet a javuló szlovák-magyar kapcsolatok jelképeként is értékelte.

A pozsonyi Apollo-híd után ez lesz Szlovákia második legnagyobb hídja, amelyhez hasonló felfüggesztett, egyoldalas híd csak Kanadában található. Az új létesítmény és a hozzá csatlakozó útszakaszok forgalomba helyezése 2019 nyarára várható. Minderről Stubendek Lászlót, Észak-Komárom polgármesterét kérdeztük.

- Mikor merült fel az Észak- és Dél-Komárom belvárosát elkerülő, ám a Duna két partján fekvő Komáromot összekötő új híd megépítésének ötlete a komáromi városvezetés(ek)ben? A már meglévő Erzsébet híd mellett miért van szükség újabb, korszerűbb hídra?

- Az építés ötlete már a XX. század kilencvenes éveiben felmerült, hiszen az Erzsébet híd egyre túlterheltebb lett, ráadásul súlykorlátozás van rajta érvényben, ami elsősorban a vállalkozások lehetőségeit korlátozza. Az uniós csatlakozással és a schengeni rendszerhez való csatlakozással a forgalom a sokszorosára nőtt, így a híd építése iránt még nagyobb lett az igény. Ugyancsak figyelembe kellett venni az Erzsébet híd műszaki állapotát, valamint annak városközponti elhelyezkedését, de szerepet játszott a város regionális közlekedési hálózatba való bekapcsolásának igénye is.

- Nagyon lassan haladt a híd megépítésének előkészítése, kezdetben állítólag a helyének a kijelölése jelentette a legnagyobb problémát. Nem volt egyértelmű, hogy majd a komáromi vasúti összekötő hídtól nyugatra épüljön meg. Milyen lehetőségek jöttek számításba és mely' nyomvonalváltozatról sikerült megállapodni?

- Több variáció is napvilágot látott a híd helyét illetően. Észak-Komárom számára az eredeti, a város keleti oldalán elhelyezkedő változat lett volna a szerencsésebb, azonban ez komoly nehézségeket okozna a déli városrészben, tekintve, hogy lakóépületeket kellett volna lebontani az építkezés miatt. A magyar fél számára ugyanígy fontos volt az ipari parkhoz lehető legközelebb elhelyezni a hidat. Ez a változat viszont a mi számunkra kedvezőtlenebb, hiszen az I/64. számú út bekötése sokkal nehezebb, a nyomvonal mocsaras, ingová-

nyos területen halad, ráadásul egy újabb híd építése szükséges a Vág folyóra.

- A híd építését az is hátrányosan érintette, hogy 2008-ban az M81-es autótűt terveit elvetették, s a híd ügyét az sem segítette elő, hogy Magyarország és Szlovákia kapcsolata 2009-ben mélypontra került. Az elmúlt évek során még milyen további hídépítést késleltető akadályok és szempontok merültek fel?

- A híd megépítése két ország együttműködésének az eredménye. Ezt természetesen befolyásolták az aktuális politikai viszonyok, Komárom város azonban az északi és a déli oldalon is megtett mindent annak érdekében, hogy az előkészítés folyamata haladjon, s a gazdasági szempontok kerüljenek előtérbe.

- Az INTERREG-program keretén belül, 2006-ban Észak- és Dél-Komárom

a tervezett új Duna-híddal kapcsolatos munkálatokra összesen 55 millió korona (kb. 1,8 millió euró) értékű támogatást nyert el, amelyből 2006 márciusától kezdődően közösen valósították meg az előkészítő tervezési feladatokat. Konkrétan milyen tevékenységet fejtett ki a szlovákiai Dopravoprojekt és a magyarországi Pont-Terv által közösen alapított Komárno Konzorcium?

- A szlovákiai Dopravoprojekt és a magyarországi Pont-Terv által közösen alapított Komárno Konzorcium jegyzi a tervdokumentációkat. E két cég végezte a geodéziai, a forgalmi, a geotechnikai, a hidraulikai és a növényzeti vizsgálatokat, továbbá elkészítették a talajtani szakvéleményeket és a zajvédelemmel, valamint a levegő szennyezésével kapcsolatos felméréseket. Elkészült a korróziós hatások vizsgálata, a régészeti vizsgálat, valamint a földrengési szakvélemény. A 2006 novemberének végére elkészített környezetvédelmi hatástanulmányt az érintett országok környezetvédelmi minisztériumai értékelték ki, azt követően pedig végleges állásfoglalást dolgoztak ki az építkezésel kapcsolatosan.

- Milyen lesz a 2007-ig elkészített tervek alapján az új komáromi híd? Kérem, részletezze a küllemét, a méreteit és a további műszaki paramétereit!

- A majdani híd egypilonos, ferdekábeles közúti Duna-híd lesz. A pilon keresztirányban aszimmetrikus elhe-

lyezésű. Szerkezete acél, alaprajzilag egyenes, 622,69 méter hosszú, az útpálya szélessége 11,50 méter, a pilon magassága 96,64 méter. E hídon két egysávos főút vezet majd át, s azon kerékpárutat és gyalogosjárdát, illetve közvilágítást is kialakítanak. Az egyedi szerkezet miatt a pilon és a kábelek díszkivilágítást kapnak. Látványtervek, grafikák, kisfilm is rendelkezésre áll, melyek többet mondanak minden szónál. Egy biztos: városunk impozáns építménnyel fog gazdagodni.

- Néhány évnyi kihagyás után 2011 és 2012 között új lendületet vett a hídépítés. Az államközi szerződések előkészítését, valamint a kétoldali munkabizottságok lezajlott üléseit 2012. október 3-án Pilisszentkereszten

véglegesítette az Orbán Viktor és Robert Fico miniszterelnök által aláírt szándéknyilatkozat. Azt követően 2013 őszén tartotta meg első ülését az új Duna-híd építési feladatait összehangoló kétoldali szakértői munkacsoport. Miről határoztak azon az ülésen, amelyen a várható beruházási költséget 25 milliárd forintra becsülték, a híd kivitelezésének indítását pedig 2016-ra datálták?

- Valóban, az év október 24-én egy tervismertető ülésre került sör az NIF Zrt. kezdeményezésére a híd megvalósíthatósági tanulmányának tárgyában. Az említett ülésen ismertetésre kerültek a projekt fő határidői, az illetékesek bemutatatták az új Duna-hídról készített tanulmányokat, a szakemberek véle-

ményezték a ferdekábeles híd lehorgonyzásait, valamint a környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések is szóba kerültek.

- Orbán Viktor 2014 februárjában, a térségben tett látogatása során megerősítette, hogy a híd építése 2016-ban kezdődhet meg, és 2017-re készülhet el teljesen. Azóta milyen újabb problémák miatt csúszott a munkálatok elkezdése?

- Az engedélyezés, ütemezés, valamint a felmerülő problémák megoldása az állami szervek kezében volt, ezzel kapcsolatban a Szlovák Útkezelő Vállalat rendelkezik részletesebb információval.

- Tavaly januárban ismertették, hogy a beruházás vezető partnere Magyarország, ő végzi a közbeszerzést. Majd februárban bejelentették, hogy a projekt megkapta a várt támogatást az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) keretéből. Szlovákia 47,6 millió eurót, Magyarország pedig 52,5 millió eurót kap uniós alapokból a projektre. A teljes költségvetés meghaladja a bruttó 117 millió eurót (kb. 36 milliárd forintot), a fennmaradó összeg a két ország költségvetését terheli. Kérem, szóljon a beruházás további részleteiről!

- Az új átkelőt a H-M DUNAHÍD Konzorcium építheti meg, melynek tagjai, a Hídépítő Zrt., és a Mészáros és Mészáros Kft. A kivitelezés nettó összege 91,2 millió euró. A kivitelezés koordinátora

Magyarország, a projekt a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium és a szlovák Építésügyi és Regionális Fejlesztési Minisztérium megbízásából, a NIF Zrt. és a Szlovák Közútkezelő Társaság (SSC) beruházásban valósul meg - uniós, szlovák és magyar források felhasználásával.

- Az illetékes hatóságok idén májusban bejelentették, hogy 2017 nyarán megkezdődhet az új Duna-híd megépítése. Eddig az észak-komáromi oldalon milyen munkálatokat végeztek el és mely fontos munkálatok vannak még hátra?

- Ezt a folyamatot nem Komárom város felügyelte, az illetékes szervek tudnak részletesebb tájékoztatással szolgálni. Szlovákiai oldalon a Szlovák Közútkezelő Vállalat foglalkozott ezzel.

- Jelenleg a kamionok korlátozás nélkül Vámoszabadi felől 53, míg Parassapuszta felől 180 kilométeres kerülvél haladhatnak át a magyar-szlovák határon. Ősz elején forró hangulatú lakossági fórum zajlott az észak-komáromi elkerülőút építéséről. Milyen érvek és ellenérvek ütköztek, s azok majd hogyan befolyásolják az elkerülőút építését?

- Az az érv szól az elkerülőút mellett, hogy a már most is sűrű, városon áthaladó forgalom a híd felépítése után még nagyobb lesz. A híd majd biztosan megnöveli, illetve bevonzza főleg az észak-dél irányú teherforgalmat, ami mindenképpen szükségessé teszi az elkerülőút

építését. Ennek szükségszerűségét szinte mindenki megértette, probléma csak az elkerülő út nyomvonalának meghatározásában van. Pillanatnyilag erről folyik vita, viszont azt is tudni kell: a rövidebb, a Holt-Vágon keresztül vezető nyomvonal előkészítése már meglehetősen előrehaladott állapotban van, valamint része Nyitra megye regionális tervének is. Ha az illetékesek végül mégis a változtatás mellett döntenek, az sok évvel hátráltathatja a beruházás elkezdését. Ráadásul minden politikai akarat kérdése is.

- A jelenleg véglegesített időpont szerint 2019. június végére kellene elkészülnie az új komáromi hídnek, amely majd a magyar és a szlovák állam osztatlan, közös tulajdonát képezi. Az Ön megítélése szerint két éven belül valóban elkészül Komárom újabb éke és jelképe, netán közbejöhhetnek még az építkezés odázását előidéző további problémák? Mit lehet majd a létesítmény legnagyobb hozadéka?

- Tekintve, hogy a kivitelező a hídépítés terén komoly szakmai múlttal bír, bízom benne, hogy az érintettek tartani fogják a menetrendet. Remélem, semmilyen váratlan helyzet nem áll majd elő, s a terveknek megfelelően 2019 nyarán már új hídon autózhatunk a Duna felett. Jelentős előrelépés lenne ez nemcsak Komárom városa, hanem az egész régió számára.

A CULTACROSS határokon átnyúló együttműködési projektről

Győr és Dunaszerdahely kulturális örökségének ápolása, a Győrbe és Dunaszerdahelyre, tágabb értelemben a Szigetköz és Csallóköz kulturális központjaiba érkező látogatók számának növelése a célja a határon átnyúló CULTACROSS projektnek. Ennek vezető partnere, az Arrabona EGTC, mely a többi projektpartnerrel együtt Dunaszerdahelyen is bemutatkozott.

Az egybegyűlteket Hájós Zoltán polgármester köszöntötte. Röviden beszámolt az Arrabona EGTC 2014-es megalakulásáról és arról, hogy azóta már 25 település csatlakozott hozzá, de továbbiakat várnak soraikba, elsősorban a Felvidékről, mivel onnét kevesebb tagjuk van. Rámutatott arra is, hogy Győr és Dunaszerdahely nemcsak földrajzilag van közel egymáshoz, hanem a nyelv és kultúra is összeköti a két várost. Dunaszerdahely ennek a projektnek köszönhetően szeretne kialakítani a termálfürdőjében egy kis kulturális oázist, amelyet vonzóvá kíván tenni nemcsak a fürdővendégek, de a város és a környék lakói, illetve a győriek számára is. Egyúttal bejelentette azt is, hogy az Arrabona EGTC Csallóköz szívében is megnyitja kirendeltségét, az Üzleti és tájékoztatási központban.

Kétsávos autótút Győr és Dunaszerdahely között

Borkai Zsolt, Győr polgármestere beszámolt arról, hogy a mostani projekt nem az egyetlen, ami 2014 óta az EGTC-nek köszönhetően megvalósult és ez a fajta együttműködés még további lehetőségeket kínál. Győr városa a jövőben is – együtt a felvidéki településekkel – közös

projektek megvalósítására fog törekedni, hiszen sok olyan közös terület van, ahol egymást erősítve sikeresek lehetnek. Ilyen lehetőségként említette Dunaszerdahely és Győr városa között egy kétszer két sávos autótút megépítését.

A határ menti területek közös fejlesztését hangsúlyozta beszédében Kiss-Parciu Péter helyettes államtitkár. Bár Magyarország kis ország, hosszú határszakasszal rendelkezik, hét állammal szomszédos, megyéinek kétharmada határ mentén fekszik. Ebből következik, hogy a lakosság jelentős része a határ mentén él, ami kiegészül azzal is, hogy a Kárpát-medencei magyarság jelentős része is határ mentén él. A határon átnyúló infrastrukturális fejlesztés kapcsán elmondta, jó közlekedési lehetőségek, utak nélkül nehéz a gazdaságot fejleszteni. Ezért cél, hogy az autópályákat egészen az országhatárig vezessék. Fontos momentum a annak, hogy október 17-én Magyarország és Szlovákia miniszterelnöke lerakták a komáromi híd alapkövét. 2010 óta a magyar–szlovák határszakaszon 9 új határátkelőhelyet alakítottak ki, és a jövőben a két ország együttműködésének eredményeként még legalább további 5 helyen épül ki átkelő. A vállalkozásfejlesztésről szólva elmondta, a

Közép-Európai Fejlesztési Hálózatnak mára már 22 irodája van a Kárpát-medence különböző pontjain, Szlovákiában 7 helyen. Ezek az irodák több ezer vállalkozóval vannak kapcsolatban, amin keresztül rengeteg üzleti együttműködés valósul meg.

Vízi színpad épül a termálfürdő taván

Sárkány Péter, az Arrabona EGTC igazgatója mutatta be a CULTACROSS projektet, amelynek lényege, hogy a határ ne korlátozó tényező legyen, hanem az együttműködést segítse. Abból indultak ki, hogy Győrben pezsgő a kulturális élet, Dunaszerdahelyen pedig egy prosperáló termálfürdő működik. A projektnek köszönhetően a termálfürdő területén található tó, illetve partszakasz revitalizációja fog megtörténni, ami által fürdésre alkalmassá válik és egy vízi színpad is épül, ami a kultúrát fogja szolgálni. Győr esetében a kulturális rendezvények és azokhoz kapcsolódó élményszerzés növelése a cél, kapacitásbővítéssel. Tizenhat hónapos futamidejű projektről van szó, ami 2019 januárjában fog befejeződni. Teljes költségvetése több mint 974 ezer euró, aminek jó része Dunaszerdahelyen kerül beruházásra.

Reflektorfénybe kerül a dunaszerdahelyi termálfürdő tava

A Cultacross projekt uniós támogatásból, a határon átnyúló együttműködés keretében módot ad arra, hogy a dunaszerdahelyi termálfürdőben hamarosan egy különleges, több százezer eurós beruházás kezdődhessen el. Ugyanebben a programban Győrött, ahol igencsak virágzó kulturális élet zajlik, a rendezvények megszervezését elősegítő műszaki háttér biztosítása valósul meg.

Somogyi Gábor, a dunaszerdahelyi Thermalpark igazgatója szerint munkájuk része, hogy folyamatosan figyelik a fürdővendégek igényeit. Így vetették észre, hogyha a csallóközi városba és fürdőjükbe turista érkezik, sokszor nincs annyi program, ami kielégítené az igényeit. Nem is beszélve arról, hogy gyakran nincs is kedve a szállóvendégnek ahhoz, hogy a fürdőből még bemenjen a városba, vagy esetleg messzebb utazzon. Ezért kezdtek el azon gondolkodni, hogy a fürdő területén kellene megteremteni a szórakozás, a jobb időtöltés lehetőségét. Ehhez kapóra jött az itt található tó is, amit az utóbbi években rendbe tettek, és vizének minőségére is odafigyelnek. Már csak az attraktívabbá varázslása váratott magára. Első lépésben, már tavaly kialakítottak a partján egy homokos részt, de a megfelelő infrastruktúra hiányzott a to-

vábbi teendőkhöz. A Cultacross projekt ezt most lehetővé teszi.

Vízi színpad és amfiteátrum

„Szerettük volna elérni, hogy a tó télen és nyáron jól kihasználható, érdekes terület legyen, sétányokkal, szórakozási lehetőségekkel. Egyik ilyen kihasználási lehetőség a kultúra. Vendégeink számára már évek óta biztosítunk fürdőnk területén – a főszezonban – zenés, táncos programokat. Ezek eddig főleg a teraszon kaptak helyet, és az emberek megkedvelték. A dolgot kicsit továbbgondolva, azt találtuk ki, hogy erre a célra akár a tópartot is kihasználhatnánk, ami üres, szellős és van is ott hely. Ráadásul van egy szintkülönbség is a tó és a termálpark medencés része között, ami erre ideális lehetőséget nyújt. A színpadot pedig úgy akartuk elhelyezni,

A főszínpad

hogy szép legyen a kulisszája. A legcsodálatosabb kulissza pedig maga a tó. Innen jött a vízi színpad ötlete, ami valóban különleges miliőt adhat minden koncertnek vagy más kulturális programnak” – tudjuk meg az igazgatótól. Elmondja azt is, nem az volt a cél, hogy nagy tömeget „vigyenek le” a tópartra, sokkal inkább hangulatosabb, 200-300 ember számára kényelmes helyet biztosító nézőterre gondoltak. Szükség esetén persze lehet bővíteni a kapacitást, és a parton ülve is sokan elférnek. Az elképzelés lényege az volt, hogy az ideérkező turistáknak és szállóvendégeknek biztosítsanak esti programot, megismertetve őket a magyar kultúrával. A vízi színpadon fiatal tehetségek kapnak majd bemutatkozási lehetőséget, és más esti kulturális programok, például rétegzene is.

„A projekt egyik feltétele az volt, hogy legyenek itt olyan műsorok is, amelyek mindenkinek szólnak, s a városlakók is szívesen megnéznék. Erre fognak szolgálni a nyílt napok, amikor ezekre a kulturális rendezvényekre bárki bejöhethet. Szívesen látjuk a győri fellépőket

Somogyi Gábor az új szálloda átadásakor

Főszezonra a nagy úszómedence és környéke is teljesen megújul

A két éve átadott beléptetőcsarnok

is, amitől a magyar-magyar kapcsolatok szorosabbá válását is reméljük” – mondja Somogyi Gábor.

Ismerd meg a Csallóközt

Amikor itt tartunk a beszélgetésben, előkerül az a rajz is, amelyen a konkrét elképzeléseket láthatjuk, például a vízi színpadot. Vele szemben, a parton terülne el a lelátó, körülötte sétánnyal és padlózott mólós felülettel, ahol napközben üldögelni, napozni lehet. Szerepel a projektben egy kis étterem is, vízre nyíló terasszal.

„A tóban található magasan kiemelkedő szigeten, ahová majd hídon lehet eljutni, létrejön egy tanösvény. A szigeten már most is eléggé gazdag növényvilág van, amit rendbe téve, kitisztítva, csallóközi tipikus növényfajokkal beültetve kínálunk megtekintésre. Táblás kijelöléssel foglalkozni fogunk a Csallóköz madár- és vízi világával, s a tóba is telepítünk a régiókra jellemző halfajtákból. Amit ezenkívül még szeretnénk itt, a szigeten elindítani, azok a különböző kalandparki attrakciók, mint például a

A szálloda bejárata

kötélhágcsókon való csúszás” – magyarázza a rajzokat a fürdő vezetője, aki szerint élményben így sokkal többet tudnának nyújtani az ide látogatóknak.

A jövőben fürdésre is alkalmassá kívánják tenni a tavat. Ehhez iszaptalanításra és az aljzat simítására lesz szükség. A víz minősége már most kiváló, mivel két éve biológiai módszerekkel javítják azt. Ez a hatalmas vízfelület lehetővé fogja tenni, hogy azok is megtalálják itt a számításaikat, akik a természetes vizeket kedvelik inkább, nem is beszélve arról, hogy a főszezonban, zsúfolt hétvégeken ez egy óriási plusz vízfelület, ahol sokan elférnek.

A fürdőigazgatótól még megtudjuk, hogy a tavat és környékét be szeretnék vonni a fürdő vérkeringésébe, ezért járdákkal kötik össze a medencés részzel. Árnyékolt pihenőhelyek, nyugágyas részek is kialakításra kerülnek, ez azonban már önerőből fog megvalósulni.

A jövőben pedig olyan kétszintes apartmanházak építésébe is bele kívánunk fogni, amelyek közvetlenül a tóra néznek.

Az utóbbi években – nagyrészt önerőből – látványosan fejlődő, egyre több vendéget vonzó, városi tulajdonban lévő dunaszerdahelyi termálfürdőben ez lesz az első olyan beruházás, ami uniós pénzből valósul meg, de Somogyi Gábor bízik abban, hogy nem az utolsó. Fedett úszómedencét például azért nem építenek, mert nem volna rentábilis. Ám ha a megépítésére kapnának támogatást, az üzemeltetést már bevállalnák. Azt viszont – ahogy ő fogalmaz – nem engedhetik meg maguknak, hogy a nehezen megkeresett pénzüket veszteséget termelő vállalkozásba fektessék. A kinti nagy úszómedence és környéke egyébként teljesen megújul a főszezonra. Addigra el kell készülnie a fentebb vázolt, kultúrát és szórakozást szolgáló beruházásnak is.

B. Vida Júlia

A Gútai Malom az év határon túli magyar vállalkozása lett

A Figyelő magyarországi gazdasági magazin évente összeállít egy Top 200-as listát, a magyarországi vállalkozásokról. 2017-ben első ízben határon túli magyar vállalkozásokat is értékelték. A szakmai zsűri döntése alapján idén az év határon túli magyar vállalata a Gútai Malom Rt. lett. A díj célja, hogy megköszönjék a vállalatok magyar lakta területen végzett munkáját, ami a régiójuk felzárkózását, gazdasági fejlődését jelenti. A díjról Varga Levente ügyvezetővel beszélgettünk.

„Nem tudtuk, hogy jelöltek minket a díjra, mikor kiderült, hogy kapunk egy ilyen elismerést, felvette velünk a kapcsolatot a Figyelő magazin, értesítettek, hogy nyertünk. A Figyelő együttműködik a Bisnode adatgyűjtő céggel, tehát gazdasági adatokat értékelték, emellett a gazdasági szakemberekből álló zsűri számokkal nem értékelhető dolgokat is figyelembe vett. Ilyen például, hogy fontos az anyanyelvünk használata, hiszen termékeinken, magyar nyelven is feltüntetjük a termék nevét. A határon túli vállalatok között is nagyon sokféle cég, vállalat van, nagyobbak, kisebbek, különböző iparágakból. Ezért is nagy megtiszteltetés, hogy minket választottak” – mondta Varga Levente.

A Gútai Malom Rt. a város egyik legnagyobb vállalkozása, amely ráadásul hazai központú, nem külföldi befektetők üzemeltetik. Varga Tibor 1990-ben alapította a céget, egyéni vállalkozásként, zöldség és gyümölcs felvásárlásával foglalkozott. 1994-ben indult el az első malom, és jelenleg a gútai malom a térség egyik legnagyobb „lisztgyára”. Naponta 730 tonna gabona kerül feldolgozásra, ennek nagy részét a környék gazdáitól vásárolják, a malomban ugyanakkor 115 ezer tonna gabona tárolására van lehetőség. Azért van szükség ilyen hatalmas tárolókapacitásra, mert

„Kiválasztási szempontunk volt az is az elszakított területeken tevékenykedő cégek esetében, hogy vállalják magyarságukat, s a Vitaflóra ennek is megfelelt, hiszen már akkor magyar feliratot nyomtatott termékei csomagolására, amikor Szlovákiában ezt a legkevésbé tolerálták” - hívta fel a figyelmet a Figyelő Top200 méltatásában.

így egy gyöngébb termést a megfelelő körülmények között tárolt jobb évjáratú gabonával bármikor feljavítható a kellő minőségre. A gútai malom lisztjét huszonnégy saját kamion szállítja 250 kilométeres körzetben. A gútai liszt minden időben stabil minőséget képvisel, amit több nemzetközi elismerés is bizonyít.

A már említett gazdasági mutatókon kívül fontos volt, hogy „tudomásunk szerint, olyan cégeket kerestek, ame-

lyek az otthonukban alkotnak valamit, tehát nem külföldi székhelyű a beruházó, ott próbálnak munkahelyeket teremteni, és ezzel a fiatalok elvándorlását is fékezni, természetesen ezzel a régió, a város, szűkebb környezetünk fejlődését is támogatjuk. Ez a díj egy kötelezettséget ró ránk, hogy még komolyabban vegyük azt, amit csinálunk, tegyünk valamit a régióért, a helyi közösségért és tovább fejlődjünk” – tudtuk meg az ügyvezetőtől.

Cheuthurthuc (1217 – 2017) 800. évét ünnepelte a Csallóköz legrégebbi mezővárosa

Vályi András, az első magyar helytörténész a 18. század végén „Csötörtök“ településről szólva fontosnak tartotta megjegyezni, hogy „Pozson Vármegyében”, „a Csallóköznek közepén fekszik”, „sima térségen”. S mint ilyen, „népes hely vala, és számos mesteremberek lakták hajdan a Mohácsi veszedelem előtt, de Botskainak és Betlen Gábornak zendüléseikor nagyon meg rongáltatott.” A szűkszavú leírásból is kiderül, hogy Csallóközsütörtök a századok során központi település volt. Köztudott, hogy a 15. században földbirtokosi mezővárossá vált, nevéből logikusan következő csütörtökön tartott hetivásár jogával. Ma is ott találjuk, ahol a régi anélesek fogalmazóinak idejében, a csallóközi róna felső részén, a szlovák fővárostól alig 14 kilométernyire. Csak éppen nem mezővárosként, hanem takaros, egyre szépülő és a hagyományaihoz ragaszkodó faluként.

A település történelme

Csallóközsütörtökről az első írásos emlék II. Endre király korából származik. Egy 1217-ben kiadott okirat megerősíti a Hunt-Pázmány nemzetség Szentgyörgyi ágának birtoklási jogát, a vásártartási jogot, valamint a nemzetség egyik leszármazottjának, Sebes comesnek ítéli meg az uralkodó a vásárvám egy részét jövedelmi forrásként. A település történelme azonban ennél jóval korábban kezdődött. Kialakulása valószínűleg már Szent István király korában megtörtént. Náray György csütörtöki plébános 1677-ben lejegyzett krónikája arról tanúskodik, hogy Szent István a Duna mentének ezen a részén 12 templomot építtetett, és Csütörtök már abban a korban „templomhely” volt. Magáról a templomról szóló első okirat viszont csak 1333-ból származik, a Pozsonyi Káptalan királynak küldött jelentése írja: „Tudott dolog, hogy Chuturtuk község (villa) nyugati része, (ház)sora Sebes mesternek jut, ugyanannak keleti része magának Péternek, és jóllehet Péter részén fekszik a templom, mégis mindkét rész hívőinek közös plébániái temploma legyen.” Náray György megállapítása mégis igaz lehet, hiszen

a templom 1956-os restaurálása során előkerült a korábbi átépítések során befalazott román portáléja, ami a XI-XII. században épített románkori templomok legdíszesebb része, a két torony között elhelyezett bejárati kapu volt.

Csütörtök mindvégig fontos szerepet játszott a Felső-Csallóköz fejlődésében, a lápos, mocsaras területen igen fontosak voltak az utak, s nemcsak a vásártartási jog miatt, hanem a kereskedés szempontjából Pozsony közelsége okán is. A Pozsonyi Káptalan 1385-ös jelen-

tése szerint pedig éppen Csütörtökön keresztül vezetett a „nagy út”. Csütörtök a kornak megfelelően a mezővárosi (oppidum) fejlődés útjára lépett. Erről tanúskodik Nagy Lajos király 1364-es rendelete, amelyet a rossz termés és nagy éhezés miatt adott ki. Ebben intézkedett a király arról is, hogy leiratát az egyes városokban is kihirdessék, s külön kiemelte a rendelet „Pozsony megyében, Pozsony városában, Scamariában (Somorja), Chuturtukhel-en és Senchen (Szenc) minden egyes vásárnapon kihirdessék.” Csütörtök mezővárossá

fejlődésének folyamatában fontos előrelépést jelentett a „ius gladii”, vagyis a pallosjog elnyerése. Nagy Lajos 1363-ban Szentgyörgyi Péternek és az ő gyermekeinek, Tamásnak, Jánosnak és Péternek felhatalmazást adott, „hogy ők az ő Cheuteurteuk nevű községükben, amely Challockeuz kerületben, Pozsony megyében van, a község területén, vagyis tartozékain akasztófát állíthassanak fel”. A pallosjog teljessé tette a földesúr bírói jogkörét, amely alapján a halálos ítélet kimondása és végrehajtása is jogai közé került. Hogy pontosan mikor emelkedett városi rangra Csallóközsütörtök, nem tudjuk, de Zsigmond király egyik 1430-ból származó rendelete már városként említi Leopoldsdorfot Pozsony, Trencsén, Nagyszombat, Somorja és más városokkal együtt.

Csütörtökben az élet, a gazdasági és társadalmi fejlődés a reformkorban kapott új lendületet. Modernizálódott a mezőgazdasági termelés, a kereskedelem mellett megerősödött a kézművesség is. Jellemző adat, hogy míg 1815-ben Csütörtöknek mindössze 490 lakosa volt – mint évszázadokon át zömmel római katolikus vallású magyarok –, az 1867-es népszámlálás idején már 664-en éltek a településen, ebből 21 zsidó, 13

református és egy evangélikus, a többi római katolikus, nemzetiségileg pedig néhány német kézműves telepedett le a magyarok között. Ebben az időszakban alakult meg az iskola is. A legjelentősebb változást azonban az 1871-es közigazgatási reform hozta: akkor vesztette el jogilag végérvényesen mezővárosi rangját, s lett „nagyközség”. Ami azt jelentette, hogy a falu előjáróit (önkormányzatát) és „első emberét”, a bírót a település adófizető polgárai választották meg, s a faluban minden államigazgatási és adminisztratív feladatot a bírósági és az előjáróság láthatott el. A település fejlődése ezt követően is töretlen, amire ugyancsak jó példa a lakosság számának alakulása. Az 1900-ban megtartott népszámlálás szerint 1092 lakosa volt Csütörtöknek, ebből 1078 római katolikus, 8-8 református és evangélikus, 24 pedig zsidó. A magyarok száma 991 volt mellettük 20-an németnek vallották magukat, 19-en szlováknak, 88 pedig egyébnek (zömmel cigány származású polgárok voltak). A lakosság több mint a fele – összesen 605 személy – tudott írni és olvasni. Az 1910-es népszámlálásról a lakosok száma már 1228 volt, a vallási és a nemzetiségi arányok változatlanok maradtak, de akkor már 777 polgár tudott írni és olvasni, miközben

283 gyermek járt még iskolába.

Az I. világháborút követően a település Csehszlovákia része lett. Akkor kapta a Štvrtok na Ostrove (Csallóközsütörtök) nevet, a Somorjai járáshoz és Pozsony megyéhez tartozott. Az 1961-es közigazgatási reform következtében a település a Dunaszerdahelyi járás és a Nyugat-szlovákiai Kerület része lett, 1997-től pedig a Dunaszerdahelyi járáshoz, azon keresztül pedig a Nagyszombati Önkormányzati Kerülethez került.

Hogy mikor kezdődött Csütörtök hanyatlása, nem lehet pontosan megállapítani. Valószínűleg a 19. század hetvenes éveiben, amikor elveszítette városi rangját. Az első Csehszlovák Köztársasághoz történt csatolás után a környező birtokokon az új betelepülők saját falvakat alapítottak (az Erzsébet- és az Anna-majorból lett Miloslavov, a Vörös-majorból és Németsókból Hviezdoslavov), miközben például 1944-ben Csütörtökben egy aranykalászos és 28 ezüstkalászos gazdát tartottak nyilván, ami a magyar gazdák szorgalmáról és hozzáértéséről tanúskodott. A háborús veszteségek után itt is a csehországi deportálás és a lakosságcsere sújtotta a magyarságot, s végül eljött a béke és a „szabadság”, amiből csak a rendszerváltás után

sikerült végre kilábalni.
Tíz termékeny év

Nemcsak maga a község, a polgármester is jubilált idén. Őry Péter, elődje tragikus halála után, a 2007 júniusában tartott időközi választáson nyerte el a falu vezetésének feladatát. Bár elődje talpraesett hölgy volt, Őry a gondok garmadáját örökölte. Akkoriban a legnagyobb problémát a 2008-as költségvetési elvonás okozta, ami felborított minden tervet. A szlovák kormány ugyanis a gazdasági válság oroszlánrészét is az önkormányzatok nyakába varrta. „A 2008 végi előrejelzés szerint 2009-ben 370 ezer eurót kellett volna kapnunk az állami költségvetésből – nyilatkozta akkor a polgármester –, ehelyett kaptunk 308 ezret, 2010-re pedig már az előrejelzés is csak 270 ezerrel számol. Ez testvérek közt is százezer euróval kevesebb. A legnagyobb gondot azonban az jelenti, hogy a terveink nem számoltak ilyen nagy érvágással. Két év alatt ez közel hatmillió korona régi pénzben, ami éppen arra lett volna elég, hogy az iskolafelújítást és a csatornahálózat községre eső részét kifizethessük. Ha ezt előre tudjuk, másképp tervezünk. Talán kicseréljük az óvodában az ablakokat vagy a kazánt, de ötvenéves az iskolánk, negyvenéves az óvoda, a kultúrház, a „klasszikus“ lapos tetővel. Szóval lenne mit javítani éjjel-nappal, de mindenre kevesebb jut, mint amennyire szükség volna.“

Azt már csak kuriózumként említette a polgármester, hogy a község az állami útkarbantartási feladatok elvégzésére akkoriban kerek 89 euró 24 centet ka-

pott. Nem kilométerre, nem lakosra. En bloc. Ez sajnos nem vics, ez az önkormányzatiság szlovákiai gyakorlata. Pedig a csütörtöki önkormányzat azóta is öt község anyakönyvét vezeti, saját építési hivatala van, nem szólva az iskolák és az óvoda fenntartási költségeiről, a konyhával, szociális ellátással együtt. De fenn kell tartani a község házat, a halottsházat, temetőt, a futballpályát, karban tartani a parkokat, biztosítani a közvilágítást és a hulladékelhordást. Támogatni a nonprofit szervezeteket.

„Az első nagy beruházás a buszmegálló kiépítése volt az Iskola utca végén, illetve a Németsóki úton. Ezt egy uniós projekt keretében valósítottuk meg. Ugyanennek a beruházásnak a részét képezte az Iskola sor aszfaltozása, új aszfaltot kapott a Szél utca, járdát építettünk végig az Iskola soron, a Gazda soron, egészen a temetőig. Így tíz éve van lehetősége a lakosságnak arra, hogy a temetőt biztonságos járdán közelítse meg. A temetőt teljesen rendbe hoztuk: kiépítettük a vízcsap-rendszert, hogy ne kelljen távolról cipekedni, járdarendszert, új kerítést építettünk, elhordtunk sok tonnányi szemetet, parkosítottunk, áthelyeztük a Fájdalmas Szűz Mária-szobrot, amelynél kialakítottunk egy új parkot, magát a temetőt kibővítettük egy új résszel, ami az elkövetkező húsz-harminc év igényeit kielégíti. Az iskolát sikerült uniós forrásból hőszigetelni, kicserélni a nyílászárókat, rendbe hozni a tetőt, valamint tataroztuk az illemhelyiségeket. Szintén uniós forrásból kiépítettük a teljes csatornahálózatot, így gyakorlatilag a község 98-99 százaléka el van látva szennyvízcsatornával, szín-

tén uniós forrásból hoztunk létre egy gyűjtőudvart, amely 3500 négyzetméteres telephelye a településnek, traktorral, présrel, korszerű technológiával. Szintén tataroztuk a község házat (ezt a gázművek alapítványa finanszírozta 60 százalékban), de még ezt megelőzően a községi hivatal működésében teljes számítógépes hálózatot építettünk ki, szerverrel, központi nyilvántartással, összekötött pénztárakkal, tataroztuk az irodákat, létrehoztunk egy fogadóirodát, egyszerűsítettük az ügyintézt. Felújítottuk a katasztrofális állapotban levő illemhelyeket mind az emeleten, mind az alagsorban. Újjá varázsoltuk a község háza előtti parkot, amit elláttunk öntözőrendszerrel, virágot ültettünk a környező területekre is. A szakrális emlékműeinket közös összefogással sikerült tataroznunk, beleértve a Szentháromság-szobrot, Szent Flórián-szobrot, a Fehér keresztet (utóbbit áthelyeztük a község háza előtti parkba, ahol világitást építettünk). Elbontottuk a templom előtti régi kántorházat, a Csákányi utcában kiépítettük a járdarendszert, újra aszfaltozok a Kis utat, új útszakaszt készítettünk a bérlakások elé is. A kultúrházban megoldottuk a teljes tetőszigetelést, és rendbe szedtük az egyik kis termet. Pillanatnyilag be van adva a kultúrház tatarozására a pályázatunk. Közintézményeinket (az iskolát, óvodát, község házat, kultúrházat) szintén rákötöttük a csatornára. A kultúrház mögötti első világháborús emlékparkot teljes mértékben rekonstruáltuk, dísztéglakerítést kapott és játszótérrel, új járdákat és közvilágítást, automata öntözőrendszert. Az egyik legszembeűnőbb eredmény, hogy a templom melletti öreg

iskola épületét sikerült rendbe hozatni, s így kapott község állandó körorvost és gyógyszerteret. Egy patinás épületet kaptunk a lerobbant, hajléktalanok által használt romhalmazból. Lehetőség szerint bővítettük a szolgáltatásokat is. A településen nem volt benzinkút, ma már az is van a falu kataszterében, a Jednota pedig új bevásárlóközpontot épített. Le-cseréltük az óvoda kerítésrendszerét, új játszórészek kerültek kialakításra, az óvoda belső összekötő folyosóját sikerült tatarozni, új öltözőket, radiátorokat szereltünk fel. Az óvoda előtt lecseréltük a teljes közvilágítást, a kábelek a földbe kerültek, új járdát, kerítést kapott ez a rész is. Jó hír, hogy az óvoda teljes tatarozását is szándékunkban áll megvalósítani, hiszen a Betlen Gábor Alaptól (Magyarország Kormánya) támogatást nyertünk erre! A közvilágítást egyébként másutt is cseréltük, s most már 70 százalékban ledes izzók szolgálják a világítást, mindezt önerőből. Tavaly például felújítottuk a futballpálya öltözőjét, szociális helyiségét, öntözőrendszert, világítást is, elvégeztük a hőszigetelést. A helyi sportpálya teljes rendbetétele mintegy tízezer euróba került.“

A fentieket összegezve, az elmúlt tíz év alatt az önkormányzat durván négy-millió eurós beruházást hozott létre Csallóközsütörtökben, ami csak a köz-ségi forrásokat illeti. Öt évtized után idén sikerült végre a községen keresztül haladó másodrendű megyei út nagy részét is felújítani. Köszönet érte a Nagyszombat Megyei Önkormányzatnak. Mindez nagyban segíti a lakók konformérzetét, hiszen annyi idő után vége a zötykölődésnek. Ezen kívül ügyelnek a gyalogosok biztonságára is. A Duna-szerdahelyi járásban nagyon ritkák a piros-fehér gyalogos átkelő, Csütörtökben pedig illet festettek fel a község háza mellett. Ez a rengeteg fejlesztés természetesen sok munkával és törődéssel járt. Csak példaként említsük meg, hogy például az óvodafelújítási pályázatot az önkormányzat ötször nyújtotta be, és a szlovákiai szervek ötször utasították el! Az anyaországból érkező támogatások fölött fanyalgók figyelmébe ajánljuk, hogy ezek után magyarországi támogatással fog megújulni az óvoda.

A fenti lajstromból kimaradt a tulajdonjogok rendezése, amit sok településen jelent gondot. Nem látványos dolog, a lakosok szinte semmit nem érzékelnek belőle. Ám amikor Őry Péter lett a polgármester, ennek a rendezésével

is azonnal szembetalálta magát. „Nem volt a tulajdonunkban például a helyi futballpálya, a helyi gazdálkodási műhelyek, nagyon sok utca. Ezeket nagyon fontos volt tisztázni és a község tulajdonába juttatni.

Egyre kevesebb gyermek

Akárcsak a régió többi kisiskolája, a csallóközsütörtöki alapiskola sincs irigylésre méltó helyzetben. Az okok közismertek: kevés a gyermek. Emiatt – a költségek csökkentése végett – az önkormányzat két éve nem túl népszerű intézkedésre kényszerült: a képviselők döntése alapján közös igazgatás alá vonták a magyar és a szlovák tagozatot.

„Az óvodai létszám alapján valóban sok lesz a tanköteles gyermek, és az lenne az ideális, ha ezek a gyerekek helyben tanulnának. A szülők is úgy nyilatkoztak, hogy ide szeretnék adni a gyermekeiket – nyilatkozta még tavasszal, az iskolai beíratások előtt Fodor Éva, az intézmény megbízott igazgatónöje –, ugyanakkor feltételül szabták, hogy akkor adják ide a csemétéiket, ha az első osztály nem lesz összevont. Ezt azonban előre nem lehet megígérni, ez annak a függvénye, hány gyermeket íratnak be első osztályba a szüleik.“ Kissé bizarrnak tűnik, de tény, hogy ezeknek a szülőknek nagy része magyar, és magyar gyermekekről van szó. De már tavaly „rājöttek“ arra, hogy ha magyar létükre szlovák iskolába akarják adni a gyerekeket, az összes környékbéli iskolában elutasításra találnak, azok ugyanis megtekelték. Vagyis: maradnának helyben, de feltételeik vannak. A másik, nem kisebb probléma, hogy ezek a gyerekek, talán

egy kivétellel, nem tudnak szlovákul! „Olyan magyar gyermeket, aki nem tud szlovákul, felelőtlenség szlovák iskolába adni, és elvárni a tanító nénitől, hogy majd ő megtaníja. Hiszen a tananyag fel van osztva tíz hónapra, s ha a gyerek nem tartja a lépést, örökre lemarad. Aki tanult pedagógiát és pszichológiát, tisztában van vele, hogy a gyereket anyanyelven kell tanítani.“

Jellemző adat, hogy míg a rendszerváltás előtt közel háromszáz gyermek csívitelt a helyi iskolában, napjainkban a magyar tagozaton 36, míg a szlovákon 28 tanuló található. Sokat mondó változás az előző évekhez képest, hogy a 2017/18-as tanévre 7 elsőst íratnak be szülei a magyar tagozatra (ez a tavalyihoz képest jónak számít, akkor mindössze 3 beíratott elsőst volt), a szlovák első osztályba azonban 15-öt! Hogy miért adja magyar szülő szlovák alapiskolába a csemétéjét? A probléma összetett, és ezt a jelenséget sokan sokféleképpen igyekeznek megmagyarázni. Az első szempont a falu fekvése. A szlovák főváros közelségéből adódik, hogy a munkavállalók többsége a közeli Pozsonyban találja meg a megélhetését, ahol enyhén szólva „nem divat“ a magyar szó.

Bár az óvodában magyar nevek keverednek a szlovákkal, az óvónők bevalása szerint a gyerkőcökkel nincs nyelvi probléma. Nagyobb gond, hogy itt is kevesen vannak, egyre kevesebben. Míg például 1995-ben 78 nebuló ugrált az óvoda udvarán, ma alig több, mint 40 kisgyereket találunk a szép, tágas óvodában. Pedig új játszóteret is kaptak a kicsiny udvaron, s a gondoskodásra sem lehet panaszuk.

3600 nebuló fordult meg az itteni óvodában fennállásának öt évtizede alatt. Ha ez a sok gyerkóc megfogná egymás kezét, az elképzelt élőlánc talán körbe érné a falut. Pláne, ha tovább gombolyítjuk a történelem hosszú fonálát, és belegondolunk, hogy település idén ünnepli első írásos említésének 800. évfordulóját, s ezek a gyerekek csak a legutóbbi ötven év sommázatát jelentik. Mi minden zajlott le itt évszázadok alatt, elképzelné is nehéz. Békék változtak háborúkkal, árvizek, pestisjárványok, frontátvonulások, ki- és betelepülések, pangás és termékeny évtizedek, ország-, megye- és járási, mindenféle közigazgatási határok váltakozásai, történelmi forgószelek, miközben a csütörtökiek ugyanott, ugyanabban a faluban életek, és igyekeztek boldogulni. A lényeg talán mégis ott van emögött az ötven év és 3600 gyermek csivitelése mögött, mert bármennyit is elégedetlenkedünk, a második nagy világháború óta három nemzedéknek adatott meg, hogy békében élhet ezen a tájon, ebben a községben is. S benne van az is – kimondva vagy kimondatlanul –, hogy Csallóközsütörtök népe mindig békés és befogadó volt, akárcsak az egész környék lakossága. Benne van az is, hogy voltak népesebb évjáratok, és benne a jelen bizonytalansága is, amikor az egyke, legfeljebb a két gyerek lett általános családmóddel. A három gyerekes család már kirívónak számít. Fordul-e még valaha a kocka?

Közösségi élet és hagyományápolás

Aki Csallóközsütörtökbe látogat, szinte mindig talál valami újat. Nem csoda,

ez a község úttörő volt több dologban. Idén például tizenegyedik alkalommal fogják elkészíteni a főtéren pompázó hatalmas adventi koszorút, melyet a Szent Jakab polgári társulás álmodott meg és állít fel, a többi szervezet és a községi hivatal segítségével minden adventre. 15 méteres átmérőjével valószínű, hogy továbbra is ez az ország legnagyobb adventi koszorúja, amelynek elkészítésénél fiatalok és idősek egyaránt bábáskodnak. A csütörtökiek ezzel – azon túl, hogy nemes hagyományt honosítottak meg – példát is mutattak a környező falvaknak, amely ragadósnak bizonyult, hiszen egyre több helyen készül hasonló. Természetesen nemcsak a hatalmas koszorúval készülnek a karácsonyra. Idén is lesz kirakodóvásár, ahol a lakosok saját készítésű termékei cserélnek gazdát, s a bevételt a helyi polgári társulás működésére, illetve a szakrális emlékművek karban tartására fordítják. Egyik évben sem maradhat el az adventi koncert, az adventi koszorúk megáldása, amit a helyi plébános végez. A koncertre általában nem sztárvendéget hívnak, hiszen zenéért, énekesért a csütörtökieknek nem kell a szomszédba menniük.

A csütörtöki lakosság egyébként elég tarka képet mutat, s ennek megfelelően komoly közösségi élet van a faluban, mondja a polgármester. A legismertebb, Pro Civis polgári társuláson kívül több mint tucatnyi kör és nonprofit szervezet működik a településen, beleértve a Szent Jakab Polgári Társulást, a szép sikereket elért Daloskört, a Csemadokot, amelynek megújult a vezetése, az önkéntes tűzoltókat, a Vöröskereszt helyi szervezetét, amelynek tagjai rendszeres véradók, a nyugdíjasok klubját és a vadászok szervezetét, a Dajori (édesanya) nevű roma szervezetet, de van rockzenekaruk, Hírnök címmel saját újságot adnak ki, negyedéves megjelenéssel. Van minden, ami egy közepes község életében fontos. A falu egyik büszkesége a pár éve jubilált, több mint 130 éve alakult Önkéntes Tűzoltó Testület, míg a tűzoltók szimbóluma, a Szent Flórián-szobor is több mint 120 esztendő.

Teljes kétnyelvűség

Kiemelést érdemel, hogy Csallóközsütörtök volt az első község az országban, ahol bevezették az elektronikus formanyomtatványok használatát. A település internetes honlapja

természetesen kétnyelvű, és a helyi lakosok minden információt megkapnak az anyanyelvükön is. Ennél gyakorlatiasabb, egyben szimbolikus döntés volt, hogy néhány éve elkészültek a község utcanévtáblái, hiszen az egykori öt major szép neveit szeretnék tovább éltetni a köztudatban. Ezen kívül utcanév őrzi a szépemlékű Mérey Mihály báró nevét is, aki a helyi templom kriptájában van eltemetve, vagy Náray György plébánosét (aki esztergomi kanonok volt), de van immár Szent Jakab tér, Vásár tér, Vám tér, sőt Fundus utca is. Ez mind a tradíciót élteti, és a közösségi tudatot igyekszik ápolni.

Ha már az elején említettük az arany- és ezüstkalászos gazdákat, jegyezzük fel azt is, hogy a csütörtökiek nem hagyják feledésbe merülni szép hagyományait. A Szent Jakab polgári társulás minden évben megtartja az aratást, amit általában egy-egy idősebb gazda végez. Ez persze inkább emlékezés és bemutatás, s elsősorban a fiataloknak szól, hadd lássák, hogyan arattak eleik, és milyen fáradtságos munkával járt a betakarítás. Aztán a polgári társulás rátett még egy lapáttal, és megépítette a falu kemencéjét, ahol aratás után megsütik a község kenyereit. A Csemadok helyi szervezete pedig e nyáron második éve tartotta meg a SzalmaSalon elnevezésű kulturális rendezvényt, amelynek idén is nagy sikere volt. A Szent Jakab polgári társulással közösen szervezett közösségi rendezvény részét képezi az új kenyér ünnepe is. A teljesség igénye nélkül kell kiemelnünk, hogy a faluban a már említett közösségi életet segítik még a helyi cserkészek, a játszóház, valamint az egyik legnagyobb társadalmi szervezet: a helyi sportegyesület.

800 év jegyében

Mint a fent leírtakból talán kirajzolódik, Csallóközsütörtök a Felső-Csallóköz központi településeként magában hordozza a csallóközi, de tágabb értelemben az egész felvidéki magyarság minden tipikus gondját-baját, de életrealitását is. A szűkebb környékkel összevetve a legszembetűnőbb különbség az, hogy a község önkormányzata és vezetői sosem engedtek a csábításnak, hogy „magukra húzzák” a pozsonyi szlovákságot, és a népességnövekedés csalóka, rövid távon előnyökkel kecsegtető ábrándjának engedve mértéktelenül felduzzaszák a falu lakosságát. Pedig, divatosan szólva, „igény lenne rá”, hiszen sok ri-

aszto példa van a közvetlen környéken, ahol néhány száz lakosú falvak mellett irdatlan lakóparkok nőtték fel zöldmezős beruházásokként, megbontva a településszerkezetet, felborítva az évezredes etnikai arányt. Durva hasonlattal élve, ezekben a falvakban szinte párhuzamos társadalmak alakulnak ki, és az őslakosok napjainkra számbeli kisebbségbe szorultak. Csallóközsütörtök ezen a téren is szívósan állja a sarat, és a településfejlesztési tervet nem tekinti pusztá papírdarabnak. Bár épültek szociális lakások, az önkormányzat nem tervez hasonló beruházást. A csütörtökiek ugyanis azt szeretnék, ha községük megmaradna annak, ami századokon keresztül volt, hiába tépázták a történelem viharai.

Hogy aztán meddig lehet dacolni az évszázad óta tartó asszimilációs törekvéssel, ami a szlovák állam politikájától sosem volt idegen, nagy kérdés. Nem titok, hogy Csallóközsütörtök önkormányzatát is éves rendszerességgel zaklatja a kulturális minisztérium „nyelvrendőrsége“, amely különböző ürügyekkel, félmondatos mulasztásokba kapaszkodva igyekszik tudatni, ki van „otthon“ ebben az országban. Holott köztudott, hogy a kétnyelvű ügyintézés, információs táblák, formanyomtatványok készítése, jegyzőkönyvek fordítása nem kis anyagi terhet ró az önkormányzatra. A kisebbségi nyelvről szóló törvény ugyan megengedő, ám a fordítások költségeit az állam nem biztosítja. Ha valamiben, hát ebben következetes a Szlovák Köztársaság.

Amivel talán kezdenünk kellett volna a riportot: Csallóközsütörtökben immár 16 éve tartanak rendszeresen falunapot, ám az idej minden eddigénél magasabb

színvonalú volt. Nem véletlen, hiszen a település első írásos említésének 800. évfordulóját ünneplte, s ennek jegyében zajlik az egész esztendő kulturális-közösségi élete. Az idei falunapokra július 28-29-én került sor. Az első napon olyan csallóközsütörtöki zenészek léptek színpadra, akik országos hírnévre tettek szert, köztük az Arizona, a Pegazus, a Phoenix RT, de a FunTusi Muzsikusok és Fodor Peti is szórakoztatták a közönséget. Két napon keresztül gazdag kultúrműsorral várták a lakosokat, a gyerekek és a felnőttek is megtalálták a kedvükre való elfoglaltságot. A község parkszínpadán fellépett Derzsi György, Tóth Attila és Kovács Koppány is, előadásukban felcsendült a felvidéki magyarság kultikus dala, az Ismerős Arcok Nélküled című műve is. Az idei rendezvényen Berényi József, Nagyszombat megye alelnöke a megye elnökének üdvözlését tolmácsolta, s egy emléklapkettelt adott át Csallóközsütörtök polgármesterének a falu fennállásának 800. évfordulója alkalmából. A falunapok legnagyobb hozadéka természetesen az, hogy a családok kijönnek a parkba, beszélgetnek, élvezik a gasztronómiát – hiszen látványkonyha is várta az érdek-

lődöket –, a gyerekek együtt játszanak, a falu lakói együtt szórakoznak.

A település első írásos említésének 800. évfordulójával kapcsolatos a most előkészületben lévő könyv is, amelynek szerzője a falu szülötte, Kovács László történész, tanár. A könyv címe: Csütürtük a történelemben; megjelenését még a karácsony előtti napokra tervezik.

A jubileumi ünnepségek egyik kicsúcsosodását jelentette a november 17-ei est, amelyre a község önkormányzata több mint száz személyt hívott meg, elsősorban azokat, akik sokat tettek a település fejlődéséért, a közösség építéséért. A kulturális rendezvényen fellépett többek közt a helyi daloskör és Vadkerti Imre rockénekes. Az est fénypontját talán mégis az erdélyi Csíkkozmás községgel történt együttműködési nyilatkozat aláírása jelentette. A Székelyudvarhelytől alig húsz kilométernyire fekvő község többek közt arról nevezetes, hogy közelében találjuk a legendás Szent Anna-tavat. Mint Szántó László, a székely település polgármestere elmondta, Csíkkozmás és Csallóközsütörtök sorsa sokban közös, de vannak lényegi különbségek is, hiszen míg Csütörtök a Csallóköz szélén, a szlovák főváros tőzsomszédságában fekszik, addig Csíkkozmás szinte kompakt magyar nyelvterületen. Azért az élet ott sem fenéig tejjől, derült ki, ám a találkozó inkább a pozitív üzenetek, mint a borongás jegyében zajlott. Az erdélyi – immár – rokonok egy szép ajándékot is letettek az asztalra: egy miniatűr székelykaput. Ami, tegyük hozzá, a nyitottságot szimbolizálja. Az esten természetesen részt vett a másik testvértelepülés, a Budapest közelében található Gyömrő küldöttsége is. Öry Péter két személynek adományozta a polgármester díját: Kovács László nyugalmazott tanár-történésznek és Masicza Róbert plébánosnak.

Kövesdi Károly

A szakközépiskola

Alsóbodokon kialakulóban van a falusi turizmus

Alsóbodok az elmúlt néhány évtizedben írta be magát a magyar emberek tudatába. A kicsi, Nyitrai járáshoz tartozó településen van középiskola, nemrégén épült meg és került felszentelésre a kápolnája, ahova Esterházy János hamvait is hazahozták. Mindez a település egyik lakójának, Paulisz Boldizsárnak köszönhető. A faluban nyugodt az élet, rendezett és tiszta utcák várják az odalátogatókat. Fejleszteni van mit, legalábbis Paulisz Marián polgármester állandóan felújítást, építést tervez.

A községi hivatal épülete előtt egy emlékmű hirdeti a falu múltját. 1998-ban állították a falu első írásos említésének tiszteletére, amit a felirat alatti évszámok is jeleznek: 1228-1998. A tábla kétnyelvű. „Jövőre lesz 790 éves a település. A tábla, amit a hivatal előtt látni, Keresztelő Szent János emlékműve. Annak az eredetije a rancson van. Az emlékművet édesapámmal csináltuk, a tábla hátulján rajta van az aláírása is. 1998-ban egy falunapra készítettük el, apu aktívan dolgozott a falunak, helyi képviselő volt. A templomtorony felújításán és szennyvíztisztító hálózat kiépítésén is dolgozott” – sorolta az édesapja, Paulisz Boldizsár érdemeit a polgármester. Van tehát honnan inspirálódnia, a tettekeszség a szülői házból ered.

Alsóbodoknak 1170 lakosa van. „A statisztikai adatok szerint hatvan százalék a magyarok számaránya. Azért el szoktam mondani, hogy a lakosok kilencven százaléka tud magyarul. Szerencsére

Paulisz Marián polgármester

kevés az idegen. Kevés olyan személy költözik Alsóbodokra, akinek nincsen kötődése a faluhoz. Ennek azért örülök, mert tudjuk, hogy a betelepülők zöme nem alkalmazkodik, nekik nincs helyi identitásuk. Nem ismerik és ál-

talában nem is akarják megismerni a helyi közösség szokásait. Hogy konkrét példával éljek: ha körmenet van, nem várják meg, míg véget ér, végigmennek autóval, nem tisztelik a mi szokásainkat. Alsóbodokon vallásos nép él, itt a

vasárnap szent nap, nem illik kaszálni, ezt mindenkinek be kell tartania. De az idegenek - akiket helyi nyelven gyűttmenteknek hívunk – nem akarnak alkalmazkodni” – tudjuk meg Paulisz Mariántól.

A településen vannak bérlakások. Ezeket az önkormányzat építtette. Az ott élők között vannak olyanok, akik megpróbálnak együttélni a faluval, részt vesznek annak életében, alakításában. Viszont „a legnagyobb részük nem is próbál alkalmazkodni. Két huszonkét lakásos bérház van a településen, az egyik 2004-ben, a másik 2006-ban épült. Ezek szociális bérlakások, amelyeknek nagyon rossz a struktúrájuk, hiszen közös a melegvízellátás, a fűtésrendszer. Mivel a falu tulajdonban vannak a lakások, ha valami elromlik, akkor nekünk kell cselekedniük. A falunkban lévő bérlakások a legolcsóbb lakhatást biztosítják az egész Zoboralján” – árulja el a bérlakások népszerűségének okát Alsóbodok vezetője.

A másik gond a bérlakásokkal, hogy az eredeti tervek szerint - ahogy másutt is – Alsóbodokon is a helyi lakosoknak kínálták volna fel, főleg azoknak a fiatal családoknak, akik helyben szeretnének maradni, de nincsen megfelelő kezdőtőkájük egy családi ház megépítéshez. „A volt polgármester minél előbb fel akarta tölteni a lakásokat, hogy azok ne álljanak üresen, így elsősorban nem helyiek laknak ott. Az alsóbodokiak eléggé konzervatívak, így nagyon nehezen szánták rá magukat a családi házból való kiköltözésre, de harminc-harmincöt kérelem is van a lakásokra, sokan egy-két évet is várnak, hátha kapnak helyet, de ha valaki nem jelentkezik ki a bérlakásokból, akkor nem tudunk lakást biztosítani” – mondja Paulisz Marián. Az önkormányzat ennek ellenére nem tervez újabb lakásépítést. Már csak azért sem, mert nem szeretnék megbontani a faluközösséget. „Azt el tudom képzelni, hogy sorházakat építenénk, de ez hosszú távú terv” – fejtegeti a polgármester. Az önkormányzat egyébként támogatja a fiatalok letelepedését. Új utcát alakítanak ki, ahol kilenc építkezési telket kínálnak. Mivel Zoboralján, elsősorban Nyitra mellett, megugrottak az építkezési telkek árai, kedvezményes áron kínálják a telkeket. Paulisz Marián azt is elárulta: „Kilenc telket értékesítünk, egy négyzetméterért 15 eurót kérünk. Az új telkeknél még nincsenek meg a közműhálózatok, de

A községi hivatal és a kultúrház egy épületben van

szerezésben rögzítettük, hogy 2019-ig az önkormányzat kiépíti azokat, a szennyvíztisztító hálózat már kiépült, az ivóvízhálózat épülőben van, és a villamosművekkel már előkészítettük a szerződést. Ebből a kilenc telekből már hatra van vevő, olyan vevőket kerestünk, akiknek van kapcsolata a településsel, vagy a házastársak egyike helyi, vagy elszármazott család sarjai. A képviselőknek beleszólásuk van abba, kik vehetik meg a telket ezen a területen. 2019-re tehát elkészül az infrastruktúra, két családi ház egyébként már épül az új soron.”

Nehéz helyzetben vannak az iskolák

A községben kisiskola működik, mind a magyar, mind a szlovák gyerekek a negyedik osztályig járhatnak helyben iskolába. „Mivel közel vagyunk Nyitrához, rengeteg szülő, szlovák és a magyar egyaránt, beviszi a városba a gyereket, már az első osztálytól. Holott látom, melyik gyermek hova jár iskolába, a falusi intézményt látogató gyermekeket nemcsak arról lehet megismerni, hogy fellépnek a községi rendezvényeken, hanem arról is, hogy köszönnek az utcán. Ismerik az embert, a közösség tagjai. Sokan azok közül, akik Nyitrára járnak, még azt sem tudják, ki a helyi pap, elidegenednek a faluközösségtől. A gond az, hogy őket Nyitrán sem fogadják be,

hiszen nem ott élnek, ott nem helyiek, ott falusiak, nincsen meg a közösségük” – véli Paulisz Marián.

Sok szülő azzal indokolja az iskola-választást, hogy a nyitrai iskolák több szakkört képesek biztosítani. Paulisz Marián is tisztában van vele, hogy a fejpénz miatt a nyitrai iskolák szívesen fogadják a környékbeli gyermekeket is, de nem tartja helyesnek. A kisiskolákban ugyanolyan jó, időnként még jobb színvonalú az oktatás. A legnagyobb különbség abban van, hogy a kis létszámú osztályokban a pedagógus több időt tud fordítani egy-egy gyermekre, a nagy iskolában erre nincsen lehetőség. Sajnos a helyi iskolába nagyon kevés gyermek jár, a magyarban 2, a szlovákban 6 gyermek tanul. A polgármester tisztában van vele, hogy pedagógiailag ez sem megfelelő, de nem szeretné bezárni az iskolát. A kisdíjak ugyanis minden rendezvényen jelen vannak, minden alkalommal programmal lépik meg a lakosokat. „Van kilátás arra, hogy a létszám emelkedjen. Az elmúlt három év kicsit produktívabb volt, ami a magyar gyerekeket illeti. Az idei évben pedig szintén született magyar gyermek. Abban látom a gondot, hogy sok szülő kétségek között van. Minden évben fennáll a veszélye, hogy bezárják a magyar iskolát, legalábbis minden évben felfröppennek ilyen hírek. Mi nem szándékozunk bezárni, és a többi polgármester is mindent megtesz, hogy fenntartsa az

intézményét. Hozzáteszem még, hogy az alsóbodoki iskola jól felszerelt, minden teremben van interaktív tábla, laptop. Új padok vannak, kívülről is rekonstruáltuk az iskolát. Az épület ugyan nem új, de teljesen felújítottuk, minden elvárásnak megfelel. A gyerekeknek a napközit is biztosítjuk.” A gyerekek ötödik osztálytól Pogrányba járnak iskolába. A gond az, hogy ott is nagyon kevés a gyermek. Ha bezárnák az ottani iskolát, akkor Gímesen és Nagycétényben van még teljes szervezetségű magyar tanítási nyelvű iskola.

Az iskolai gondokról áttérünk az óvoda helyzetére is. Alsóbodokon hivatalosan szlovák nevelési nyelvű óvoda működik, ennek ellenére a magyar gyerekek számára is biztosított az anyanyelv megtartása, hiszen a szülők kérésére a pedagógusok magyarul is beszélnek és foglalkoznak a gyermekekkel. „Az óvoda tele van, szinte minden kérelemnek eleget tudunk tenni, kevés gyermeket utasítunk vissza. Négy pedagógus tanít az óvodában, van egy kis- és egy nagycsoportunk. Az óvoda rekonstrukciójára már háromszor nyújtottunk be pályázatot. Be kell vallanom, ez a legöregebb, és a legrosszabb állapotban lévő községi épületünk. A bővítésről szóló felhívásra nem is adtuk be a pályázatot, hiszen nem tudjuk garantálni, hogy évek múlva is lesz igény az óvodai helyekre. Mindenképpen szeretnénk 2018-ban felújítani az épületet.

Erre ígéretet tettem a választóknak, de nemcsak ezért. Az óvodában alapozzuk meg az új generációk nevelését. A felújítás egyébként kezdetét vette saját forrásból. Az ablakokat kicseréltük és új gázkazánt üzemeltünk be. A terveink között szerepel az épület szigetelése és újravakolása is.” Amint lesz pénz, folytatják a munkálatokat, ismertette terveit Paulisz.

Az óvoda épületére tehát még vár a felújítás, de az udvara megszépült. 2014-ben karácsonyi vásárt indítottak, idén negyedik alkalommal szervezik azt meg. A jótékonyági karácsonyi vásár bevételének köszönhetően akácfaiból épül játszótér a gyerekek részére. Elkészítettek egy tervet és azt készítik. Az egész berendezést megtervezték, és ahogy gyűlik a pénz, épülnek az elemek. A játszótér nemcsak a gyermekeknek okoz örömet, hanem munkát ad a helyi asztalosoknak is, hiszen alsóbodoki mester készítette az eddigi játékokat, s a többit is ő fogja kivitelezni. A játékokat a törvényeknek és az előírásoknak megfelelően készítik el, és ellenőrzik is azokat.

Alsóbodokon 2000-ben indult el a magyar középiskolai oktatás. Az iskola magánkézben lévő, de tandíjmentes intézmény. A középiskolák nagy része küzd a diákihiánnyal, még azokon a területeken is, ahol többen élnek a magyarok. A szórványban viszont, egy olyan járásban, ahol évtizedekig nem volt magyar középiskola, még nagyobb a jelentősége, hogy fenn tud-e maradni, szolgálni tudja-e a magyarságot. Az iskola alapítója Paulisz Boldizsár, a pol-

gármester édesapja.

Paulisz Marián kérdésünkre, mit köszönhet a település az iskolának, elmondta: „sokan ennek köszönhetően tudják, hogy van Alsóbodok. Ha az ember beírja az internetes keresőbe a falu nevét, akkor a találatok legnagyobb része az iskolára utal, a másik legtöbb találat a Szent Kereszt Felmagasztalása Kápolnáról szól, és csak néhány szól magáról a faluról és néhány vállalkozóról” - ismeri el. Minél több intézmény van egy településen, annál vonzóbb az. Ha vannak működő szervezetek, vállalkozások, intézmények, az növeli a település érdekességét. Minél több jól működő intézmény van, annál jobb a településnek, hiszen a pénzügyminisztérium az adóhányad kiszámításánál figyelembe veszi ezeket a tényezőket.

Kialakulóban a falusi turizmus

A középiskola épületében működik a Zoboralja Múzeum is, amely magángyűjtemény, de az alapítója, az alsóbodoki születésű Fehér Sándor és felesége Fehér Pindes Ivett azt a köz javára kívánja fordítani. „Első pillanattól támogattam Fehér Sándor kezdeményezését. Az alapítók jelenleg Pogrányban élnek, de nagy öröm számunkra, hogy a múzeum éppen itt alakult meg. Édesapám az első szóra azt mondta, hogy a múzeumnak helyet ad a középiskolában. Polgármesterként azt állítom, hogy mindenre nyitottnak kell lenni, a falu szempontjából minden lehetőséget meg kell ragadni, ezért is tartottam jó ötletnek a múzeumot. Ha nem lett vol-

A Szent Kereszt Felmagasztalása kápolna

na a középiskolában hely rá, megtaláltuk volna a módot akkor is arra, hogy Alsóbodokon nyíljon meg a múzeum. Gyakran látom, hogy jönnek a látogatók, főleg hétvégén járnak megnézni a tárlatot. Nemcsak Magyarországról, a Felvidékről is jönnek.” A Zoboralja Múzeumban régi téglákat, szikladarabokat is láthatnak az érdeklődők, de számos dokumentum és fénykép mutatja be a régió történetét. A népi hagyományokat, népi viseleteket, szerszámokat és a szakrális emlékeket is bemutató múzeumból teljes kép tárul a látogató elé a régió múltjáról és jelenéről.

„Alsóbodok önkormányzata nemrégiben az egyik volt lakótól ajándékba kapott egy régi épületet, amely valószínűleg a falu legrégebbi még meglévő lakóháza. Fehér Sándorral konzultálok majd arról, hogy van-e egyáltalán régebbi ház a Zoboralján, ami még lakható. Elég rossz állapotban van az épület, de fel szeretnék újítani” – mondja Paulisz Marián. Az egész épületen csak két kicsi ablak van, tapasztott aljazatú, alacsony ajtókkal, a berendezés eredeti. Az a célja az önkormányzatnak, hogy az eredeti berendezést meghagyják. „Felújítás után lesz ott egy ágy, egy régi szekrény, a másik szobában egy asztal és egy vas lavór. Ez volt a ház eredeti berendezése, ez marad. Technikailag ki kell támasztanunk a falakat. Az a célunk, hogy egy információs táblát helyezünk az épület elé, amelyen leírjuk, hogy mikor épült a ház, és leírjuk a berendezést is. Valószínűleg nem lesz nyitott a mindennapokban az épület. A ház felújítására pályáztunk, de sajnos nem jártunk sikerrel. A klasszikus értelemben vett tájház kialakítása is a céljaink között szerepel. Van néhány ház, amely alkalmas lenne erre, ha nem is tudjuk megvásárolni, legalább hosszú távú bérletben gondolkozunk, hogy ki tudjunk alakítani egy tájházat. Nagyon sok régi tárgyat összegyűjtöttünk már, tehát a berendezéssel nem lesz gond. Az is a célom ezzel, hogy a falu identitását így is megőrizzük. Ha látni fogják az emberek, tudatosítják, hogy így éltek az ősiek. Megerősödik bennük a tudat, hogy hova is tartoznak. Azért is fontos lenne, mert kezd megerősödni Alsóbodokon a falusi turizmus. Néha már megszólítottak, hogy árulnának sajtot, nyitnának egy kocsmát. Azzal az indokkal, hogy látják, milyen sokan járnak a faluba, mióta megépült a kápolna. Azt látom, hogy igény lenne emléktárgyakra is. Van méhésznék,

van asztalos, aki tudna emléktárgyakat is készíteni, tehát a potenciál megvan. Van egy bár, ahol tudnak kávézni, de további lehetőségek is lennének, amiket ki kell használni. Bízom benne, hogy elindul végre olyan szinten a falusi turizmus, hogy munkahelyeket is teremteni tudnak a vállalkozóink, ezzel a pénz itt marad” – árulja el Paulisz Marián. A kápolnát szeptember közepén szentelték fel, és azóta több mint ezren látogatták azt meg.

Betartják a nyelvhasználati jogokat

Mivel a magyarság részaránya magas, a kétnyelvűség betartása is természetes jelenség. A falutábla és a község épületein lévő táblák is azt hirdetik, odafigyelnek magyar nyelvhasználatra. A település honlapja viszont szlovák és angol nyelvű. „Még 2015-ben arra az elhatározásra jutottam, hogy mivel a honlapunk elavult, régi rendszerben működik, újat kell készíttetni. Akkor utána néztem a lehetőségeknek, válogattam, 2016-ban sikerült olyan csomagot kiválasztanom, ami a törvényi előírásoknak is megfelel, e mellett pedig szép és érdekes is. Az új oldalon már dolgozunk, a háttérben már fut. A törvényeknek megfelelően minden fent lesz, amit a településnek meg kell jelentenie. December 20-ára tervezzük az elindítását, ez még nem lesz tökéletes, de lesz angol és magyar verziója is. Mindent le kell fordítanunk magyarra és angolra is. Ez persze dupla munka és pénz, de nem szeretnénk elnagyolni, a google-rendszerrel fordíttatni, mint néhány esetben tapasztaltuk. Egyébként minden kiadványunk, rendeletünk, és minden információ megjelenik magyarul is. Hirdetni először szlovákul hirdetünk, utána magyarul, de mindenkit megtisztelünk, hogy a saját nyelvén kommunikálunk mindenkivel. A falugyűlésen is mindent elmondtam kétnyelvűen, mivel volt ott egy olyan lakó, aki nem tudott magyarul, de így minden kétszer anynyi ideig tart. Sokan kritizálták, hogy megértették volna szlovákul is, de úgy gondolom, kétnyelvűen kell megtartani ezeket a gyűléseket, hiszen jogunk van rá” – mondta el a polgármester.

Alsóbodok nemcsak a középiskola és a kápolna miatt kerül be a híradásokba, hanem gazdag kulturális élet is van a faluban. Sok esetben a Csemadok Területi Választmánya szervez itt rendez-

vényt, nyáron itt tartották a Generációk Találkozását, de a helyi kultúrházban tartották meg idén az Ág Tibor Napokat is. Paulisz Marián szerint 2014-ben a faluban alig volt kulturális élet, ennek bizonyítéka, hogy a korábban jól működő szervezetek nagy része meg is szűnt. Kivételt jelent a Menyecskekórus, mely már 45 éve töretlenül működik, részt vesz minden rendezvényen, nem az volt számukra a fontos, hogy éppen ki a polgármester, milyen rendszerváltás van, ők ezt csinálták, szívből, akaratból. Ma számos rendezvényen lépnek fel, nemcsak Alsóbodokon, hanem a régióban és országos szinten is képviselve ezzel községüket. Paulisz Marián szerint azonban „látszott rajtuk, hogy ők is kezdtek belefáradni. Volt fúvószenekar, az is tönkrement. Nem kaptak támogatást, nemcsak anyagit, erkölcsit sem. Nem működik a Csemadok és a Vöröskereszt sem. Ezt a problémát 2014-ben a választások előtt ki is mondtam. Láttam ugyanis, hogy megszűnt a közösségi élet, az emberek nem jártak el közös programokra. Bezárultak a kiskapuk, a szomszédok közötti kapuk berozsásodtak, kőfalak épültek. Ezért egy egész éves programot állítottunk össze, mert az embereknek szükségük van kultúrára.” Tucatnyi rendezvény van Alsóbodokon, az anyák napi ünnepség, a nyugdíjas nap, megemlékezések, előadások sora várja az érdeklődőket. A szüreti ünnepségen sajt- és borkóstoló is volt. Ezekből néhány rendezvény korábban is működött, de stagnálás volt, kevesen jártak el az előadásokra. Ma pedig egyre több az érdeklődő. A rendezvények díjmentesek, de a település költségvetését mégis alig terhelik meg – mondta el Paulisz Marián. Nagyon sok rendezvényre szponzorokat keresnek, de sokszor a polgármester vagy a képviselők saját forrásból valósítanak meg egy-egy megemlékezést, és a karácsonyfa felállítása is a képviselők feladata. Amit önmaguk, saját erőből meg tudnak valósítani, azt munkaidő után megcsinálják. A cél, kultúrát vinni a faluba, hogy legyen élet, legyen közösségi élmény. „Az a célom, hogy az alsóbodokiak kívánságát teljesítsem, a lakosok érdekét tartom a szemem előtt.”

Fejlődik a falu

Több pályázatot is beadott a település mióta Paulisz Marián a polgármester. Ezek sikerességére bizonyíték az a sok fejlesztés, ami megvalósult. Meg-

A népviseletek is láthatók a Zoboralji Múzeumban

újult közvilágítás, ez egy százhuszezeres beruházás volt, minden oszlopon LED lámpák világítanak. Alsóbodok zsákfalú, egy főút vezet ide Nyitráról Pogrányon keresztül, „Az egyetlen bevezető utat sikerült felújítani. A vízvezeték- és a szennyvízvezeték-hálózat a falu tulajdonát képezi. Tisztítóállomásunk is van. Ezt már az én időmben sikerült kollaudálni. Beindítottunk egy komposztáló projektet. Ez egy 560 ezer eurós projekt volt, gépekkel, építéssel együtt. Van egy gyűjtőtelepünk, amit még az előző polgármester épített ki. Alsóbodokon a hulladékot az önkormányzat gyűjti, szedi össze. Mi válogatjuk ki, és mi adjuk aztán azt le. Ez még nem effektív, de a jövőben hatékonyabbá válhat. Abból indultam ki, ha van egy szemétszedő kocsink és van telepünk, akkor azt teljesen be kell üzemelni, ezért készült el a komposztáló. A kultúrház belső területe is megújult, a parkosítást is sikerült megoldanunk. Idén tavasszal 300 fát ültettünk ki a szőlőhegy felé vezető úthoz.”

Alsóbodok és Pográny között elkészült az autópálya. Az út a völgy fölött, hídként készült el. „A völgyhídról a vizet az építetők belevezették a patakba, néhány évvel ezelőtt többször megtörtént, hogy a patak kilépett a medréből. Zúdult a víz az utcákra, előfordult, hogy a bérházak-

tól az autókat el kellett vitetni, nehogy víz alá kerüljenek. A patak medre mély, két ága van, és az egész falun keresztül folyik. A hordaléktól ki kellett tisztítani a medret, ezeket a munkákat pályázati pénzből sikerült megoldanunk. A település árkait is tisztítjuk. A falu több utcája alatti földek tulajdonjoga nem volt tisztázott, a bevezető főút alatti terület is ilyen volt, ezeket el kellett intézni, hogy fel tudjuk újítani. A mellékutcsák tulajdonviszonyát is rendezni kellett. A községi hangosbemondó teljes cseréjét is elkezdtük, a hangszórók a villanyoszlopokra kerültek, a régi vasoszlopokat pedig elkezdtük likvidálni. Az a célunk, hogy minél kevesebb oszlop legyen a településen. Az illegális szemétkerakót is sikerült likvidálnunk, 540 tonna szemetet vittünk el ennek köszönhetően. A focipályát is elkezdtük felújítani. Jó minőségű a fű a pályán, sokat gondozzuk. Sok energiát fordítunk rá, de saját erőből gondozzuk azt, a csapat a hatodik ligában játszik, nagyon jók. A csapatban alsóbodoki focisták játszanak. Most egy multifunkciós pálya megépítésén dolgozunk. Egy olyan pálya készül, amilyen az országban még nincs egy faluban sem, összesen négy van az országban, de mindegyik magánkézben. Az új pályán a műfű speciális lesz, a szőnyeg alsó része szivacs, és nagyon sűrűn átvarrt, hogy erős legyen. Az új

pálya a focipálya mellett épül. Labdajátékra alkalmas lesz a pálya, ez azért fontos, mert több korosztály is focizik, és fontos, hogy legyen hol edzeniük a focistáknak” – ismertette a sikeres fejlesztéseket a polgármester.

Nagyon fontos, hogy sikerült a templom környékét is felújítani. Megújult a templom felé vezető járda és a bejárat is. Ezt helyi vállalkozókkal sikerült felújítani. Ritkaság, hogy a templom és a temető a község tulajdonában van. „Zoboralján nincs még egy falu, ahol a községé a templom és a temető alatti telek. Egyrészt ez egyszerűsíti a munkát, hiszen nem kell az egyháztól engedélyt kérni a felújításra. Másrészt - mivel ez a mi területünk - nekünk kell vele törődnünk, és felújítani. A templom maga az egyházé. Jövő évben felújítjuk, műemlékvédelem alatt áll a templom, de fontos, hogy megújuljon. Jövőre lesz 790 éves a falu, a kerek évfordulóra tervezzük egy falunapot, és bízunk benne, hogy akkorra megújul a templom. Kérünk majd támogatást a felújításra, de ha nem kapunk, akkor is elkezdjük a munkát.” – tudtuk meg Paulisz Mariántól, aki azt is elárulta, sok terve van még, bízik abban, hogy ezeket is sikerül megvalósítani a jövőben.

Kép és szöveg: Neszméri Tünde

Juhász Gyula Alapiskola – a lévai magyarság egyik védőbástyája

Léva- A Juhász Gyula Alapiskola

A szlovák tömbben, a majd harmincötezer lakosú Léván található a járás leghíresebb magyar tanítási nyelvű iskolája. A Juhász Gyula nevével viselő intézmény az elmúlt évtizedekben számtalan változást élt meg. Köztük voltak megalázó, a politikai hatalom által diktált erőszakos események is.

„A magyar iskolánkért folyamatosan harcolni kell. Értékeinket felvállalva, a magyar értékrend mentén dolgozunk, ügyelve az oktatás színvonalára ” – mondta nyitásként az Önkormányzati Szemlének Andruska Csilla, a Juhász Gyula Alapiskola igazgatója. Valóban nem mindennapi a lévai magyar alapiskola története.

A fokozatosan elszlovákosodó közegben az ottani magyarság az évtizedek folyamán szórványba került. A változások a lévai magyar közösség intézményi hátterében is megmutatkoznak. A tömblakosságba fokozatosan beolvadó magyarság egyik legjelentősebb védőbástyájává vált a Juhász Gyula Alapiskola.

Rövid helyzetkép

Léván összesen nyolc alapiskola van, ebből hét szlovák tannyelvű. A magyar tanintézmény a legkisebb létszámú alapiskola a városban. A Juhász Gyula Alapiskolának a 2017/2018-as tanév-

ben 131 diákja van. A pedagógusok száma 23, a csapatot további három pedagógiai asszisztens erősíti. Ugyanakkor azt is el kell mondani, hogy kis létszámú iskola lévén több pedagógust nem tudnak teljes munkaviszonyban alkalmazni. Több pedagógus a város magyar gimnáziumában is oktat, vagy részmunkaidőben dolgozik.

Az alsó tagozaton évfolyamonként működtetnek napközit. A napközis foglalkozás során a gyerekeket felkészítik a másnapi órákra, ezzel segítve a szülők és gyermekek otthoni munkáját. Kisbetségi intézményként tudatosítják a hagyományok és az magyar identitás fontosságát. Ez megmutatkozik az iskolai programban is, melynek fontos része az identitást megerősítő hagyományápolás. Ezzel kapcsolatban Andruska Csilla megjegyezte: „a gyermekeink megtanulják értékelni a hagyományainkat, a megtartó erővel bíró gyökereinket”. Kisiskola lévén mindenki mindenkit ismer. Gyermekcentrikus iskolaként

jó kapcsolatot ápolnak a szülőkkel.

A diákok létszáma az utóbbi években stagnál. Az elsősök száma állandósult, átlagosan 14 – 16 gyerek kezdi el tanulmányait az iskolában. Idén szeptemberben 14 tanulóval indult el az első osztály.

Mint az igazgató elmondta, megfelelő a kapcsolatuk a városi többi tanintézményével. Az oktatás színvonalának tekintetében versenyképesek a magyarok, sőt több versenyben megelőzik a szako-

sodott osztályú szlovák alapiskolákat is.

A tanintézmény vonzáskörzete eléggé nagy. Jelenleg 32 településről utaznak be Lévára a tanulók. A létszám mintegy felét adja a beutazó diáksereg. Az elmúlt évekkel-évtizedekkel összehasonlítva csökkent a beutazók száma. Ez részben következménye annak is, hogy a környező, még magyarok által lakott községekben megszűnt, vagy beolvadt a magyar óvoda a szlovák nevelési nyelvű intézménybe, s onnan az iskolakötelessé váló gyerekek szülei sajnos a legtöbb esetben szlovák tannyelvű iskolát választanak.

A bejáró tanulók többsége Szecséről, Garamkálnáról, Lökről, Pozbáról, Baracsáról, Beséről, Nemesboriból, Vámosladányból érkezik. Egyes tanulók akár háromnegyed órát is utaznak a járási székhelyre. Ez nagy felelősséggel jár mind a szülők és gyermekeik, mind az iskola számára.

A beutazó tanulók csupán a városi járatokkal tudják megközelíteni a Jesenský utcai létesítményt. Az iskola korábbi épülete alig ötpercnyi gyalogútra volt a vasúti és az autóbusz-állomástól, de a bejáróknak ma még egy átszállást és plusz költséget kell vállalniuk az anyanyelvű oktatásért. Ugyan az állami költségvetésből az iskola tudja téríteni a Lévára való beutazást, de a városi autóbuszjárat költségének megtérítésére már nem áll rendelkezésre pénzforrás – magyarázta Andruska Csilla.

Költözködések sora

A lévai magyar alapiskolával az elmúlt évtizedekben sokszor bántak már mostohagyerekként. Több költöztetést is

átéltek. A hatalmi kényszer alatti újradzsezt, megtelepedést, otthonteremtést követően, a széppé tett épület és környezet ismételt elhagyására kényszerültek. Az elmúlt évtizedekben nem egyszer élte át ezt a könnyörtelen helyzetet a lévai magyar iskola.

A politika már a rendszerváltás előtt is durván beavatkozott a magyar tannyelvű iskola életébe. Az első költöztetésre a hetvenes évek második felében került sor, amikor egy komfortos épületből átmeneti épületegyüttesbe – barakkba – lakoltatták ki az intézményt. Egyes osztályok az idősek otthonába kerültek, míg mások ideiglenesen a sportcsarnokban kialakított termekbe kényszerültek. „A politikai elit önkényének szolgáltatották ki az iskolát” – hangsúlyozta az igazgató. Az adott kornak teljesen megfelelő felszereltségű intézményt kellett elhagyniuk. Tanterem mellett szakterem, műhelyek, tornaterem, valamint étkezdé is rendelkezésükre állt. Ez időben élte virágkorát a lévai magyar intézmény. Több száz diákkal, évfolyamonként két-három osztállyal működtek. Innen kényszerültek átmeneti időre mostoha körülmények közé. Katasztrófális körülmények között folyt az oktatói és nevelői munka. Nem meglepő, hogy ilyen helyzetben az iskola több értékes gyűjteménye, dokumentuma elveszett, tönkre ment. Nagyon tragikus időszakot élt át itt az iskola.

A provizórikus időszak a nyolcvanas évek elejéig tartott. Ekkor került az első alapiskola épületébe a vasúti és autóbusz-közlekedési csomópont szomszédságába – az újonnan felépített iskolaépület helyett, melyben most a 4. szlovák iskola székel. Infrastruktúra szempontjából nagyon kedvező fekvésű helyre költözött az intézmény, hiszen a bejáró tanulók az állomásról pár perces gyaloglással elértek a tanintézménybe. Az épületegyüttesben a járási székhely egyik szlovák iskolájával osztozkodtak. A magyar iskola két épületrészt kapott meg, igaz, az objektum felújításra szorult. Az iskola vezetése a rendelkezésre álló forrásokból fokozatosan végezte el a szükséges munkálatokat.

A kedvező hatalmi-politikai helyzetben – a kétezres évek elején – jelentősebb támogatásban részesültek és sikerült költségvetésen kívüli forrásokhoz is hozzájutniuk. Ennek köszönhetően az épület megújult, az iskola felszereltsége

és berendezése szintén bővült. Az iskola tetőterének beépítésével még pedagóguslakásokat is kialakítottak. Mintegy 1,8 millió koronás beruháznak köszönhetően műfüves sportpályával is gazdagodott az intézmény. Az infrastruktúra kiépült, így a pedagógusgárda a teljes mértékben a minőségi oktatásra tudott volna figyelni. Csakhogy: ekkor is jött a kilakoltatás.

Az országos politikai helyzet megváltozott. Egyidejűleg változott a helyi önkormányzat összetétele is. 2008-ban újabb költözésre kényszerítették az iskolát. Nem kívánatosá váltak az épületegyüttesben.

A szomszédban működő szlovák iskola nem volt barátságos a magyarokkal. Sokszor nehezményezték a magyar szót is a közös területen – mesélte az igazgató. A magyarok érdekeit nem támogató önkormányzat hathatós támogatásával született meg az újabb költöztetés javaslat. „Sokszorososan hátrányos helyzetbe kerültünk. Kezdődtek a harcok, latolgatások, megbeszélések. Durva és kegyetlen módon erőltették ránk a költözést, de kecsegtetve a fejlődés lehetőségével” – magyarázta az iskola vezetője. A hátrahagyott létesítményt a szlovák iskola foglalta el. Előadótermet, összenyitott osztálytermet, illetve tükörtermet hozott létre az egykori magyar iskola helyén.

Újabb költözés förtelmes körülmények közé

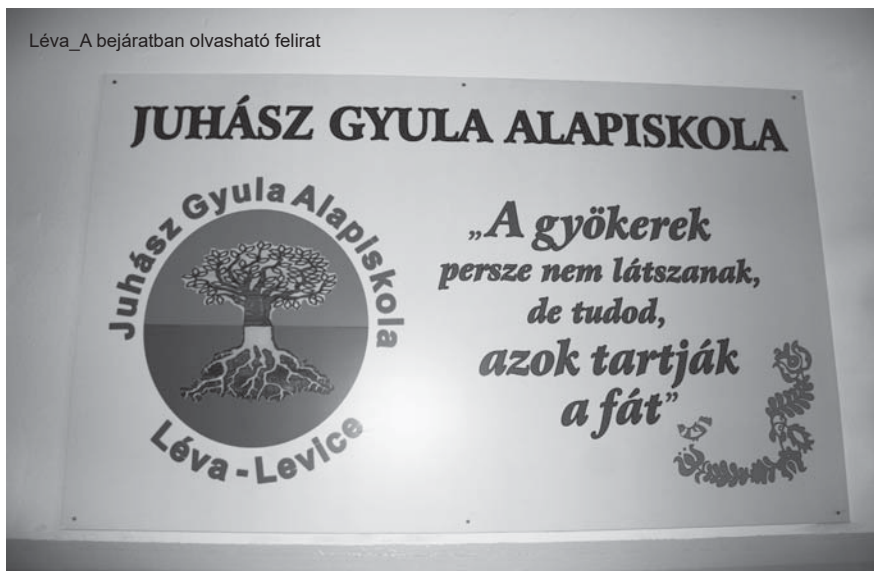
Szörnyű, méltatlan körülmények fogadták az iskola alkalmazottait a Jesenský utcában. Az épületegyüttesben korábban működő tanintézmény fenntartása az önkormányzat számára már rég nem volt gazdaságos. Ezért aztán huzamosabb ideig nem is fejlesztették, nem kapott támogatást. Fokozatosan leamortizálódott az épület. A legszükségesebb karbantartási munkálatokat sem végezték el.

Az iskolai felszerelést és berendezést sem fejlesztették az utóbbi bő két évtizedben. Az ezredfordulót követően az osztálytermekben még a kurbli, olajos táblák voltak. A tábla alatt a parkettra linóleumot raktak, erre csöpögött az olaj a táblaszerkezetből. A mosdók alatt kirohadt parketta várta az új lakókat. A szertárban különféle veszélyes, évtizedek óta lejárt vegyszereket találtak. 32

Léva_Andruska Csilla igazgató

Léva_A bejáratban olvasható felirat

konténer hulladékot szállítottak el. Az illemhelyiségekben is áldatlan állapotok voltak. Az iskolához tarozó tornatermet szintén kikezdte az idő vasfoga. A berendezés, a padlózat megrongálódott, technikailag rossz volt az épület állaga.

Röviden, minősíthetetlen körülmények uralkodtak az egész épületegyüttesben. Ami megdőbbsentő, az állapotok ellenére 2008 augusztusáig folyt oktatás a falak között!

2008. augusztus 5-én kapták kézhez a határozatot, ekkor hagyta jóvá az oktatási minisztérium a város által javasolt költözködést. Még egy hónap sem állt rendelkezésre az átköltözésre és az épületek rendbetételre. Lehetetlen küldetésre vállalkoztak. „Emberfeletti munka volt, testet és lelket megnyomorító időszak. Az esemény összekovácsolta ugyan a közösséget, viszont a fáradalmait a mai napig nem sikerült kiheverni” – reflektált a szituációra. Az igazgató véleménye szerint, a lévai önkormányzat a magyar iskola ellehetetlenítését és megszűnését akarta elérni ezzel a döntéssel.

Napi szinten tíz-tizenkét órát takarítottak. A tanárok, az iskola egyéb alkalmazottai, a szülők egyaránt kivették a részüket a munkából. Megmutatkozott a lévai magyar közösség összefogása. A munkálatok egy részéhez csatlakoztak a város magyar szervezeteinek tagjai is. Az egy hónap alatt kicserélték az osztálytermek ajtaját. A mosdók cseréje is megvalósult, körülöttük kicsempézték a falakat. Talajcsempékkel pótolták a szétkorhadt parkettát a mosdók alatt. Kifestették az osztálytermeget. A kiadások nagy részét a város fedezte.

Mint az igazgató megjegyezte: „Beköltöztethető állapotba hoztuk az iskolát.” Csodával ért fel, hogy szeptember 2-án a részben felújított új helyen sikerült megnyitni az iskolaévet.

A térségben, ahol az intézmény van, három iskolaépület, étteremmel ellátott konyha, valamint tornaterem is található. Az egyik épületbe költözött az alsó tagozat, a másikba pedig a felső. A harmadik épületben 2015 őszén a Czeglédi Péter Református Gimnázium költözött be bérlőként. Az épületeket tágas park veszi körül.

Az évek során sikerült felújítani a szennyvízcsatorna-hálózatot. Régi, elavult kő csövek tönkrementek, már nem látták el feladatukat. Azonnali cserére volt szükség. Fokozatosan az épületen belül is kicserélték a hálózat csőrendszerét.

Megszépült a tornaterem is. A víztől tönkrement parkettát műanyag borításra cserélték. A zuhanyzók is megújultak. Van még munka a tornatermen, egészítette ki az igazgató. Az ablakcsere és a tetőszerkezet javítása még hátra van.

Sokáig megoldatlan maradt az épületek elavult faszervezetes ablakainak cseréje. A rossz szigetelésnek miatt a téli időszakban nagyon magas volt a fűtési számlájuk. Lényegében az udvart és az utcát fűtötték. Az elmúlt hónapokban részben megoldódott az épületek ablakcsereje is. Új, korszerű ablakokat kaptak. Andruska Csilla ezáltal a fűtési számla csökkenését is várja, ami jelentős költségvetési megtakarítást hozhat.

Hol a támogató önkormányzat?

„Az iskola költségvetése túléléshez elegendő csupán – jegyzi meg az igazgató. – A normatív rendszer alapján megkapott forrásokon kívül a városi önkormányzat nem támogatja a magyar iskolát. Szemben a szlovák iskolákkal, a város legkisebb létszámú alapiskolájaként az alkalmazottak motiválására sem jut már jut a keretből.”

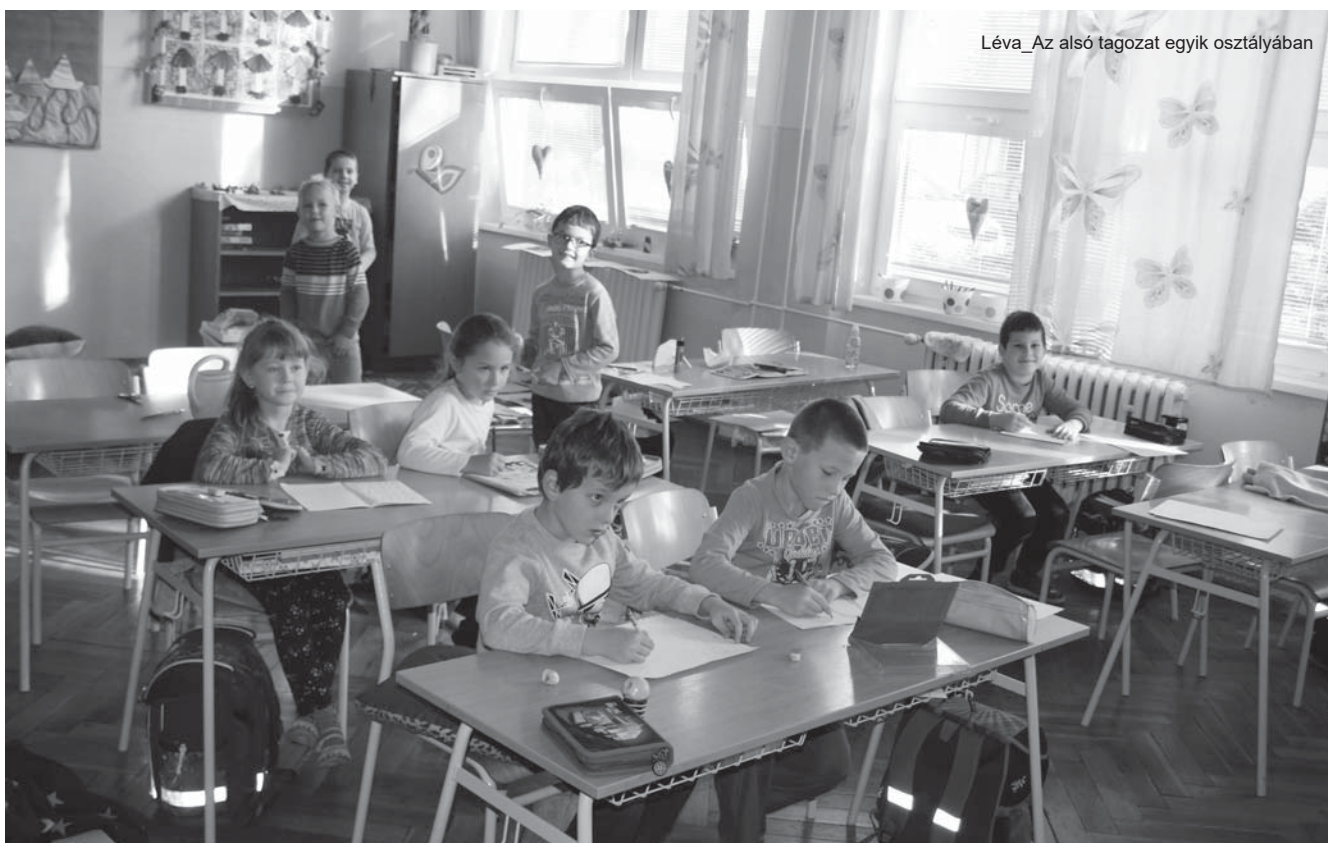
A tanintézmény a város legkisebb költségvetésével működő iskolája. Az alapvető működéshez szükséges források egy részét elő kell teremniük. Ennek ellenére az önkormányzat többször kijelentette, kiadásaiakon spórolni kell. „A minőségi oktatás megtartása érdekében már nem tudunk többet spórolni, ezt nehezen értik meg a városi hivatalban” – fejtette ki az igazgató. Hozzátette, nagyon szorult helyzetben ugyan az önkormányzat kiegészíti az iskoláktól visszafogott költségvetésből a forrásait, ez a juttatás azonban nem elégséges. Ezek a támogatások csak az iskola fenntartását szolgálják. Fejlesztéseket továbbra is önerőből és pályázatok által tudnak biztosítani.

Pályázatok lévén indult el minden fejlesztés. A természetvédelmi Ekopolis Alapítványnak köszönhetően megszüpült az iskola bejáratának környéke. A sportpálya rendbetételét a város fedezte.

Magyar tannyelvű iskolaközpont

A megalázó és erőltetett költöztetéseknek volt egy pozitívuma is. A szép és nyugodt városi övezetben fokozatosan alakult ki a lévai magyar tannyelvű intézmények központja. Mint már írtuk, három oktatásra szolgáló épületet kapott meg az alapiskola használatra. Az egyik épületrészben, az alsó tago-

Léva_Az alsó tagozat egyik osztályában

zatosok osztályai mellett helyezték el a magyar nevelési nyelvű óvodát. Külön bejárattal, mely az épület másik végén van. A korábban Léva másik városrészében, a Közlekedés utcán működő magyar óvodát fokozatosan leépítették. Az utóbbi években már csak egyosztályos volt. A 2010-es évek elején költöztették a Juhász Gyula Alapiskola épületegyüttesébe.

A külön igazgatású Eszterlanc Óvoda itt már két osztályt tudott nyitni. Egy év alatt betelt az engedélyezett létszám. Napjainkban már helyhiánnyal küzd az óvoda.

A szórványmagyarság számára fontos a magyar óvoda Léván. Az utánpótlást biztosítja az alapiskolának. Ezt tudja az iskola vezetése is. „Intenzív és hasznos az együttműködésünk az óvodával” – mondta Andruska Csilla.

A harmadik épületrészben a magyar alapiskola beköltözésekkor egy nyitrai magán középiskola kihelyezett tagozata működött. Ez már azóta megszűnt. A helyére két éve a magyar egyházi gimnázium költözött. Így mára egy helyszínen, egy udvarban található a lévai magyar tannyelvű intézmények. Ezzel kapcsolatban az alapiskola vezetője megjegyezte: „Mindegyikünk különálló intézmény. Egymást támogatjuk, erősítve így a lévai magyarság megmaradását.”

Alapiskola sikerei

A felmerülő nehézségek ellenére az intézmény mindig is a törekedett a minőségi oktatást biztosítására. Ezt bizonyítják a Juhász Gyula Alapiskola sikerei a legkülönbélebb tantárgyi versenyeken. Járási, kerületi és országos szinten is megállják helyüket a lévai magyar tanulók. Természettudományi és humán tárgyú versenyeken egyaránt kimagasló eredményeket érnek el. Mindamellelt a legkülönbélebb sportversenyek döntősei, illetve előkelő helyezettei.

Az iskolán belül Pitypang néven néptánc- és színjátszó csoport működik, amely – mások mellett – állandó fellépője a város magyar rendezvényeinek. A versenyek és egyéb iskolai megmérettetések mellett a továbbtanulás területén is helytállnak a diákok.

Az előző tanévben kitűnő országos eredményeket értek el többek között a Tompa Mihály Vers – és Prózamondó Versenyen, a Szép Magyar Beszéd kiejtési versenyen, a Katedra irodalmi versenyen. Ugyanakkor a szlovák nyelvű versenyeken is kimagasló szinten teljesítenek. Emellett a képzőművészeti nevelésben, a természettudományi tantárgyakban és a sportversenyeken is remek eredményekkel büszkélkedhetnek.

Szórvány magyarként, többszörös kisebbségben

A lévai magyar alapiskola nem szokványos helyzetének felrajzolása során felmerül a kérdés: miként élik meg mindezt a pedagógusok, a tanulók? Miben különlegesek másokkal szemben? Kérdésre válaszolva Andruska Csilla kifejtette: „Tudatosítjuk a sokszoros hátrányunkat, a szórványlétünk minden kihívására adott válaszkérésünk megkülönböztet bennünket a legtöbb, tömbben működő magyar iskolától. Ez a tudat edzett meg minket, s ösztökél arra, hogy jól végezzük a munkánkat.” A nem szokványos környezetből adódóan a pedagógusoknak is többet kell nyújtaniuk. Mint intézményvezető hozzáfűzte: nálunk a hozzáadott érték kötelező, csak ezáltal maradunk meg minőségi magyar iskolaként a városban.

A folytonos ellenszélben, de odaadóan, szívvel és lélekkel végzik az igényes pedagógiai munkájukat. „Bízunk a régió magyarságának szebb jövőjében. Egymásra utalva, a szülők bizalmát élvezve végezzük napi munkánkat, vívjuk harcainkat. Mindezt gyermekeink és nemzetünk érdekében tesszük” – jellemezte végezetül a lévai magyarság helyzetét az igazgató.

Pásztor Péter

Kutyaszorítóban lévő falvak

A Nemzeti Vagyonalap 1998-ban adta át a Komáromi járás községeinek tulajdonába a vízvezetékrendszert, a csatornahálózatot és a szennyvíztisztító állomásokat. Az örömben csakhamar üröm vegyült. Emlékszem, parlamenti képviselőként mindent megtettem annak érdekében, hogy ne a településekkel fizetessék meg a vízgazdálkodásból származó veszteségeket.

Ez a gond pár évre úgy oldódott meg járásunkban, hogy létrehoztak két részvénytársaságot, a Nyugat-szlovákiai Víz- és Csatornaművek Rt.-t és a Komáromi Víz- és Csatornaművek Rt.-t. Leegyszerűsítve mondhatjuk úgy: a Komáromi járás területén az előbbibe jobbra a falvak, míg az utóbbiba Komárom városa és a komáromi kutak három társtulajdonosa, Izsa, Path és Csallóközaranyos község került. A későbbiekben azonban az eredetileg városi vízmű tevékenységét kiterjesztette más községekre is, regionálissá terebélyesedett és olyan beruházásokat eszközölt, amelyek megtérülése igen csak hosszadalmas, esetleg kétséges. Így történhetett, hogy eladósodott, és felmondta a községekkel kötött bérleti szerződéseket. Mint azt a polgármesterekkel folytatott megbeszélésen a Komáromi Víz- és Csatornaművek Rt. képviselője is elismerte: nem gazdasági, hanem politikai döntések alapján gazdálkodtak, téve ezt más községek vagyonával.

A településekkel kötött bérleti szerződések alapján a Komáromi Víz- és Csatornaművek Rt.-nek a leírások nagyságában kellett volna bérleti díjat fizetnie a bérbe vett vagyonért, vagy felújítani azt. Ha ez megtörtént volna, akkor a bérbe vett vagyon értéke nem csökkent volna. Csakhogy csökkent. Path község kérte a bérleti díjat, illetve bizonyítékot

arra, hogy mikor, milyen beruházás történt a vagyonán.

A válasz a bérleti szerződés felmondása, később pedig némi pénzösszeg bérleti díjként történő átutalása volt. Itt jegyzem meg, hogy bérleti díjat kellett volna fizetnie a Komáromi Víz- és Csatornaműveknek Pathnak mind a közös vízvezeték- és csatornahálózat, szennyvíztisztító állomás után is. Ilyen formában az átutalt összeg nem beazonosítható. Van itt még egy gond: a bérlő vitatja az általa üzemeltetett vagyon értékét. Ez a hozzáállás jó arra, hogy megkérdőjelezze a fizetendő bérleti díj nagyságát.

Mint már említettem, a Komáromi Víz- és Csatornaművek Rt. felmondta minden községnek a községi víz- és csatornahálózat, valamint a szennyvíztisztítók bérletét és üzemeltetési szerződés megkötését javasolta, persze a községek számára előnytelen feltételek mellett. Esetenkénti 1 700 € javítási költséggel számol, a többi a községek fizetik meg. Elvárják a községektől az évi 3 százalékos nyereség kifizetését is, abban az esetben, ha a beszedett víz- és csatornadíj nem elégséges a nyereségre is. Vélhetően évek hosszú során át nem újították fel a legtöbb község vagyonát, emiatt az minden bizonnyal elértéktelenedett. Most pedig ők lesznek azok, akik megmondják, hogy melyik község milyen beruházást

hajtson végre a vízvezetékrendszeren, hogy azt ők üzemeltetni tudják, és a község költségére kijavítják a csőtöréseket is azokon a vezetékeken, amelyeket már régen ki kellett volna cserélniük, ha betartják a bérleti szerződést.

Az üzemeltetési szerződés ügyében a polgármesterek és a Komáromi Víz- és Csatornaművek között folynak a tárgyalások. Ezek eredményeképpen a legutóbbi szerződésjavaslatban már nem szerepel a 3 százalékos nyereség községekkel való kifizetése, igaz, a nyereség mindenképpen benne van a víz- és csatornadíjban.

Amikor az állam átadta a községeknek a víz- és csatornahálózatot, mérlegelni kellett volna, hogy a víz nem kőolaj. Nem szabad az ivóvíz kérdését üzletként kezelni. Márpedig ez történik. Az ENSZ rezolúciója szerint az ivóvízhez való jog is emberi alapjog. Ennek bebiztosítása pedig jelenleg a községek feladata Szlovákiában. Nagy kár, hogy a községek hatáskörébe utalt feladathoz a pénz elmulasztották a hivatalban levő kormányok mellékelni. Így egy jelentősebb csőtörés, a szennyvíztisztító állomás felújítása nem csupán a községi vízvezeték elvesztésével, hanem a települések teljes anyagi ellehetetlenülésével is járhat.

Szabó Olga

(A szerző volt parlamenti és megyei önkormányzati képviselő, Path község polgármestere)

Almágy, ahol mindig történik valami jó

A Rimaszombati járásban lévő Almágy község több érdekességgel is felkeltette a figyelmünket. Éppen október 22-ig kellett benyújtaniuk az óvodafejlesztési pályázatot, de több projektben is érdekeltek. Minderről Agócs Gyula polgármesterrel beszélgettünk, aki hét éve tölti be ezt a posztot.

Az Okos Község – a modern technológiát és az informatikát is alkalmazzák

Almágy község a Barkóság és a Medvesalja határán terül el, 700 lakost számol, a Cseres-hegységben, a Gortvapatak völgyében található. Iskolájába tizenkét településről járnak a gyerekek. Nemrég a szomszédos cerediekkal az Interreg pályázaton keresztül kapcsolódtak be az Okos Közösségek Akadémia (Smart Communities Academia) projektbe. Legénden (Nógrád megye) volt a nyitókonferencia, melynek szakmai irányítását a Szent István Egyetem, azon belül is annak a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara vállalta.

„Azért is ragaszkodtunk ehhez a projekthez, mert nálunk nagy iskola van, s szeretnénk még jobban kihasználni a lehetőségeket a modern technológiák terén is, és ezzel a gyerekek tanulását is fejleszteni tudjuk” – fűzte hozzá Agócs Gyula. Nem első alkalommal kapcsolódnak be nemzetközi projektbe.

Folytatják az „O.K.+ 2007-2014” című Erasmus+ projektet

A másik európai uniós projekt már lezárult ugyan, de az almágyiak úgy döntöttek, folytatják az együttműködést. Itt a kidolgozott módszerek segítségével a diákok játszva szerezhetnek ismereteket az Európai Unió társadalmáról, pénzügyi kultúrájáról, gazdaságáról. Az oktatott diákok rendkívül pozitívan nyilatkoztak az interaktív, inspiráló és szórakoztató képzésekről. A pedagógusok innovatívnak és hatékonyan értékelték a módszertant, a diákok a megszerzett ismereteket hasznosnak és jól hasznosíthatónak tartják.

Óvodafejlesztési program

Almágy község azon települések közé

is besorakozott, amelyeknek lehetőségük nyílik az óvoda felújítására. Mint ismeretes, a Kárpát-medencei óvodaprogram a magyar megmaradást kívánja szolgálni. Ez a 2016 novemberében elfogadott magyar kormányprogram értelmében 17,1 milliárd forintos beruházást jelent, amelyből a Felvidékre 6,3 milliárd forint kerül, s több körben valósul meg. A Magyar Közösség Pártjával és a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével való együttműködés eredményeként jelenleg több mint 1 milliárd 650 ezer eurós forrás áll a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. rendelkezésére az 58 felvidéki település óvodájának a megújulására. Meghívásos pályázatról van szó.

„Nagyon nagy öröm számunkra, hogy ebbe bekerültünk, így lehetőségünk lesz a külső-belső felújításra, a nyílászárók és a padlóburkolat cseréjére. Új bútorokat, interaktív táblát tudunk vásárolni, sőt talán még a kinti játszótér is belefér, hiszen mintegy 105 ezer eurós beruházásról van szó” – nyilatkozta Agócs Gyula.

Pályázatokból nincs hiány

A lehetőségeket a szlovák iskolaügyi minisztériumnál is igyekeznek kihasználni. Négy szaktanterem felújítására pályáztak 200 ezer euró értékben. A többi faluhoz hasonlóan itt is folyik a közfoglalkoztatás mintegy negyven fővel, ezen kívül tizenkét munkanélkülit

alkalmaznak nyolc órában. Sikertült már felújítaniuk az esketőtermet, az iskola ebédlőjének a padlóját és a nagy bejárati folyosót. Foglalkoztatnak szociális terepmunkást és asszisztentst. Szerződéskötés előtt állnak a helyi polgármester munkásaival, három évre négy embert tudnak majd így alkalmazni.

A kérvényt benyújtották a község háza felújítására is, a középületek energiazgazdaságosságára szóló projekt keretén belül, 380 ezer euró értékben, amely jelenleg elbírálás alatt áll.

A templomfelújítás várat magára

Tavaly határon átnyúló kapcsolatokon keresztül a templom felújítására is nyílt volna lehetőség, de nem lehetett meg egyezni a tulajdonossal, a rozsnói püspökséggel. „Szerettünk volna hosszú távú bérleti szerződést kötni, de ez nem működik. Egerszalók testvértelepülésünk is segített volna” – mondta a polgármester.

A római katolikus templom a vidék legősibb temploma, eredete a 13. század első felére tehető, a külső falak és a tetőszerkezet elég rossz állapotban vannak. Önköltségen nem valósítható meg a felújításuk, mert még régészeti feltárásokat is végezni kellene. A Szt. Abdonnak és Szennenek felszentelt templom legfigyelemreméltóbb építészeti eleme a kazettás mennyezete, amelyet 2011-ben leszereltek, és Szepesváralján res-

taurálnak. Már nagyon várják, hogy visszakerüljön eredeti helyére. Amint a polgármestertől megtudtuk, a felújítás azon múlik, hogy a kulturális minisztérium melyik évben mennyi forrást tud folyósítani rá.

Színese a kulturális élet

Az önkormányzat példásan együttműködik az iskolával, az óvodával, a Csemadokkal. Rendszeresen szerveznek falunapot, megemlékezést tartanak március 15-e, augusztus 20-a és október 6-a alkalmából. Itt rendezik a Bíborpiros szép rózsza körzeti vetélkedőjét, melynek országos elődöntőjét október 22-én rendezték meg Rozsnyón.

Kétévente tartják a Gortva-völgyi Hagyományörző Ünnepséget. Testvértelepülési kapcsolatokat ápolnak Egerszalókkal, Hangonnyal, baráti kapcsolatuk van Salgótarján egyik focicsapatával, s az iskolának úgyszintén kapcsolata van a hangonyi Szent Anna Katolikus Általános Iskolával és a salgótarjáni alapiskolák szövetségével. Az egyik tagintézmény pedagógusa, Berze Marianna, akivel már korábban is jó kapcsolatot ápolnak a Tar Lőrinc Baráti

Kör Közhasznú Egyesületen keresztül. Elismerés a Palóc Világtalálkozón

A sokrétű tevékenységre felfigyeltek mások is. Rendszeres résztvevői a Tar Lőrinc Baráti Kör Közhasznú Egyesület által szervezett Palóc Világtalálkozónak, amelyet idén nem sikerült megrendezni, anyagi támogatás hiányában csak szikragyűjtő napot tudtak tartani Bányaterenyén. Ugyanakkor a Szeder Fábián-díjat kiosztották.

A palócság nagy kutatójáról, a magyar néprajz atyjáról, Szeder Fábiánról (1784-1859) elnevezett díjat azok a palóc emberek kapják, akik sokat tesznek a palóc kultúra fennmaradásáért, továbbadásáért. Agócs Ildikó és Agócs

Gyula almágyi házaspár fáradhatatlan munkájáért kiérdemelte az elismerést. A magyarság, azon belül a palóc kultúra fenntartását támogatják községükben, iskolájukban. A díj megérdemelt azért a munkáért is, amelyet a magyarországi közösségek és Almágy község együttműködése, összefogása érdekében végeznek.

„Én úgy mondtam akkor is, most is így vallom, hogy olyan különlegeset nem csináltunk, csak tesszük azt, amit tennünk kell. Nem vártuk ezt a kitüntetést, nagyon megleptek velem” – nyilatkozta Agócs Gyula. Hozzátette, a díj hatására nagyon sok erőt kaptak a munkájukhoz, s megerősítést, hogy jó úton járnak.

Pósa Homoly Erzsébet

A Csallóköz egyik legnagyobb falujában jártunk

Nyárasd község felé haladva a nemrég épült kerékpárút mellett visz az utunk. A faluba érkezésünk után a polgármester, Bacsó László üdvözl, akivel rögtön a temetőbe indulunk, ahol az elmúlt években teljes felújítás zajlott, több százezer euróból. A ravatalozón és a temetések helyszínénél szolgáló fedett teraszon kívül bővítették az urnafalat is, mivel egyre nagyobb igény mutatkozik az urnás temetések iránt. A sírkertben aszfaltozott utcácskák, térkövezett placcok és lámpák segítik a közlekedést, toalettet is kialakítottak. A temető új kerítést is kapott, a parkolót pedig bővítették.

A kellemetlen időjárás csakhamar beparancsol minket a melegre, így a beszélgetést már az irodában, egy tea mellett folytatjuk. Bacsó László immár tizenegy éve a 3060 lelket számláló község, a Dunaszerdahelyi járás harmadik legnagyobb falujának a polgármestere, ahol a lakosság 93 százaléka vallja magát magyarnak. Előtte három ciklusban önkormányzati képviselőként is tevékenykedett, így nem volt számára teljesen ismeretlen a „terep”.

Adósságrendezés, válságos idők, építkezés

Elmondása szerint, amikor 2006-ban polgármesterré választották, azzal szembesült, hogy óriási adósság bénította a falu működtetését. A falu bankszámlája ekkor 3,7 millió koronás mínuszban volt és még ezen kívül is kifizetetlen számlák tömkelege – több millió korona értékben – várt rendezésre. Első dolga volt, hogy a részletfizetésben egyezett meg azokkal, akik várták a pénzüket. Tisztségének első éve tulajdonképpen az adósságtörlesztéssel telt el.

A turul védőszármái alatt

Mire úgy-ahogy anyagilag lábra állt volna a falu, jött a 2008-as válság, amit csak tetézt, hogy Nyárasdon abban az évben végigsöpört egy pusztító erejű vihar, jobban mondva a falu felett két vihartölcsér találkozott, aminek eredményeként vagy 800 fa dőlt ki a faluban és sok háztetőt is letépett a szél. Égi szerencse, hogy nem történt tragédia és emberéletben nem keletkezett kár.

„Aznap Galántán voltam egy MKP-ülésen, és Nádszeg felől, amikor érkeztem haza, nem tudtam bejutni Nyárasdra, mert az útra dőltek a fák. Beérve a faluba, úgy éreztem magam, mintha háborús övezetbe érkeznék... 2010-ben pedig a

nagy talajvízzel jártuk meg, ami a sűrű esőzések eredménye volt. Szinte minden ház pincéjéből vizet kellett szivattyúzni, illetve az alacsonyabban fekvő közterületeken volt, hogy egyszerre tíz szivattyú is dolgozott” – emlékszik vissza a negyvenes éveiben járó polgármester a kezdetekre és a nehéz pillanatokra.

Ezután a fiókjából előkeres néhány régi választási propagandaanyagot, amelyekben feltüntették az elvégzett feladatokat is, képekkel illusztrálva. Ezekből jól látszik, hogy a második és harmadik ciklusban már komoly eredményeket tudott felmutatni a faluvezetés, hiszen akkorra zömmel az MKP képviselői jutottak be

Bacsó László szerint a lényeg a folyamatos fejlődés

az önkormányzatba is. Például megújult a faluközpont a játszótérrel és a szökőkúttal, buszmegállók, járdák készültek, bérklakások épültek, fokozatosan felújításra került a sportszarnok. Nyárasdról indul a már említett kistérségi kerékpárút is, ami egészen a dunaszerdahelyi temetőig visz, és ami – Bacsó László szerint – nyáron tele van kerékpárosokkal, görkorcsolyázókkal, futókkal.

Csatornázás és kataszterrendezés

Ezután már az évszázad beruházására – ahogy vendéglátónk nevezi –, vagyis a csatornázásra terelődik a szó. Ez 2017 júniusában indult és 11,6 millió eurót emészt fel, a tisztítóállomással együtt. Az első kapavágással egy ötéves előkészítő munka zárult le, ami egyáltalán nem volt sétagalopp, hanem hosszú folyamat a tervezéssel, az engedélyeztetéssel, a közbeszerzéssel. Ha majd befejeződik, az utcákat új aszfaltszönyeggel kell bevonni, mondja Bacsó László, ami további költségeket fog jelenteni. A faluban ugyanis az utóbbi időben – szándékosan – nem költöttek komolyabb útfelújításokra, csak kisebb foltozásokra, hiszen tudták, hogy a csatornázás útfelbontással jár.

„Van itt egy másik komoly eredmény is, amivel nem minden község büszkélkedhet. Most, kora ősszel ért véget – tizenegy évig tartó munka után – falunkban a kataszterrendezési folyamat, ami uniós támogatásból valósult meg, a járási földhivatal irányítása és felügyelete mellett. Ennek lényege, hogy a lakott területen kívüli földterületeket úgy rendeztük, mérettük ki, hogy az a tulajdonosok számára is előnyösebb, könnyebben áttekinthető és értékesebb legyen. Tudni kell, hogy a mai Nyárasd csak 1940-ben jött létre, méghozzá a történelmileg régebbi Alsó- és az újabb alapítású Felsőnyárasd egyesülésével. A földterületek rendezése nagyon körültekintően zajlott, ami erdő és szántó volt, az az is maradt, a szakemberek figyelembe vették a föld minőségét is. Ennek a folyamatnak a során a falu is olyan helyeken jutott földterületekhez, ahol azok értéke nagyobb, mint a régi parcellákon. Ez pedig a jövőben további fejlesztéseket tehet majd lehetővé. Úgy tűnik, a gazdák jó része is elégedett, hiszen lényegében megszűntek a nadrágszíj parcellák, könnyebbé vált a föld művelése, esetleg bérbeadása. Mária Terézia óta nem volt olyan nagymértékű beavatkozás a tulajdonviszonyokba

Kétnyelvű táblák Nyárasd Központjában

Az iskola 2005-ben uniós forrásból szépült meg.

A felújításra váró kultúrház

nálunk, mint az elmúlt években, és nem zajlott ilyen mértékű földterület-rendezés sem” – tudjuk meg a falu vezetőjétől.

Amikor a fiatalokra, a jövőre terelődik szó, megtudjuk, hogy Nyárasdon 60 bérházat építettek a kétezres évek eleje óta, és egy 58 házhelyes új lakónegyed alakítottak ki az építkezni vágyó fiatalok számára, mert a még 2004-ben kialakított több mint harminc telek beépült. Az

utóbbi időben két játszótérrel újítottak fel a legkisebbeknek, az iskola épülete pedig 2005-ben uniós pénzből szépült meg.

A falu lakosságának száma egyébként enyhén emelkedik, ami a polgármester szerint csak kis részben köszönhető a szaporulatnak, nagyobb részt inkább az ide betelepülőeknek. Mivel Nyárasd már több mint hatvan kilométernyi távolság-

A térköves temetőbejáró

Az első világháborúban elesettek emléktáblája is a sírkertben található

A temető nagykeresztje

ra esik Pozsonytól, nem hígul fel olyan mértékben a lakosság nemzetiségi összetétele, mint a fővároshoz közelebb eső magyarlakta falvakban.

Árvízvédelem, természeti adottságok és kultúra

A jövőben egyébként még egy nagyobb beruházás várható a faluban, viszont nem saját költségvetésből. A Tökési-ág és a Kis-Duna összefolyásánál egy zárószilipet szeretne építeni a Szlovák Vízgazdálkodási Vállalat, ami uniós pénzből, mintegy 40 millió euróból valósulna meg. Ezzel nemcsak Nyárasd, de az egész mikrorégió is védelmet kaphatna a nagy vizek, az árvizek ellen. A Kis-Duna magas vízállás esetén így ugyanis a saját medrében tudna folyani, nem árasztaná el vizével a kanálisokat. Ehhez a töltéseket is megerősítenék mindkét parton, és megemelnék azokat – 60-80 centiméterrel.

„Ennek csak örülni tudunk, hiszen jól emlékszem, hogy 2006-ban magam is dolgoztam az egyik töltésen, ami akkor

már úgy át volt ázva, hogy szinte mozgott a talpam alatt. Elég lett volna egy néhány napos áztató eső, hogy alámossa, és a falu víz alá került volna. A nagy vizet aztán megtapasztaltuk 2010-ben és 2013-ban is, vagyis 3-5 évente megismétlődik az, hogy hirtelen a nyakunkba kapjuk az özönvizet” – konstatálja a polgármester.

Nyárasd a csodálatos Kis-Duna mellett fekszik, de gyógyerejű, kénés termálvize is van, ami hasonló hatással bír, mint a pöstyéni. A fejlesztésre szoruló termálfürdő viszont már 2005 óta magánkézben van. Valaha megyei intézmény is működött itt a régi Pálffy vadászkastélyban, de a szociális otthon bő egy évtizede Pozsonyepérszre költözött. A jövőben viszont lehetséges, hogy az apácaszakállasi szociális intézet lakóinak egy része Nyárasdra költözik, mivel két családi házra való telket vásárolt Nagyszombat megye a faluban.

A jövő legsürgetőbb feladatai közé tartozik a nagy kihasználtságú kultúrház felújítása, mert bár már eddig is pá-

lyáztak rá, még nem kaptak támogatást. A kultúra virágzik a faluban, egymást érik a rendezvények, köszönhetően néhány közösségi embernek. Itt működik a Tegerők színjátszó csoport, mely a Duna Menti Tavasz rendszeres résztvevője és díjazottja, valamint a TeátRum felnőtt színjátszó csoport, de három citerazenekar, népdalkör, gyermek néptánc-együttes, felnőtt táncsoport és modern táncsoport is van a községben. 2015-től negyedévente megjelenik a Nyárasdi Újság is, mely a falu történéseinek krónikája. A múlt század hetvenes-nyolcvanas éveiben itt virágzott az elsőlégás női kézilabda is, a régi dicsőség felélesztéséhez most nemcsak az anyagi lehetőségek, de az utánpótlás is hiányzik.

Bacsó László búcsúzásokor még megjegyzi, faluvezetőként nincsenek nagy álmai, inkább sok kis terve van, amely ha megvalósul, akkor már nem dolgozott hiába. Tegyük hozzá, cseppekből áll a tenger és részekből áll össze az egész. Nyárasd pedig szemmel láthatóan az épülő és virágzó csallóközi települések sorába tartozik.

B. Vida Júlia
(Fotók: a szerző)

Nagytárkány élni és fejlődni akar

A Töketebesi járásban, Nagytárkány településen járunk. A Tisza jobb partján fekvő felső-bodrogközi település közel másfél ezer lelket számlál. Bodrogköz központjától, Királyhelmectől alig 13 kilométerre található. A magyar határhoz közeli települést 2013 óta közút köti össze a magyarországi Zemplénagárral.

A falu központja rendezett, parkok, szobrok, emlékművek, kopjafák színesítik a képét. Balassi Bálint, a magyar reneszánsz nagy alakjának szobra – több itteni emlékműhöz hasonlóan Ferencz György alkotása – a község háza előtt fogadja az ideérkezőket. Nagytárkányban rendeztek az udvarok, kertek. Nem sok üres ház árválkodik. Kopasz József polgármesterrel - aki 1998 óta van hivatalában – vettük sorra, milyen is a falu élete.

Kassa megye egyik legnagyobb rendezvénye

Idén már hetedik alkalommal rendeztek Márton-napi Libagalibát Nagytárkányban, amely a Márton-napi népszokások felelevenítését célozza. Öt éve Kassa megye önkormányzata is rendszeresen támogatja, a megyei rendezvények TOP 13-as csoportjának részeként. A Libagaliba megszervezését nem az anyagi haszon motiválja, hanem

sokkal inkább a közvetett „haszon”, vagyis az, hogy közösség épüljön és sokan forduljanak meg a településen. A község önkormányzata abban bízik, sok látogató közül többen visszatérnek a településre, és visszajáró turistákká válnak.

A rendezvény népszerűsége töretlen mind a látogatók, mind a kézművesek és árusok körében. Az idén már 110 stand lett felállítva. A falu központjának szépítése, a „Rendezvenypajta” szabadtéri színpad megépítése mind-mind az esemény színvonalának emelését is célozta. Úgy tűnik, a Libagaliba kinötte eddigi helyét a falu központjában, ezért a tér bővítését tervezik. A közeli lakóház kertjének megvásárlása ezt lehetővé is tenné, amennyiben a tulajdonossal az önkormányzatnak sikerül megegyeznie. További terveik között szerepel, hogy fedett színpadot és öltözőt alakítsanak ki a község központjában, a 2014-20-as

időszakban megcélozható pályázati lehetőségeknek köszönhetően.

A Márton-napi népszokások között fontos helyet foglal el a gasztronómia. Idén Buday Péter mesterszakács tartott bemutatót, és a libafinomságokat felsorakoz-

tató főzőverseny zsűrijének is tagja volt. A gasztronómia mellett a rendezvényen a kultúra minden fajtája teret kap. Van itt néptánc, népzene, modern zenei műfajok, szórakozás, kirakodóvásár, kézműves foglalkozások, tollfosztás, kukoricahántás, káposztataposás, disznóvágás. Az idei újdonság az igényesen megtervezett és kivitelezett vadászati kiállítás volt, amely Dúcs László, helyi lakosnak köszönhető.

A Bodroközi és Ung-vidéki Közművelődési Intézettel közösen szervezett Libagaliba a vidék legnagyobb rendezvényévé nőtte ki magát, hiszen 6-7 ezer embert mozgat meg. A Bodroköz és Ung-vidéki településeken kívül a megye több településéről, Kassáról, és Magyarországról is érkeznek vendégek. És ugyanez mondható el az immár tíz éve hagyományosan megrendezésre kerülő nemzetközi kisüsti pálinkaversenyről és gasztronómiai fesztiválról is.

Mire költ a falu?

A Libagaliba mindössze egy napig tart, de azon túl is van élet a településen. Közel egymillió euróból gazdálkodik a község, amelyből fejlesztésekre is jut. A támogatás közel felét az iskola és óvoda fenntartása viszi el. Az oktatási intézmények fenntartását, az épületek rendszeres karbantartását és rekonstrukcióját nagyon fontosnak tartja a polgármester és az önkormányzat. Két évvel ezelőtt támogatásokból és önerőből tették rendbe az iskola épületét. 2016-ban a tető került felújításra, a közelmúltban pedig az iskola hőszigetelésére költöttek közel 25 ezer eurót, az óvoda rekonstrukciójára pedig 15 ezer eurót. Az iskolát a szomszédos Kistárkányból érkező és a helyi gyerekek látogatják. A tanulók létszáma az iskolában 160-180 között mozog ál-

talában. A polgármester büszke a község iskolájára és óvodájára, és dicséri az ott folyó munkát.

A pénzeszközökkel való hatékony gazdálkodásnak köszönhetően az oktatási intézmények felújításán túl 2017-ben az úthálózat egy része is megújult, amelyre 55 ezer eurót tudtak szánni. Az Envirofond támogatásának köszönhetően egy illegális szeméttelép felszámolását is meg tudták oldani.

Hogyan élnek az emberek Nagytárkányban?

A település gazdaságilag aktív lakosainak egy része Tiszacsemyőben a vasúti átrakodó állomás alkalmazottjaként dolgozik, vannak, akik távolabbra utaznak munka után, akár naponta ingáznak 80-100 kilométert Kassára és környékére, vagy külföldön keresnek munkalehetőséget. A munkanélkülieket a község bekapcsolja a közmunkaprogramba. Tennivaló van bőven, a szakértelem hiánya a munkanélküliek körében azonban sok esetben nehezíti a helyzetet. A falu lakossága főleg mezőgazdasági tevé-

kenységből egészíti ki jövedelmét, vagy vállalkozóként abból él. Főleg a fiatalabb vállalkozók (közel 10 fő, illetve család) folytatnak tartósan mezőgazdasági tevékenységet. A településen egy libatenyésztő és egy tojásfarm is működik. A vállalkozások a helyi embereket igyekeznek foglalkoztatni.

A közszolgáltatások sem hiányoznak a településen. A helyi igényeket kiszolgáló kereskedelmi egységek mellett a volt kuglizó átalakításával létrehozott gyógyszerár és orvosi rendelő is működik a faluban.

Az önkormányzat jó viszonyt ápol az egyházakkal. Négy felekezet van jelen a faluban, a katolikus és református templomokon kívül evangélikus templomuk is van.

A község első embere büszkén beszél a falu kulturális életéről. Nem csoda ez, hiszen fiatal kora óta aktív Csemadok-tag és vezető, nemcsak helyi és járási, hanem országos szinten is. Kopasz József a Csemadok Országos Tanácsának tagja, régiós alelnök. Kassa megyei képviselő-

ként négy évig (2009-2013) dolgozott, és azóta is a kulturális bizottság tagja. Szívélyének tekinti a hagyományok ápolását, a színes kulturális élet megteremtését a községben és a régióban. A településen népdalkör, színjátszó csoport, felnőtt és gyermek néptáncsoport működik. A Vöröskereszt helyi szervezete és a Tisza Vadásztársaság is aktív tevékenységet folytat. Minden évben más helyszínen szervezik a „Tárkányok Találkozóját”, amelynek 6 település a rendszeres résztvevője. A települések Felvidéken, a Partiumban, Magyarországon találhatóak, de keresik a további Tárkány településeket is. A munka eredményeként Toszkanában is találtak Tárkány nevű települést, jelenleg azon dolgoznak, hogy velük is kapcsolatot építsenek ki. A Tárkányokra a község testvértelepülésként tekintenek. Vannak formális testvértelepüléseik is, mert a kapcsolatápolás kiemelten fontos a polgármester és az önkormányzat munkájában. Testvértelepüléseikkel - Törökbalint, Mándok és a kárpátaljai Salamon község – rendszeresen találkoznak, jó viszonyt ápolnak.

A település egyik büszkesége a Sóház, amelyet vállalkozó vásárolt meg, újjátott fel és üzemeltet. Az egykor a királyi monopóliumba tartozó sóraktár, ma helytörténeti múzeum. Állandó térképkiállítás, időszakos kiállítások láthatók benne, vannak vendégszobák és kulturális rendezvényeknek is helyet szokott adni.

Nagytárkányban a kultúra mellett a sportéletre is figyelnek. A helyi tornaterem és futballpálya nemcsak az iskola tanulóit, hanem a falu közösségét is szolgálja. A

sportélet felpörgetéséért a jövőben többet szeretne tenni az önkormányzat.

A fiatal családokat igyekeznek helyben tartani

A község vezetése figyel a fiatal családok igényeire, és igyekszik őket a faluban megtartani. Ezt a célt szolgálja a bérlakások építése, amely 2009 óta szinte folyamatosan zajlik. A kétszintes, egyenként 65 négyzetméter alapterületű lakóegységek az önkormányzat által vásárolt parcellán épültek. A 324 970 eurós beruházás költségeinek 25 százalékát az építésügyi és régiófejlesztési minisztériumtól elnyert támogatásból, a fennmaradó 75 százalékot pedig az Állami Lakásfejlesztési Alaptól felvett hosszú lejáratú

hitelből fedezték. Eddig 30 bérlakást építettek, és újabb kilencre van a községnek építési engedélye. A polgármester szerint a lakásokra folyamatos az igény. A csatornahálózat is folyamatosan épül a faluban. A közintézmények és a bérházak már élvezik ennek előnyeit.

Tervek, elképzelések

A községben van bőven fejleszteni való. A faluközpont bővítés mellett a közeljövőben az óvoda, valamint a kulturális központ épületének felújítását szeretnék megvalósítani. Ezekhez pályázat útján szeretnék támogatáshoz jutni. A Bethlen Gábor Alaptól pályázat útján nyert támogatások már több esetben segítettek a település fejlődését. Most is számítanak a BGA-ra, de az esetleges sikeres EU-s projektekre is. Saját költségvetésből folytatni szeretnék a település úthálózatának megújítását is.

Terveznek, de reálisan, hangsúlyozza Kopasz József polgármester. Teljesíthetetlen ígéretkebe nem bocsátkoznak. Hatékony gazdálkodásra törekszenek, és a fejlesztések fokozatos megvalósítására.

Nagytárkányban sétálva, a helyiakkal szót váltva, egyértelmű, hogy szeretnek itt élni. A falu rendezettségét, harmonikus arculatát sok település megirigyelhetné. Az emberek szívesen járnak a kulturális rendezvényekre, büszkék magyar nemzeti ünnepeikre, szívükben őrzik a megemlékezések felemelő pillanatait. Büszkék a falujukra, mely élni akarásuk bizonyítéka is.

Tököly Angéla
A szerző felvételei

www.procivilis.sk

www.onkormanyzas.sk

 procivilis@procivilis.sk

 [/procivilis](https://www.facebook.com/procivilis)

**BOLDOG KARÁCSONYI ÜNNEPEKET
ÉS SIKEREKBEN GAZDAG,
ÁLDÁSOS ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁNUNK!**

PRO CIVIS
OBČIANSKE ZDRUŽENIE
POLGÁRI TÁRSULÁS

ÖNKORMÁNYZATI
SZEMLE

ÖNKORMÁNYZÁS

TÖRVÉNYTÁR
WWW.TORVENYTAR.SK

Pro Civis
FÜZETEK

PF 2018